

EUROPEAN COMMISSION
HEALTH AND CONSUMERS DIRECTORATE-GENERAL

Director General

SANCO/10864/2013

*Programmes for the eradication, control and monitoring of certain
animal diseases and zoonoses*

**The programme for
the control of certain zoonotic salmonella in breeding,
laying and broiler flocks of Gallus gallus and in flocks of
turkeys (Meleagris gallopavo)**

Poland

Approved* for 2013 by Commission Decision 2012/761/EU

* in accordance with Council Decision 2009/470/EC

Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)” na 2013 r.”

Część A

a) cel ”Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)” na 2013 r.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. WE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego ograniczenia rozprzestrzeniania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych, wymienionych w kolumnie 1 załącznika I do rozporządzenia nr 2160/2003, w populacjach zwierząt wymienionych w kolumnie 2.

Cel unijny został określony w art. 1 rozporządzenia Komisji (UE) nr 517/2011 z dnia 25 maja 2011 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do unijnego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 i rozporządzenie Komisji (UE) nr 200/2010 (Dz. Urz. UE L 138 z 26.05.2011, str. 45) zwanego dalej „rozporządzeniem nr 517/2011” i dotyczy stad dorosłych kur niosek z wynikiem dodatnim badań laboratoryjnych w odniesieniu do następujących serotypów *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis;
- 2) *Salmonella* Typhimurium, w tym jednofazowej *S. Typhimurium* o wzorze antygenowym 1,4,[5],12:i:-.

W celu uzyskania współfinansowania wspólnotowego przedmiotowy program został opracowany zgodnie z wymaganiami określonymi w decyzji Rady 2009/470/WE z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie wydatków w dziedzinie weterynarii (Dz. Urz. UE L 155 z 18.06.2009, str. 30).

b) zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Pobieranie próbek będzie się odbywało na zasadach określonych w ust. 2 załącznika do rozporządzenia nr 517/2011 co jest zgodne z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek opisanych w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

c) zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w częściach C, D i E załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003

Program jest zgodny z częścią D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003. Część E obowiązuje zgodnie z datą wskazaną w rozporządzeniu nr 2160/2003.

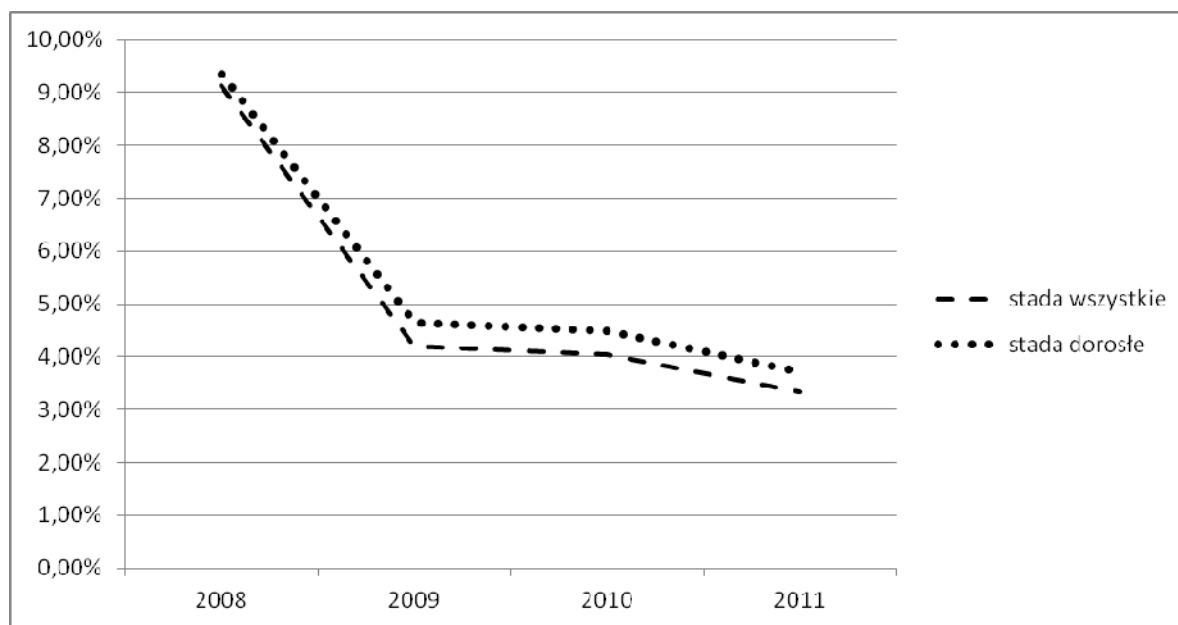
1. Wymagania ogólne

1.1. Występowanie serotypów *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

W okresie od 1 października 2004 r. do 30 września 2005 r. przeprowadzono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej badania podstawowe dotyczące występowania pałeczek *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), zgodnie z decyzją Komisji 2004/665/WE z dnia 22 września 2004 r. dotyczącą badań podstawowych nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach niosek gatunku *Gallus gallus* (Dz. Urz. UE L 303 z 30.09.2004, str. 30). Do badania pobrano próbki w 440 stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* utrzymywanych w 355 gospodarstwach.

Pałeczki *Salmonella* wykryto w 1565 badanych próbkach, co stanowi 51 % przebadanych próbek. Próbki kurzu były częściej zakażone niż próbki kału i próbki okładzin na obuwiu, co wskazuje na skażenie środowiska obiektu, w którym utrzymywane są kury nioski, zwanego dalej „kurnikiem”. Wysoki odsetek gospodarstw zakażonych uzasadniał wdrożenie programu zwalczania.

Od 2008 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest realizowany „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)”. Procentowy udział stad niosek z wynikiem dodatnim w odniesieniu do stad zbadanych przedstawia rys. 1.

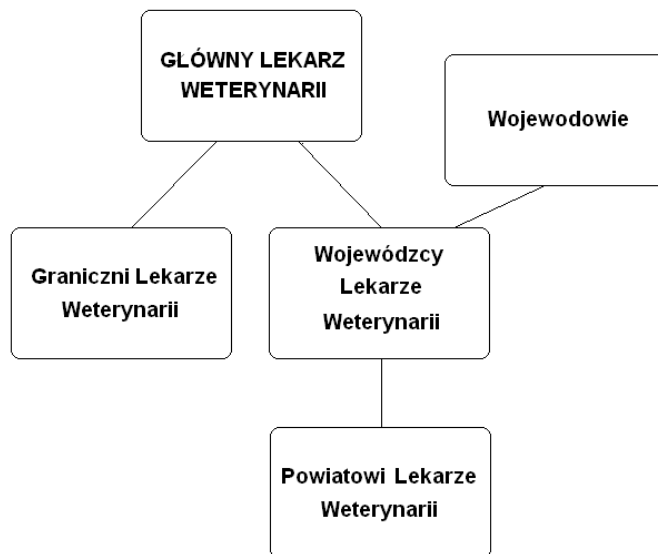

Rys. 1. Procentowy udział stad niosek zakażonych serotypami *Salmonella* objętymi programem w Polsce w latach 2008-2011 (Źródło: Inspekcja Weterynaryjna)

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej, tj. Główny Lekarz Weterynarii, wojewódzki lekarz weterynarii, powiatowy lekarz weterynarii oraz graniczny lekarz weterynarii.

Obecnie funkcjonuje 16 wojewódzkich inspektoratów weterynarii, 305 powiatowych inspektoratów weterynarii oraz 11 granicznych inspektoratów weterynarii.

Rys. 2. Schemat organizacyjny Inspekcji Weterynaryjnej w Polsce

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744, z późn. zm.).

Organ Inspekcji Weterynaryjnej przy wykonywaniu swoich zadań współdziała z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz z organami administracji samorządowej.

W ramach programu badania laboratoryjne będą wykonywane przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

Krajowe laboratorium referencyjne w zakresie badań laboratoryjnych określonych programem określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38).

Nadzór nad działalnością Głównego Lekarza Weterynarii oraz krajowych laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii.

1.3. Laboratoria, w których przeprowadza się badania laboratoryjne próbek pobranych w ramach programu

Badanie laboratoryjne próbek pobieranych w ramach programu przeprowadza się w laboratoriach urzędowych wyznaczonych przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub organizacyjnie próbki pobrane w ramach programu, przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce prowadzenia przez podmiot działalności nadzorowanej zwanego dalej „powiatowym lekarzem weterynarii”, mogą być przesłane do laboratorium urzędowego wyznaczonego przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania tych próbek do innego województwa. Wojewódzki lekarz weterynarii, na obszarze właściwości którego znajduje się miejsce, w którym zostały pobrane próbki, powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie laboratorium o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy posiadacza kur niosek, zwanego dalej „hodowcą” mogą być również badane w laboratoriach urzędowych innych niż wyżej wymienione, które zostały zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii w trybie art. 25 a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007.

Wykaz laboratoriów zatwierdzonych przez Głównego Lekarza Weterynarii jest umieszczony, zgodnie z art. 25 ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, na stronie internetowej administrowanej przez Główny Inspektorat Weterynarii.

Krajowym laboratorium referencyjnym właściwym dla badań prowadzonych w kierunku salmonellozy (w zakresie chorób odzwierzęcych), zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r., Nr 8, poz. 38), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach.

Do próbek przesyłanych do badań laboratoryjnych, pobranych w ramach kontroli urzędowych dołącza się pismo przewodnie sporządzone według wzoru określonego w załączniku nr 6 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 17, poz. 107).

Laboratoria urzędowe wykonujące badania w ramach programu oceniają każdorazowo efekt hamujący wzrost bakterii.

W przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* innego, niż objętego programem, określa się ten serotyp i podaje jego nazwę.

Z przeprowadzonych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie. W sprawozdaniu należy umieścić informacje o stadzie (numer lub oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa), rodzaju badanego materiału oraz o wyniku badania laboratoryjnego każdej z badanych próbek, zgodnie z jednym z następujących wzorów:

- 1) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;
- 2) w próbce nr... wykryto 1 lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem..... (podać nazwę serotypu);
- 3) w próbce nr... nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*.....(podać nazwę serotypu);
- 4) w próbce nr... wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Laboratoria urzędowe wykonujące badania laboratoryjne w ramach programu oraz hodowcy po uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, niezwłocznie informują o tym powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria urzędowe, wyznaczone zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, po uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii informują o tym powiatowego lekarza weterynarii oraz wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce pobrania próbek.

Sprawozdania z badań laboratoryjnych próbek pobranych zarówno z inicjatywy hodowcy jak i pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii przesyłane są do powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria urzędowe wykonujące badania w ramach programu, na koniec okresu sprawozdawczego, na wniosek wojewódzkiego lekarza weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące badań laboratoryjnych przeprowadzonych w ramach krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella*.

Laboratoria urzędowe wykonujące badania w ramach programu przechowują wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat. Spośród tych

izolatów laboratoria przesyłają do krajowego laboratorium referencyjnego właściwego dla badań prowadzonych w kierunku salmonellozy (w zakresie chorób odzwierzęcych) jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony serotyp wraz z kartą informacyjną lub w przypadku, gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu – typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) są określone w ust. 3.2-3.4 załącznika do rozporządzenia nr 517/2011.

Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w załączniku D do normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp. (Załącznik D: Wykrywanie *Salmonella* w kale zwierząt i próbkach środowiskowych z etapu produkcji pierwotnej), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatkowej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a-Le Minora.

1.5. Kontrole urzędowe stad niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla tych stad

Pobieranie próbek w ramach programu odbywa się w gospodarstwie.

Rutynowe pobieranie próbek w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) z inicjatywy hodowcy, zgodnie z częścią B załącznika nr II do rozporządzenia nr 2160/2003 przeprowadza się:

- 1) u piskląt jednodniowych, w trakcie rozładunku ze środka transportu przed umieszczeniem piskląt w kurniku, zgodnie z następującymi zasadami:
 - a) próbki wyściółki wraz z mekonium z 10 pojemników transportowych z każdej dostawy (po 25 g z pojemnika) lub
 - b) wymazy powierzchniowe z dna 10 pojemników (pulowane w laboratorium w 1 próbkę), w przypadku pojemników bez wyściółki, lub
 - c) pisklęta padłe (w tym również w czasie transportu), nie więcej niż 20 sztuk – pulowane w laboratorium w 1 próbkę;
- 2) u drobiu zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 2.1. załącznika do rozporządzenia nr 517/2011 na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przed przeniesieniem do jednostki nieśnej,

3) w okresie nieśności, zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 2.1. załącznika do rozporządzenia nr 517/2011, przynajmniej co 15 tygodni, przy czym pierwsze pobranie próbek powinno nastąpić między 22 a 26 tygodniem życia drobiu.

Procedura pobierania, transportu i przygotowania próbek została określona w ust. 2.2. i 3.1 załącznika do rozporządzenia nr 517/2011.

Koszt pobrania, transportu oraz badania ww. próbek w laboratorium ponosi hodowca.

W piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania laboratoryjnego hodowca umieszcza informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz terminu jej podania, jak również stosowania wszelkich środków przeciwdrobnoustrojowych, które mogą wpłynąć na wynik badań laboratoryjnych.

Hodowca jest obowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek, zawierającej co najmniej informacje dotyczące: rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbkę, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników badania laboratoryjnego próbek pobranych w ramach programu. Dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia zbycia stada.

Powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór ten obejmuje kontrolę realizacji harmonogramu oraz sposobu pobierania próbek. Kontrola sposobu pobierania próbek jest prowadzona z częstotliwością zależną od analizy ryzyka dokonanej przez powiatowego lekarza weterynarii.

Nadzór ten może odbywać się w trakcie kontroli urzędowych gospodarstw oraz w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy obecności serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza pobranie próbek w gospodarstwie.

Częstotliwość pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii została określona w ust. 2.1. lit. a załącznika do rozporządzenia nr 517/2011

Procedura pobierania, transportu i przygotowania próbek została określona w ust. 2.2. oraz ust. 3.1. załącznika do rozporządzenia nr 517/2011.

Rutynowe pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii może zastąpić jedno pobranie próbek w stadzie w ciągu 1 cyklu produkcyjnego przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

W przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek ponosi hodowca. Opłata zawiera:

1) koszt badania laboratoryjnego w wysokości określonej w poz. 7 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych

opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15, z późn. zm.);

2) koszt dojazdu związanego z pobraniem próbek i koszty dowozu próbek do laboratorium, wg stawek za 1 kilometr przebiegu pojazdu ustalonych zgodnie z przepisami w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy;

3) koszt użytych wyrobów medycznych stosowanych w medycynie weterynaryjnej.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem zostały przewidziane w krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z art. 42 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.) oraz tytułem V rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 200).

1.6. Środki podejmowane w odniesieniu do stad kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), u których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem lub produktów pochodzących od drobiu z tych stad, a także wszelkie podjęte środki zapobiegawcze, takie jak szczepienia

1.6.1. Postępowanie hodowcy i powiatowego lekarza weterynarii w przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*).

1.6.1.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia drobiu w miejscu jego stałego przebywania i nie wprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do kurnika lub miejsc, w których znajduje się drób podejrzany o zakażenie serotypem *Salmonella* objętym programem lub jego zwłoki;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa oraz produktów pochodzących od drobiu, jego zwłok, paszy, ściółki, odchodów pochodzących od tego drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania drobiu;
- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej drobiu do badań i zabiegów weterynaryjnych a także udzielania pomocy przy wykonywaniu tych badań i zabiegów;

- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby i źródeł zakażenia lub zapobiegania rozprzestrzeniania się choroby lub zakażenia;
- 7) udostępnienia powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumentacji dotyczącej stada, w szczególności dokumentacji potwierdzającej zakup piskląt, ściółki, paszy, sprzedaży drobiu i jaj oraz dokumentacji związanej z ewidencją leczenia;
- 8) zwiększenia standardów zoohigienicznych.

1.6.1.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych, o których mowa w ust. 1.6.1.1., powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 42 ust. 6 oraz art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.):

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań laboratoryjnych we wszystkich stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w gospodarstwie w sposób, który jest określony w załączniku do rozporządzenia nr 517/2011;
- 3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada serotypami *Salmonella* objętymi programem, przeprowadza badania laboratoryjne:
 - a) paszy,
 - b) wody z ujęć własnych gospodarstwa;
- 4) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) izolację drobiu znajdującego się w gospodarstwie, w poszczególnych kurnikach, w których drób jest utrzymywany,
 - b) zastosowanie właściwych produktów biobójczych przed wejściami do kurnika i wyjściami z niego, jak również wjazdami na teren gospodarstwa i wyjazdami z tego gospodarstwa,
 - c) przetrzymywanie jaj w warunkach uniemożliwiających rozprzestrzenienie zakażenia; jeżeli nie istnieje możliwość przetrzymywania jaj w magazynie gospodarstwa, to powiatowy lekarz weterynarii informuje hodowcę o możliwości skierowania jaj do przetworzenia przy zastosowaniu obróbki cieplnej. Przemieszczenie jaj odbywa się za zgodą powiatowego lekarza weterynarii wydanej w porozumieniu z powiatowym lekarzem weterynarii sprawującym nadzór nad zakładem, w którym jaja te będą przetworzone. Z jajami postępuje się w sposób określony w ust. 2 w części D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003;
- 5) zakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) wywożenia jaj z gospodarstwa z wyłączeniem przemieszczania bezpośrednio do zakładu wytwarzającego lub przetwarzającego produkty jajeczne, o którym mowa w przepisach o wymaganiach weterynaryjnych dla produktów pochodzenia zwierzęcego. Postępowanie z

jajami odbywa się zgodnie z przepisami ust. 2 części D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003,

- b) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i innych środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek przez powiatowego lekarza weterynarii,
- c) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok drobiu, paszy, ściółki, odchodów pochodzących od tego drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania drobiu, bez jego zgody,
- d) przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa oraz ze stada i do stada w obrębie gospodarstwa, chyba że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni, w celu poddania ubojowi. W przypadku przemieszczania drobiu do uboju w rzeźni, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) ze stada, w którym w wyniku badania próbek pobranych z inicjatywy hodowcy uzyskano dodatni wynik w kierunku serotypu *Salmonella* objętego programem lub w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Środki, o których mowa w ust. 1.6.1.2. są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie kur niosek zakażenia serotypami *Salmonella* objętymi programem.

1.6.1.3. Powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza również pobieranie próbek w stadzie w przypadkach określonych w ust. 2.1 lit. c załącznika do rozporządzenia nr 517/2011.

1.6.1.4. W przypadku uzyskania, w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w ramach dochodzenia epizootycznego dodatniego wyniku badań laboratoryjnych w kierunku serotypów *Salmonella* objętych programem (innych, niż szczepy szczepionkowe) lub w przypadku wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii:

1) nakazuje:

- a) niezwłoczny ubój wszystkich sztuk drobiu lub
- b) zabicie wszystkich sztuk drobiu ze stada zakażonego,
- c) zabicie wszystkich sztuk drobiu wykazującego objawy kliniczne,
- d) unieszkodliwienie zwłok wszystkich sztuk drobiu padłego i zabitego, zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz. Urz. UE L z 14.11.2009, Nr 300, str. 1) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 tego rozporządzenia;

e) zniszczenie jaj zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz. Urz. UE L 300 z 14.11.2009, str. 1) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 tego rozporządzenia lub poddanie jaj obróbce cieplnej, gwarantującej zabicie wszystkich pałeczek *Salmonella*. Postępowanie z jajami odbywa się zgodnie z przepisami ust. 2 części D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003,

f) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, przez zastosowanie środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku gdy uzyskano dodatni wynik badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku obecności serotypów *Salmonella* objętych programem,

g) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki oraz odchodów, które mogły ulec skażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella*, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającym przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia,

h) zniszczenie lub poddanie odkażaniu innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu,

i) oczyszczenie i odkażenie kurników, w których był przetrzymywany drób ze stada zakażonego w odniesieniu do celu wspólnotowego, otoczenia kurników, środków transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, po wykonaniu czynności, o których mowa w pkt a-h,

j) podjęcie przez hodowcę działań, mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych oraz bezpieczeństwa epizootycznego w gospodarstwie, określonych w ust. 2.3.

2) zakazuje wprowadzania drobiu do gospodarstwa oraz wyprowadzania z gospodarstwa, za wyjątkiem drobiu ze stada podejrzanego o zakażenie, który na wniosek hodowcy, może zostać przemieszczony do rzeźni.

W przypadku wyniku dodatniego w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii koszty czynności, o których mowa w ppkt i oraz j są ponoszone przez hodowcę.

1.6.2. W przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych w ramach rutynowego pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii, zgodnie z pkt 2.1 lit. a załącznika do rozporządzenia nr 517/2011 w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej nakazuje podjęcie działań określonych w ust. 1.6.1.4. lub, w oparciu o analizę ryzyka, może odstąpić od stosowania ww. środków, w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych

pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii próbek kurzu w kierunku serotypów *Salmonella* objętych programem (innych, niż szczepy szczepionkowe) oraz ujemnego wyniku badań laboratoryjnych pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii próbek kału lub prób okładzin na buty.

W takim przypadku powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza dodatkowe pobranie próbek w sposób określony w lit. b ust. 4 części D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003. Do czasu uzyskania wyniku badań, stosuje się środki określone w pkt 4 i 5 ust. 1.6.1.2. programu.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii zgodnie z lit. b ust. 4 rozdziału D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003, stosuje się środki określone w ust. 1.6.1.4. oraz w ust. 1.6.2.

1.6.3. Przy przemieszczaniu zakażonego drobiu do rzeźni, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia drobiu ze stada, w którym wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem.

Wzór świadectwa zdrowia jest określony w załączniku I, sekcji IV, rozdziale X, części A rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 206, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75, z późn. zm.).

Badanie przedubojowe przeprowadzane jest zgodnie z załącznikiem I, sekcja I, rozdział II, część B oraz załącznikiem I, sekcja IV, rozdział V, część A ww. rozporządzenia. Postępowanie w trakcie uboju określa załącznik I, sekcja II, rozdział III pkt 7 ww. rozporządzenia. Ocena mięsa oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z kur niosek, u których w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii stwierdzono serotyp *Salmonella* objęty programem zostały określone w załączniku I, sekcja II, rozdział V ww. rozporządzenia oraz w pkt 1 i pkt 3 część E, załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność.

1.6.4. Powiatowy lekarz weterynarii pobiera próbki w celu stwierdzenia skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania. Próbkę do badań laboratoryjnych stanowią:

- 1) 4 wymazy powierzchniowe z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 2) 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz

- 3) 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 4) 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być pobrany z 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 5) 2 wymazy powierzchniowe z magazynu jaj (z powierzchni sortownic, stołów) lub z końcowych 5 metrów systemu przeznaczonego do zbierania zniesionych jaj (taśmy) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania laboratoryjnego, koszty pobrania kolejnych próbek do badania skuteczności wykonanego oczyszczenia i odkażania, dojazdu do gospodarstwa oraz transportu próbek do laboratorium, jak również badania próbek w laboratorium są ponoszone przez hodowcę.

Ponowne umieszczenie drobiu w kurniku może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników badań próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

1.6.5. Powiatowy lekarz weterynarii, w przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad drobiu, może zastosować środki, o których mowa w ust. 1.6.1.4, również w stosunku do tych stad drobiu w gospodarstwie, które nie są utrzymywane w kurnikach:

- 1) gwarantujących całkowite odizolowanie od pomieszczeń, w których znajduje się drób zakażony;
- 2) w których czynności związane z utrzymywaniem drobiu, w tym karmienie drobiu, odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

1.6.6. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych w stadzie kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), w kierunku serotypu *Salmonella* objętego programem, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

1.6.7. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje, przeprowadzania szczepień oraz przyznawania odstępstw od obowiązku szczepień są określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów na rzecz zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3). Zakaz stosowania środków zwalczających drobnoustroje odnosi się do serotypów *Salmonella* objętych niniejszym programem, z wyjątkiem przypadków wskazanych w art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia. Poczawszy od 2008 r. przeprowadza się szczepienia stad niosek przeciwko *Salmonella* Enteritidis, zgodnie z art. 3 ust. 3 tego rozporządzenia.

1.6.8. Wymagania, o których mowa w ust. 1.6.1. - 1.6.7., są stosowane bez naruszenia wymogów określonych w części D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

1. ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);
2. ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);
3. ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
4. ustawa z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu (Dz. U. z 2004 r. Nr 16, poz. 145 z późn. zm.);
5. ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744, z późn. zm.);
6. ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.);
7. ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
8. ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.);
9. ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2010 r. Nr 136, poz. 914, z późn. zm.);
10. ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.);
11. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 września 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych, jakie muszą spełniać gospodarstwa w przypadku, gdy zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego pochodzące z tych gospodarstw są wprowadzane na rynek (Dz. U. Nr 168, poz. 1643);
12. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178 poz. 1837, z późn. zm.);
13. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);

14. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
15. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15, z późn. zm.);
16. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);
17. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, późn. zm.);
18. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 17 poz. 107);
19. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
20. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
21. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161);
22. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344, z późn. zm.);
23. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2010 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 173, poz. 1178);
24. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 września 2010 r. w sprawie rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego lub wprowadzających na rynek te produkty oraz wykazów takich zakładów (Dz. U. Nr 187, poz. 1258);
25. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38);

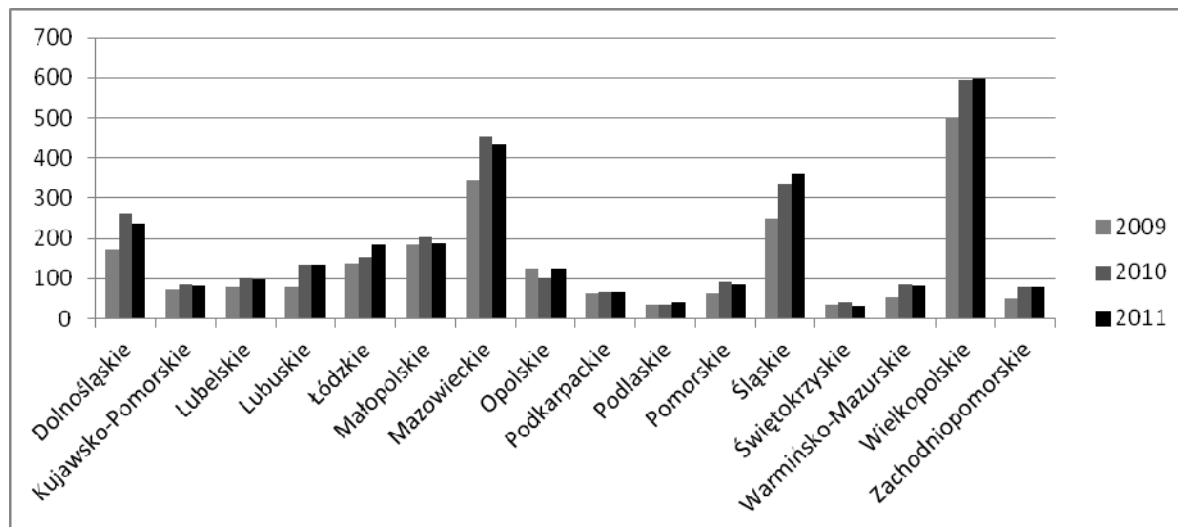
26. rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji (Dz. U. Nr 224, poz. 1347)

1.8 Środki finansowe udzielane przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

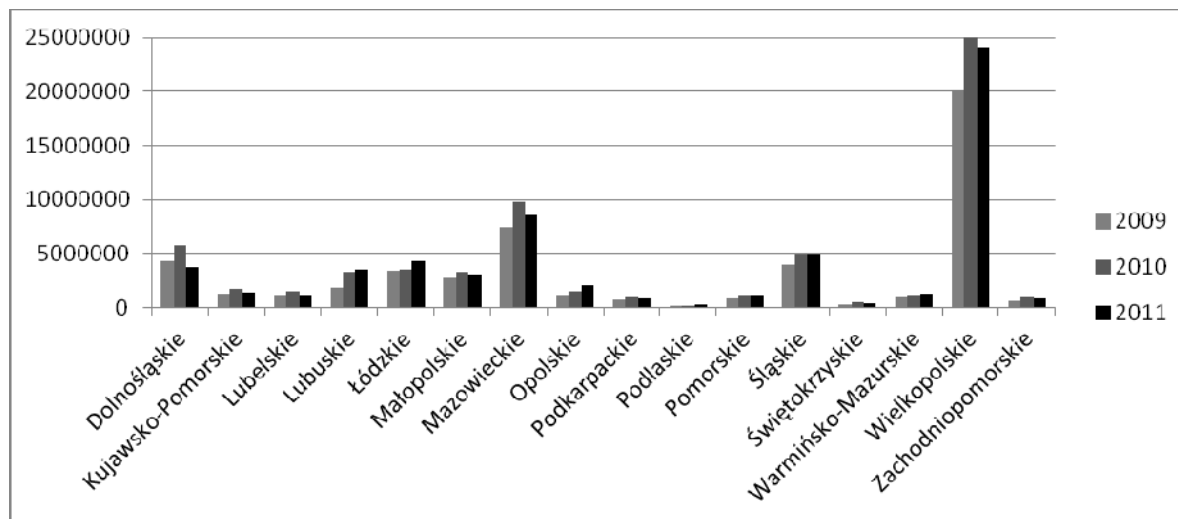
Odszkodowanie i zwrot faktycznie poniesionych wydatków związanych z wykonywaniem nakazów zawartych w decyzji powiatowego lekarza weterynarii w związku ze zwalczaniem choroby zakaźnej zwierząt przyznawane jest zgodnie z art. 49 i 57c ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

2. WYMAGANIA DOTYCZĄCE PRZEDSIĘBIORSTW PASZOWYCH I SPOŻYWCZYCH OBJĘTYCH PROGRAMEM

2.1. Liczba stad kur niosek, liczba niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Rys.3. Łączna liczba stad niosek w latach 2008-2011 w poszczególnych województwach. (Źródło: Inspekcja Weterynaryjna)

Rys. 4. Łączna liczba sztuk niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w latach 2008 - 2011 w poszczególnych województwach. (Źródło: Inspekcja Weterynaryjna)

2.2. Struktura produkcji pasz

Strukturę produkcji pasz w Polsce przedstawiają tab. 1-2.

Produkt	2009	2010	2011
Pasze dla drobiu	4807	5118	5330
Pasze dla trzody	1477	1693	1700
Pasze dla bydła	652	767	780
Pasze dla pozostałych zwierząt (m.in. dla koni, owiec, kóz, ryb, zwierząt futerkowych)	319	328	340
Ogółem	7255	7906	8150

Tab. 1. Wielkość produkcji pasz przemysłowych (w tys. ton) w Polsce w latach 2009-2011
(Źródło: GUS, IERiGŻ)

Rodzaj paszy	2009	2010	2011
Dla drobiu			
Mieszanki pełnoporcjowe	97,3	97,2	97,5
Mieszanki uzupełniające	1,3	1,2	1,0
Premiksy	1,4	1,6	1,5
Ogółem	100,0	100,0	100,0
Dla trzody			
Mieszanki pełnoporcjowe	50,3	52,2	67,0
Mieszanki uzupełniające	42,9	41,8	29,0
Premiksy	6,8	6,0	4,0
Ogółem	100,0	100,0	100,0
Dla bydła			
Mieszanki pełnoporcjowe	71,1	69,9	72,1
Mieszanki uzupełniające	20,8	22,1	24,6
Premiksy	8,1	8,0	3,3
Ogółem	100,0	100,0	100,0

Tab. 2. Struktura produkcji pasz przemysłowych dla drobiu w latach 2009-2011 (w %)
(Źródło: GUS, IERiGŻ)

2.3. Wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego.

W odniesieniu do stad kur niosek, minimalne warunki utrzymywania kur niosek zostały zawarte w rozdziale 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których

normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344, z późn. zm.).

Zaleca się następujące środki bioasekuracji, polegające na:

- 1) prawidłowym ogrodzeniu gospodarstwa uniemożliwiającym wstęp osobom postronnym oraz zwierzętom;
- 2) stosowaniu zasady "cały kurnik pełen lub cały kurnik pusty";
- 3) zapewnieniu odpowiednich warunków utrzymania w zakresie temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła;
- 4) stosowaniu prawidłowej obsady kurnika;
- 5) utrzymywaniu w jednym kurniku, w obrębie jednego stada, drobiu w jednakowym wieku;
- 6) izolacji poszczególnych kurników przez osobną obsługę, żywienie, narzędzia;
- 7) zabezpieczeniu paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków;
- 8) stosowaniu pasz kruszonych w żywieniu drobiu;
- 9) wyłożeniu mat odkażających, przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do poszczególnych obiektów w których utrzymywany jest drób;
- 10) używaniu przez obsługę odzieży ochronnej, oddzielnej dla pracy przy każdym stadzie w kurniku;
- 11) rejestrowaniu wejść osób postronnych na teren gospodarstwa;
- 12) odkażaniu kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa;
- 13) regularnym aktualizowaniu planu zabezpieczenia gospodarstwa przed gryzoniami;
- 14) rejestrowaniu prowadzonych regularnie odkażania, dezynsekcji i deratyzacji;
- 15) zatrudnianiu do wykonywania czynności związanych z utrzymywaniem drobiu osób posiadających aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Hodowcy drobiu są obowiązani do stosowania przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 września 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych, jakie muszą spełniać gospodarstwa w przypadku, gdy zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego pochodzące z tych gospodarstw są wprowadzane na rynek (Dz. U. Nr 168, poz. 1643).

Zaleca się stosowanie przez hodowców drobiu środków bioasekuracji w gospodarstwie. W tym zakresie, dostępny jest szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z utrzymywaniem drobiu, określa warunki zapewniające odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia tego rodzaju działalności oraz określa katalog środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do

wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie utrzymywania zwierząt gospodarskich, w celu umieszczenia tych zwierząt lub produktów pochodzących z tych zwierząt lub od tych zwierząt na rynku jest dozwolone po uprzednim zgłoszeniu, w formie pisemnej, zamiaru jej prowadzenia powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu ze względu na przewidywane miejsce jej prowadzenia.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną obowiązane są do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia takiego zdarzenia.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej obowiązane są zapewnić spełnienie następujących wymagań weterynaryjnych: lokalizacyjnych, zdrowotnych, higienicznych, sanitarnych, organizacyjnych, technicznych lub technologicznych zabezpieczających przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością nadzorowaną określoną w art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt pracownikom tej Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania w jej imieniu określonych zadań, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Uprawnienia kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren prowadzenia przez podmiot działalności nadzorowanej, obejmują, zgodnie z art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, także prawo do nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych związanych z tą kontrolą.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej naruszone są wymagania weterynaryjne powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca

2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, wydaje jedną z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującą usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującą wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującą umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującą produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

O zakresie przedmiotowym decyzji rozstrzyga powiatowy lekarz weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji Weterynaryjnej ma na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku niezastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji administracyjnej, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez ten podmiot i skreśla go z rejestru. Decyzja taka nie jest wydawana w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 ww. ustawy). Oznacza to, że brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii musi skutkować wydaniem w sprawie kolejnej bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej.

2.5. Wpis gospodarstw do rejestru

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4.

Dodatkowo, prowadzenie działalności polegającej na utrzymywaniu drobiu w celu pozyskiwania jaj konsumpcyjnych przeznaczonych do wprowadzenia na rynek podlega rejestracji na podstawie ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.). Rejestr prowadzi się zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 września 2010 r. w sprawie rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego lub wprowadzających na rynek te produkty oraz wykazów takich zakładów. Ponadto, podmiotom tym nadaje się weterynaryjny numer identyfikacyjny zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2010 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego.

2.6. Prowadzenie dokumentacji w gospodarstwach

Zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 589/2008 z dnia 23 czerwca 2008 r. ustanawiającym szczegółowe zasady wykonywania rozporządzenia Rady (WE) nr 1234/2007 w sprawie norm handlowych w odniesieniu do jaj (Dz. Urz. UE L 163, z 24.06.2008, str. 6), producenci ewidencjonują:

- 1) informacje na temat metod chowu drobiu, określając w odniesieniu do każdej stosowanej metody chowu:
 - a) datę zasiedlenia, kurnika, wiek kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w tym dniu oraz ich liczbę,
 - b) datę uboju oraz liczbę poddanych ubojowi kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*),
 - c) dzienną produkcję jaj,
 - d) liczbę lub masę jaj sprzedanych lub dostarczonych w inny sposób każdego dnia, oraz,
 - e) nazwy i adresy kupujących;
- 2) w przypadkach gdy na jajach klasy "A" i ich opakowaniach podana jest informacja na temat sposobu żywienia kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), producenci, bez uszczerbku dla wymagań określonych w części A.III załącznika I do rozporządzenia (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004 r., str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 13, t. 34, str. 319), ewidencjonują dla każdego sposobu żywienia:
 - a) ilość oraz rodzaj dostarczonych pasz gotowych lub mieszanych na miejscu,
 - b) datę dostawy paszy.

Jeżeli w jednym gospodarstwie prowadzi się kilka różnych metod chowu drobiu, informacje określone w pkt 1 i 2 podaje się w podziale na poszczególne kurniki.

Zamiast prowadzenia ewidencji sprzedaży i dostaw, producenci mogą założyć rejestr faktur i specyfikacji wysyłkowych prowadzony zgodnie z pkt 1 i 2.

Producenci przechowują informacje wymienione w pkt 1 i 2 przez okres co najmniej 12 miesięcy od momentu ich utworzenia.

Zgodnie z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008, Nr 45, poz. 271, z późn. zm.), jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to posiadacze tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za te zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych czynności leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji (Dz. U. Nr 224, poz. 1347).

Wspomniane dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 5 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu, zgodnie z art. 69 ust. 4 ustawy z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236).

2.7. Dokumenty, w które zaopatruje się drób

W handlu, jak również przy przywozie dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzspółnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 94, z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 354);
- 2) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz. Urz. UE L 226 z 23.08.2008, str. 1);
- 3) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 4) ustawą z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu (Dz. U. z 2004 r. Nr 16, poz. 145 z późn. zm.);
- 5) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. UE L 31 z 01.02.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE

Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 139 z 30.4.2004, str. 55; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdział 3, t. 45, str. 14), przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego zaopatruje się w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w prawodawstwie unijnym.

Wywóz zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego państwa.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi, wystawia się w systemie TRACES świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym.

2.8. Inne środki w celu zapewnienia identyfikacji zwierząt

W celu zapewnienia identyfikacji drobiu przemieszczanego na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki tego drobiu, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia.

W przypadku przesyłek przeznaczonych do państw trzecich dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie odnotowywana jest również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Wspólnoty pochodzących z krajów trzecich (Dz. Urz. UE L 49 z 19.02.2004, str. 11), którego oryginał towarzyszy przesyłce drobiu do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

Część B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczypospolita Polska

Choroba: salmonellozy odzwierzęce

Populacja zwierząt objęta programem: stada kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)

Rok wdrożenia: 2013

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii,

+48 22 623-20-89,

giw@wetgiw.gov.pl

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego salmonellozy odzwierzęcej określonej w ust.1

W Rzeczypospolitej Polskiej stada kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) monitorowano w kierunku zakażeń pałeczkami *Salmonella* od lipca 1999 roku, zgodnie z instrukcją Głównego Lekarza Weterynarii nr 3/99 dotyczącą zwalczania salmoneloz w stadach towarowych kur, opracowaną na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. UE L 62 z 15.03.1993, str. 38 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t.14, str. 40, z późn. zm.).

W latach 2004-2005 przeprowadzono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z decyzją Komisji 2004/665/WE z dnia 22 września 2004 r. dotyczącą badań podstawowych nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach niosek gatunku *Gallus gallus* (Dz. Urz. UE L 303 z 30.09.2004, str. 30), badania podstawowe w kierunku określenia występowania pałeczek *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*). Do badania laboratoryjnego pobrano próbki z 440 stad niosek. Na podstawie wyników tych badań przeprowadzonych we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej określono minimalny, roczny poziom redukcji liczby stad z dodatnim wynikiem badań laboratoryjnych.

Zgodnie z raportem opublikowanym przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), pałeczki *Salmonella* spp. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzono w 76,2 % badanych stad niosek. Odsetek stad zakażonych *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium wyniósł odpowiednio 54,6 % i 2,1 %.

W 2008 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczęła się realizacja „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*)”. Wyniki realizacji ww. programu zawiera tab. 3.

Rok	Liczba stad zbadanych (stada w okresie odchowu i dorosłe)	Procent stad zakażonych serotypem <i>Salmonella</i> objętym programem (stada w okresie odchowu i dorosłe)	Procent dorosłych stad zakażonych serotypem <i>Salmonella</i> objętym programem
2011	2615	3,33 %	3,71 %
2010	2617	4,05 %	4,48 %
2009	1948	4,21 %	4,66 %
2008	1533	9,13 %	9,36 %

Tab. 3. Wyniki realizacji krajowego programu zwalczania *Salmonella* w stadach kur niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w latach 2008-2011 (Źródło: Inspekcja Weterynaryjna).

Głównym, pierwotnym źródłem odzwierzęcych pałeczek *Salmonella* w Rzeczypospolitej Polskiej jest drób. Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonych produktów pochodzenia zwierzęcego, tj. mięsa i przetworów mięsnych, głównie drobiowych, oraz jaj i produktów jajecznych.

Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach w Polsce są zbierane przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny, a następnie publikowane na ich stronie internetowej w postaci dwutygodniowych meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach co zostało przedstawione w tab. 4.

Rok	Liczba zarejestrowanych zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki <i>Salmonella</i>
2011	8 839
2010	9 719
2009	8 964
2008	9 478
2007	11 566
2006	13 214
2005	15 821

Tab. 4 Dane dotyczące liczby zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella* w Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2005-2011.(Źródło: Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny)

3. Opis programu

Zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003 zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu wspólnotowego.

Cel unijny został określony w art.1 rozporządzenia Komisji (UE) nr 517/2011 z dnia 25 maja 2011 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do unijnego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniającego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 i rozporządzenie Komisji (UE) nr 200/2010 (Dz. Urz. UE L 138 z 26.05.2011, str. 45).

Rozporządzenie to wyznaczyło cel wspólnotowy w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis;
- 2) *Salmonella* Typhimurium, w tym jednofazowej *Salmonella* Typhimurium o wzorze antygenowym 1,4,[5],12:i:-.

W art. 1 rozporządzenia nr 517/2011 określono roczną minimalną wartość procentową ograniczenia liczby stad dorosłych kur niosek zakażonych serotypami *Salmonella* objętymi programem. W pierwszym roku realizacji programu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, celem programu było zmniejszenie liczby stad dorosłych niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) z wynikiem dodatnim co najmniej o 40 %, a w następnych latach odpowiednio o wartość procentową określoną w art. 1 rozporządzenia nr 517/2011, albo gdy docelowo odsetek stad z dodatnim wynikiem badań laboratoryjnych zostanie zredukowany do 2 % lub poniżej tej wartości.

Zgodnie z założeniami programu, w trakcie jego realizacji w 2013 roku przewiduje się nie więcej niż 70 stad niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) zakażonych serotypem *Salmonella* objętym programem.

Na potrzeby realizacji programu przyjmuje się, że stadem zakażonym w odniesieniu do celu unijnego jest stado dorosłe, w którym w wyniku badania laboratoryjnego próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, zgodnie z ust. 2.2 oraz ust. 3.1 załącznika do rozporządzenia nr 517/2011, wykryto w jednej lub więcej próbek serotypy *Salmonella* objęte programem (inne, niż szczepy szczepionkowe) lub, w którym stwierdzono efekt hamujący wzrost bakterii.

Cel unijny będzie realizowany poprzez badanie laboratoryjne stad niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) objętych zakresem rozporządzenia nr 2160/2003, w tym stad w okresie odchowu.

W przypadku wykrycia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotypu *Salmonella* objętego programem, następuje pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii. W przypadku wykrycia w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii serotypu *Salmonella* objętego programem, przewiduje się:

- 1) likwidację zakażonego stada poprzez ubój lub zabicie;
- 2) unieszkodliwienie zwłok padłego lub zabitego drobiu,

- 3) zniszczenie lub poddanie obróbce jaj konsumpcyjnych;
- 4) zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, w przypadku gdy w badaniu laboratoryjnym próbek paszy uzyskano wynik dodatni w kierunku serotypu *Salmonella* objętego programem;
- 5) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu;
- 6) przeprowadzenie oczyszczania i odkażania,

co zostało szczegółowo opisane w części A ust. 1.6.1.4.

Istotnym środkiem dla osiągnięcia celu jest stosowanie przez hodowców zasad dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*).

4. Środki przewidziane programem

4.1 Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: 2013

- Kontrola /Zwalczanie
- Badania laboratoryjne
- Ubój drobiu z dodatnim wynikiem badań laboratoryjnych
- Zabicie drobiu z dodatnim wynikiem badań laboratoryjnych
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów pochodzenia zwierzęcego
- Inne środki: unieszkodliwianie i obróbka paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ust. 8 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii jest odpowiedzialny za opracowanie programu, a następnie nadzoruje jego realizację oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji. Na poziomie województwa nadzór nad realizacją programu jest wykonywany przez wojewódzkiego lekarza weterynarii. Bezpośredni nadzór nad realizacją programu na poziomie powiatu sprawuje powiatowy lekarz weterynarii, który jest również odpowiedzialny za wykonywanie wszelkich czynności urzędowych w ramach programu.

4.3 Obszary geograficzne i administracyjne, na których program będzie realizowany

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Podział administracyjny przedstawia rys. 5.

Rys. 5. Podział administracyjny Polski na województwa.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i prawodawstwo w zakresie wpisu gospodarstw do rejestru

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

4.4.2. Środki i akty prawne w zakresie identyfikacji zwierząt

- nie dotyczy drobiu

4.4.3. Środki i prawodawstwo w zakresie powiadomienia o chorobie

Środki stosowane w zakresie powiadamiania o chorobie wynikają z art. 42 ust. 1-9 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z przepisem art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, organy Inspekcji Weterynaryjnej prowadzą system zbierania, przechowywania, analizowania, przetwarzania danych i przekazywania danych o chorobach zakaźnych zwierząt, w tym o chorobach objętych programem zwalczania.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii oraz wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii informację o powzięciu podejrzenia lub potwierdzeniu wystąpienia serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania, po powzięciu podejrzenia lub stwierdzeniu jego wystąpienia w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*). Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje informację, o której mowa powyżej Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

Ponadto powiatowy lekarz weterynarii powiadamia państwowego powiatowego inspektora sanitarnego właściwego dla miejsca prowadzenia działalności o wystąpieniu serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*).

4.4.4. Środki i prawodawstwo w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania laboratoryjnego

Zostały szczegółowo opisane w części A ust.1.6.

4.4.5. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie różnej kwalifikacji zwierząt i stad

- nie dotyczy

4.4.6. Sposób przeprowadzania kontroli i środki podejmowane w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania laboratoryjnego

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy, w zakresie wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie niosek gatunku kura (*Gallus gallus*), stosuje się przepisy art. 42 ust. 1-5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 44 ust. 1 ww. ustawy podejmuje czynności w celu wykrycia lub wykluczenia choroby, w tym wydaje decyzję administracyjną, w której nakazuje m.in. odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych kurnikach lub w innych obiektach oraz zakazuje przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba, że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni oraz zakazuje wywożenia jaj konsumpcyjnych z gospodarstwa z wyjątkiem sytuacji opisanych w ust. 16.1.4. pkt. 2).

4.4.7. Środki i prawodawstwo w zakresie kontroli choroby:

- 1) art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność;
- 3) rozporządzenie Komisji (UE) nr 517/2011 z dnia 25 maja 2011 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do unijnego celu ograniczenia częstości występowania niektórych serotypów salmonelli w stadach kur niosek gatunku *Gallus gallus* oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 i rozporządzenie Komisji (UE) nr 200/2010.
- 4) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów

dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu.

4.4.8. Środki i prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych:

- 1) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (art. 49 i 57c);
- 2) szczegółowy opis w części A ust. 1.8.

4.4.9. Środki i prawodawstwo w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujące w gospodarstwach

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344, z późn. zm.).

Zaleca się stosowanie w gospodarstwie środków bioasekuracji. Są one określone w zasadach dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) i dobrej praktyki higienicznej (GHP).

Dodatkowe informacje w zakresie bezpieczeństwa biologicznego są udostępnione na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Weterynarii w zakładce „Zdrowie i ochrona zwierząt”.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu dla właścicieli stad niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz podmiotów zajmujących się obrotem drobiu oraz jajami konsumpcyjnymi będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu oraz wywozu drobiu i jaj konsumpcyjnych do państw trzecich.

Zgodnie z częścią D załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003, jaja nie mogą być przeznaczone do konsumpcji, jeśli nie pochodzą ze stada niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) objętego programem lub stado objęto ograniczeniami urzędowymi nałożonymi między innymi w związku z realizacją programu.

Zgodnie z rozporządzeniem Komisji nr 1237/2007 z dnia 23 października 2007 r. zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady oraz decyzję 2006/696/WE w odniesieniu do wprowadzania na rynek jaj pochodzących ze stad kur niosek zakażonych salmonellą (Dz. Urz. UE L 280 z 24.10.2007, str. 5) restrykcje w stosunku do stad nieobjętych programem lub zakażonych zaczęły obowiązywać od początku 2009 r. Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad, zwiększy konkurencyjność polskich jaj konsumpcyjnych na rynku unijnym, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmonelloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą (w Rzeczypospolitej Polskiej w 2011 r. zanotowano 8 839 przypadków u ludzi), a jaja konsumpcyjne są

głównym źródłem zachorowań u ludzi. Stąd też realizacja programu ograniczy liczbę zakażeń u ludzi, a w związku z tym zredukuje koszty leczenia tych chorób.

Szacowane koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku kura (*Gallus gallus*) w roku 2013 wyniosą 26 874 372,63 zł. Z ogólnej sumy szacowanych kosztów programu strona polska będzie występowała z wnioskiem o współfinansowanie programu w odniesieniu do kosztów w wysokości 5 548 220,85 euro.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013.

Szacunkowe koszty realizacji programów w 2013 r. wyrażone w zł zostały przeliczone na euro według prognozowanego kursu euro zawartego w „Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw” z dnia 23 grudnia 2011 r. opublikowanych przez Ministerstwo Finansów.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1. Dane o rozwoju choroby

Rok: **2007**

Stan na dzień: ostatni dzień grudnia każdego roku (wyniki dobrowolnego monitoringu)

Gatunek: ***Gallus gallus***

Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad z dodatnim wynikiem ^(a) badań laboratoryjnych			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba sztuk drobiu poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
2007	Stada kur niosek	-	-	628	-	628	74	9		0	0	0	0	0	0	0	0

Objaśnienia

^(a) Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Rodzaj stada.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadanych na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania laboratoryjnego powinien być brany pod uwagę tylko raz.

Rok: **2008- 2011**

Stan na dzień: ostatni dzień grudnia każdego roku (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach niosek gatunku *Gallus gallus*”)

Gatunek: ***Gallus gallus***

Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad z dodatnim wynikiem badań laboratoryjnych ^(e)			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba sztuk drobiu poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
2008	Stada kur niosek	1875	33 433 076	1 599	32 937 095	1 533	140	29	0	139	2 382 979	0	2 180 053	2 380	18 454 200	959 770	
2009	Stada kur niosek	2 236	51 220 058	2 003	45 838 190	1 948	82	32	0	76	1 129 652	0	11 978 558	0	4 893 521	0	
2010	Stada kur niosek	2 820	65 172 710	2 641	63 676 039	2 617	106	59	0	103	2 213 564	0	2 826 434	0	20 510 907	0	
2011	Stada kur niosek	2 830	61 467 400	2 663	61 396 274	2 615	87	44	0	87	2 422 490	0	1 705 772	0	27 660 232	0	

Objaśnienia

^(a) Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Rodzaj stada.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadanych na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przepisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania laboratoryjnego powinien być brany pod uwagę tylko raz.

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

6.2.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2008-2011

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus*

Kategoria (b): stada kur niosek (stada wszystkie)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie z ust. 3 załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006 i ust. 3 załącznika do rozporządzenia nr 517/2011

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie z ust. 3 załącznika do rozporządzenia nr 1168/2006 i ust. 3 załącznika do rozporządzenia nr 517/2011

Opis innych zastosowanych badań: np. badania wody i paszy, różnicowanie szczepów szczepionkowych

Region (c)	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba przeprowadzonych analiz (d)	Liczba badań z wynikiem dodatnim (e)	Liczba przeprowadzonych analiz (d)	Liczba badań z wynikiem dodatnim (e)	Liczba przeprowadzonych analiz (d)	Liczba badań z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska - 2008	724	140	3415	140	-	-
Rzeczpospolita Polska - 2009	171	82	1 558	82	-	-
Rzeczpospolita Polska - 2010	308	106	Badanie bakteriologiczne:1852; Badania skuteczności odkażania: 210; Badania efektu hamującego: 1778;	Badanie bakteriologiczne: 106; Badania skuteczności odkażania: 0; Badania efektu hamującego: 0	Inne badania (np. paszy i wody): 88	brak danych
Rzeczpospolita Polska - 2011	238	87	Badanie bakteriologiczne:1 669; Badania skuteczności odkażania:336; Badania efektu hamującego:1 646;	Badanie bakteriologiczne:87; Badania skuteczności odkażania: brak danych; Badania efektu	Inne badania (np. paszy i wody): 30	brak danych

				hamującego 0:		

Objaśnienia

- (a) Gatunek zwierząt.
- (b) Kategoria, dodatkowe określenia.
- (c) Region określony w zatwierdzonym programie zwalczania chorób zakaźnych zwierząt w państwach członkowskich.
- (d) Liczba przeprowadzonych analiz laboratoryjnych.
- (e) Liczba badań z dodatnim wynikiem.

6.3. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2008-2011

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada kur niosek

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska - 2008	140	2 382 979*
Rzeczpospolita Polska - 2009	82	1 129 652*
Rzeczpospolita Polska - 2010	106	2 213 564*
Rzeczpospolita Polska - 2011	87	2 422 490*

Objaśnienia

- (a) Gatunek zwierząt.
- (b) Region określony w programie zwalczania chorób zakaźnych zwierząt w państwach członkowskich.
- (c) Liczba zakażonych stad lub gospodarstw.

* Liczba zwierząt poddanych ubojowym lub zabitych w ramach programu.

7. Założenia programu

7.1. Założenia związane z badaniami laboratoryjnymi

7.1.1. Założenia w zakresie badań laboratoryjnych

Rok: 2013

1) Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada kur niosek (stada wszystkie)

Region (b)	Rodzaj badania (c)	Populacja docelowa (d)	Rodzaj próbki (e)	Cel (f)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	stada kur niosek	odchody/ okładziny na obuwie lub skarpety/ kurz	wykrycie stada zakażonego	1 771
				stwierdzenie skuteczności przeprowadzonego odkażania	350
				stwierdzenie efektu hamującego	1 771
	badanie serologiczne			określenie serotypu	243

Objaśnienia

- (a) Gatunek zwierząt.
- (b) Region określony w zatwierdzonym programie zwalczania chorób zakaźnych zwierząt w państwach członkowskich.
- (c) Rodzaj badania.
- (d) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem.
- (e) Rodzaj próbki.
- (f) Opis celu.

7.1.2. Założenia w zakresie badania laboratoryjnego stad

Rok: 2013

Gatunek: *Gallus gallus*

Choroba/zakażenie^(a): *Salmonella* Enteritidis; *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Przewidywana liczba stad do zbadania ^(d)	Przewidywana liczba stad z dodatnim wynikiem ^(a)			Przewidywana liczba stad do likwidacji ^(e)		Łączna przewidywana liczba sztuk drobiu poddanego ubojowi lub zabitego ^(a)		Przewidywana ilość jaj do zniszczenia ^(a) (liczba) ^(a)		Przewidywana ilość jaj skierowana do przetwórstwa (liczba) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
Ogółem	stada kur niosek	2 830	61 467 400	2 663	61 396 274	2 616	70	0	70	0	1 949 150	0	686 245	0	11 127 690	0	

Objaśnienia

^(a) Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Rodzaj stada.

^(c) Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadanych na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna powinna być brana pod uwagę tylko raz

8. Szczegółowa analiza kosztów programu¹⁾

Rok: 2013

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt w złotych	Szacunkowy jednostkowy koszt w euro ²⁾	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem ²⁾ (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
1.Badania laboratoryjne							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych ³⁾	Badanie bakteriologiczne w ramach pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii	1 771 badań	34,81 zł/badanie	8,93	61 648,51	15 807,31	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	1 771 badań	1,43 zł/badanie	0,37	2 532,53	649,37	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonego odkażania	350 badań	33,24 zł/badanie	8,52	11 634,00	2 983,08	tak
	Inne badania (np. badania paszy i wody)	64 badań	34,13 zł/badanie	-	2 184,32	-	nie
	Badanie w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	243 badań	147,83 zł/badanie	37,91	35 922,69	9 210,95	tak
1.2. Koszt pobierania próbek ³⁾	Ryczałt za pobrane próbki	3 538 próbki	1,95 zł/próbkę	0,5 eur/próbkę	6 899,10	1 769,00	tak

2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Koszty dystrybucji	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszty podania	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszty kontroli	-	-	-	-	-	-	-
3. Ubój							
3.1. Odszkodowanie za drób i jaja	Odszkodowanie za drób poddany unieszkodliwieniu	974 575 szt.	8,40 zł/szt.	2,15	8 186 430,00	2 099 084,62	tak
	Odszkodowanie za drób, pomniejszone o wartość drobiu kierowanego do uboju	974 575 szt.	13,54 zł/szt	3,47	13 195 745,50	3 383 524,49	tak
	Odszkodowanie za zniszczone jaja konsumpcyjne	686 245 szt.	0,20 zł/szt.	0,05	137 249,00	35 192,05	tak
	Odszkodowanie za jaja konsumpcyjne poddane obróbce cieplnej	11 127 690 szt.	0,22 zł/szt.	-	2 448 091,80	-	nie
	Odszkodowanie za pasze	1 tona	889,33 zł/t	-	889,33	-	nie
	Odszkodowania za sprzęt,	16 768 szt.	0,83 zł/szt.	-	13 917,44	-	nie

	który nie może być poddany odkażaniu (klatki)						
3.2. Koszt transportu (do rzeźni/zakładu przetwórczego ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego)	Załadunek	17 stad x 27 845 szt.	0,20 zł/szt.	-	94 673,00	-	nie
	Transport	2 584 km	6,06 zł/km	-	15 659,04	-	nie
3.3. Koszty unieszkodliwienia	Zabicie drobiu	974 575 szt.	2,14 zł/szt.	-	2 085 590,50	-	nie
	Unieszkodliwienie drobiu	1 949 150 kg	0,27 zł/kg	-	526 270,50	-	nie
	Unieszkodliwienie jaj	686 245 szt.	0,04 zł/szt.	-	27 449,80	-	nie
	Zniszczenie paszy	3 tony	433,67 zł/t	-	1 301,01	-	nie
	Utylizacja odpadów laboratoryjnych	4 558 kg	2,55 zł/kg	-	11 622,90	-	nie
3.4. Strata w przypadku uboju	-	-	-	-	-	-	-
3.5. Koszt obróbki produktów	Obróbka chemiczna paszy	0 ton	Brak danych	-	0 zł	-	nie
4. Czyszczenie i odkażanie	nie dotyczy	-	-	-	-	-	-
5. Wynagrodzenia	Koszt wyceny 1 stada i jaj	70 stad x 2	29,98 zł/godz	-	8 394,40	-	nie

(rzeczoznawcy)	konsumpcyjnych	rzeczoznawców w x 2 godz.					
	Koszty dojazdu rzeczoznawcy	322 km	0,83 zł/km	-	267,26	-	nie
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	-	-	-	-	-	-	-
7. Inne koszty	-	-	-	-	-	-	-
OGÓŁEM					26 874 372,63 zł		
OGÓŁEM (koszty kwalifikowane)					21 638 061,33 zł	5 548 220,85 +/- 0,02 EUR	

Objaśnienia

- ¹⁾ Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszty programu zostały obliczone dla wszystkich stad niosek objętych programem. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013
- ²⁾ Koszt programu obliczono wg kursu euro 3,90 zł zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2011 r. dotyczącymi stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Koszt jednostkowy w euro jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku.
- ³⁾ Zgodnie z decyzją wykonawczą Komisji 2011/807/UE z dnia 30 listopada 2011 r. zatwierdzającą roczne i wieloletnie programy oraz wkład finansowy Unii w zakresie zwalczania, kontroli i monitorowania niektórych chorób zwierząt i chorób odzwierzęcych, przedstawione przez państwa członkowskie na 2012 rok i na lata następne (Dz. Urz. UE L 352 z 06.12.2011, str. 11). Koszt jednostkowy badania laboratoryjnego zawiera koszty materiałowe, koszty personelu wykonującego badania laboratoryjne i 7% kosztów ogólnych. Ryczałt za pobraną próbkę wynosi 0,5 euro.
- ⁴⁾ Odkażanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę.

„Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)” na 2013 rok

Część A

a) cel „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)”

Zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. UE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie odpowiedniego celu unijnego: ograniczenia rozprzestrzeniania chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych wymienionych w kolumnie 1, w populacjach zwierząt wymienionych w kolumnie 2 załącznika nr I do rozporządzenia nr 2160/2003.

Cel unijny w odniesieniu do stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) został określony w rozporządzeniu Komisji (UE) nr 200/2010 z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do celu unijnego ograniczenia częstości występowania serotypów salmonelli w dorosłych stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus* (Dz. Urz. UE L 61 z 11.03.2010 r., str. 1), zwanego dalej „rozporządzeniem 200/2010” i przewiduje ograniczenie występowania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej dorosłych stad, o liczebności co najmniej 250 sztuk drobiu, z dodatnim wynikiem badań laboratoryjnych w kierunku *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium, w tym jednofazowej *Salmonella* Typhimurium o wzorze antygenowym 1,4,[5],12:i:-, *Salmonella* Hadar, *Salmonella* Infantis, *Salmonella* Virchow do 1 % lub poniżej tej wartości.

W celu uzyskania współfinansowania wspólnotowego przedmiotowy program został opracowany zgodnie z wymaganiami określonymi w decyzji Rady 2009/470 z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie wydatków w dziedzinie weterynarii (Dz. Urz. UE L 155 z 18.06.2009, str. 30).

b) zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Próbki do badań laboratoryjnych będą pobierane z inicjatywy hodowcy i na jego koszt w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) u:

- 1) piskląt jednodniowych;
- 2) drobiu:
 - a) w wieku czterech tygodni;
 - b) na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przeniesieniem do jednostki produkcyjnej;
 - c) drobiu w okresie nieśności co dwa tygodnie.

Powyższy harmonogram jest zgodny z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek opisanych w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Pobieranie próbek będzie się odbywało na zasadach określonych w załączniku do rozporządzenia nr 200/2010.

c) zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w częściach C, D i E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

W przypadku programu zastosowanie mają wymagania określone w części C załącznika nr II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Zgodnie z ust. 1 części C załącznika nr II do rozporządzenia nr 2160/2003, środki ustanowione w ust. 3 - 5 części C załącznika nr II do rozporządzenia nr 2160/2003 będą stosowane w przypadku wykrycia w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce prowadzenia przez podmiot działalności nadzorowanej zwanego dalej „powiatowym lekarzem weterynarii” w odniesieniu do jednego z pięciu serotypów *Salmonella* objętych programem.

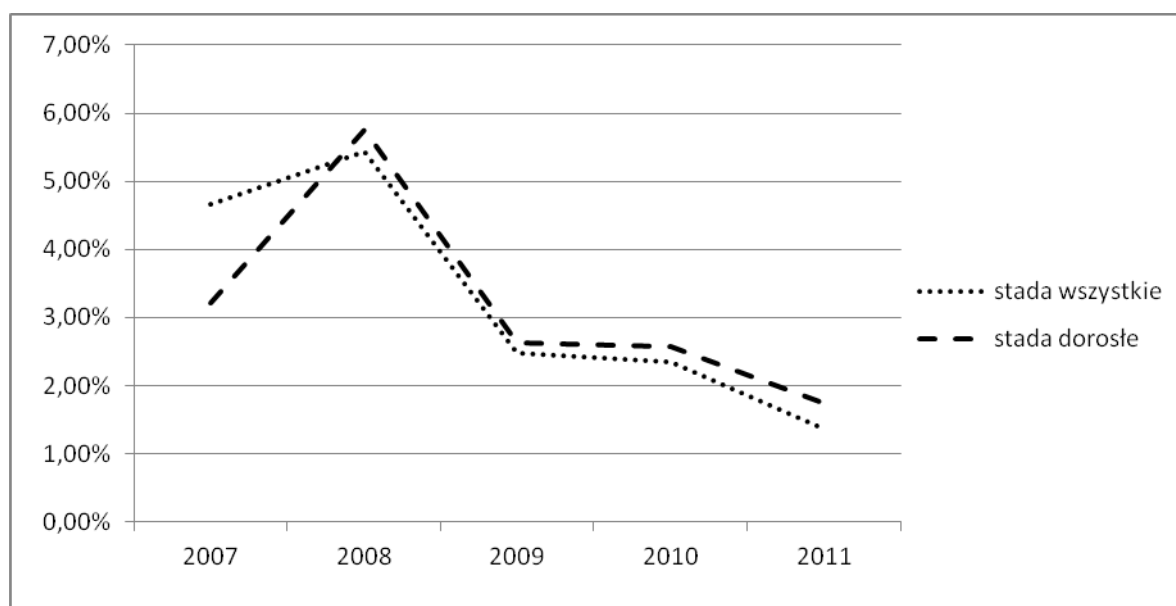
Część E ww. załącznika obowiązuje zgodnie z datą wskazaną w rozporządzeniu nr 2160/2003.

1. Wymagania ogólne

1.1. Występowanie serotypów *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

W 2004, 2005 oraz 2006 roku w ramach monitorowania występowania pałeczek *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przeprowadzonego zgodnie z załącznikiem nr III do dyrektywy Rady (EWG) 92/117 z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. UE L 62, z 15.03.1993, str. 38, Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40), pałeczki *Salmonella* stwierdzono w 6,3 %, 10,3 % oraz 4,8 % stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*).

Od 2007 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest realizowany „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)”. Procentowy udział stad hodowlanych z wynikiem dodatnim w odniesieniu do stad zbadanych przedstawia rys. 1.

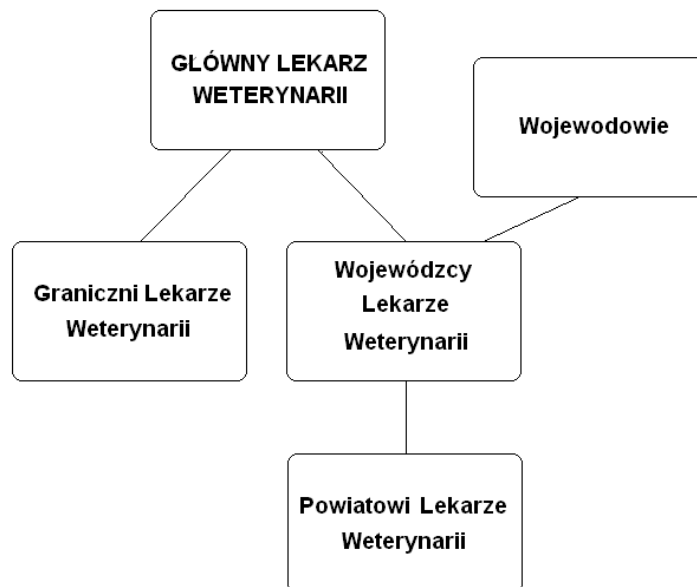

Rys. 1. Procentowy udział stad zakażonych serotypami *Salmonella* objętymi programem w Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2007-2011. (Źródło: Inspekcja Weterynaryjna)

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej, tj. Główny Lekarz Weterynarii, wojewódzki lekarz weterynarii, powiatowy lekarz weterynarii oraz graniczny lekarz weterynarii.

Obecnie funkcjonuje 16 wojewódzkich inspektoratów weterynarii, 305 powiatowych inspektoratów weterynarii oraz 11 granicznych inspektoratów weterynarii.

Rys. 2. Schemat organizacyjny Inspekcji Weterynaryjnej w Polsce

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744, z późn. zm.).

Organy Inspekcji Weterynaryjnej przy wykonywaniu swoich zadań współdziałają z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz z organami administracji samorządowej.

W ramach programu badania laboratoryjne będą wykonywane przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

Krajowe laboratorium referencyjne w zakresie badań laboratoryjnych określonych programem określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38).

Nadzór nad działalnością Głównego Lekarza Weterynarii oraz krajowych laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii.

1.3. Laboratoria, w których przeprowadza się badania laboratoryjne próbek pobranych w ramach programu

Badania laboratoryjne próbek pobieranych w ramach programu przeprowadza się w laboratoriach urzędowych wyznaczonych przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub organizacyjnie próbki pobrane w ramach programu przez powiatowego lekarza weterynarii mogą być przesłane do laboratorium urzędowego wyznaczonego przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania tych próbek do innego województwa. Wojewódzki lekarz weterynarii, powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie laboratorium o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy mogą również być badane w laboratoriach innych niż wyżej wymienione, które zostały zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii w trybie art. 25 a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007.

Wykaz laboratoriów zatwierdzonych przez Głównego Lekarza Weterynarii jest umieszczony zgodnie z art. 25 ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej na stronie internetowej administrowanej przez Główny Inspektorat Weterynarii.

Krajowym laboratorium referencyjnym właściwym dla badań prowadzonych w kierunku salmonellozy (w zakresie chorób odzwierzęcych), zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, zwane dalej „KLR-Salmonella”.

Do próbek przesyłanych do badań laboratoryjnych, pobranych w ramach kontroli urzędowych dołącza się pismo przewodnie, którego wzór jest określony w załączniku nr 6 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 17, poz. 107).

Laboratoria urzędowe wykonujące badania laboratoryjne w ramach programu, oceniają każdorazowo efekt hamujący wzrost bakterii.

W przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* innego niż objęty programem określa się ten serotyp i podaje jego nazwę.

Z przeprowadzonych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie z badań. W sprawozdaniu należy umieścić informacje o stadzie (numer lub oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa), rodzaju badanego materiału oraz o wyniku badania laboratoryjnego każdej z badanych próbek, zgodnie z jednym z poniższych zapisów:

- 1) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;
- 2) w próbce nr... wykryto 1 lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem (podać nazwę serotypu);
- 3) w próbce nr... nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*.....(podać nazwę serotypu);
- 4) w próbce nr... wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Laboratoria urzędowe wykonujące badania laboratoryjne w ramach programu oraz hodowcy po uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii, w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, niezwłocznie informują o tym powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria urzędowe, wyznaczone zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, po uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii informują o tym powiatowego lekarza weterynarii oraz wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce pobrania próbek.

Wszystkie sprawozdania z badań laboratoryjnych próbek pobranych zarówno z inicjatywy hodowcy, jak i pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, przesyłane są do powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria urzędowe na koniec okresu sprawozdawczego, na wniosek wojewódzkiego lekarza weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące badań przeprowadzonych w ramach programu.

Laboratoria urzędowe wykonujące badania laboratoryjne w ramach programu przechowują wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat. Ponadto spośród przechowywanych izolatów laboratoria przesyłają do KLR-*Salmonella* jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony serotyp wraz z kartą informacyjną, a, w przypadku, gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu – typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) są określone w ust. 3.2 załącznika do rozporządzenia nr 200/2010. Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne -*Salmonella* w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w załączniku D do normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp. (Załącznik D: Wykrywanie *Salmonella* w kale zwierząt i próbkach środowiskowych z etapu produkcji pierwotnej), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a-Le Minora.

1.5. Kontrole urzędowe w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla tych stad

Pobieranie próbek w ramach programu odbywa się na poziomie gospodarstwa.

Pobieranie próbek w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*) z inicjatywy hodowcy, zgodnie z częścią B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 przeprowadza się:

- 1) u piskląt jednodniowych, w trakcie rozładunku ze środka transportu przed umieszczeniem piskląt w obiekcie, w którym będą utrzymywane, zwanego dalej „kurnikiem”, zgodnie z następującymi zasadami:

- a) próbki wyściółki wraz z mekonium z 10 pojemników transportowych z każdej dostawy (po 25 g z pojemnika) lub
 - b) wymazy powierzchniowe z dna 10 pojemników (pulowane w laboratorium w 1 próbkę), w przypadku pojemników bez wyściółki lub
 - c) piskłeta padłe (w tym również w czasie transportu), nie więcej niż 20 sztuk – pulowane w laboratorium w 1 próbkę;
- 2) u drobiu:
- a) w czwartym tygodniu życia,
 - b) na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przed przeniesieniem do jednostki produkcyjnej, zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 2.2.2.1. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010,
 - c) w okresie nieśności co dwa tygodnie, zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 2.2.2.1. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

Koszt pobrania, transportu oraz badania laboratoryjnego ww. próbek w laboratorium ponosi hodowca.

W przypadku stosowania szczepień, w piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania laboratoryjnego hodowca powinien umieścić informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), terminu jej podania, jak również stosowania wszelkich środków przeciwdrobnoustrojowych, które mogą wpłynąć na wynik badań laboratoryjnych.

Hodowca jest obowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek, zawierającej co najmniej informacje dotyczące: stada (liczba sztuk drobiu, wiek), rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbkę, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników badań laboratoryjnych próbek pobranych w ramach programu. Dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia zbycia stada.

Powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór ten obejmuje kontrolę realizacji harmonogramu oraz sposobu pobierania próbek. Kontrola sposobu pobierania próbek jest prowadzona z częstotliwością zależną od analizy ryzyka dokonanej przez powiatowego lekarza weterynarii.

Nadzór może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy obecności serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza potwierdzające pobranie próbek w gospodarstwie.

Częstotliwość rutynowego pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii została określona w ust. 2.1.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

Procedura pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii została określona w ust. 2.2.2.1. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

Pobieranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii może zastąpić pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

W przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek ponosi hodowca. Opłata zawiera:

- 1) koszt badania laboratoryjnego w wysokości określonej w poz. 7 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15, z późn zm.);
- 2) koszt dojazdu związanego z pobraniem próbek i koszty dowozu próbek do laboratorium, wg stawek za 1 kilometr przebiegu pojazdu ustalonych zgodnie z przepisami w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy;
- 3) koszt użytych wyrobów medycznych stosowanych w medycynie weterynaryjnej.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem

zostały przewidziane w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z postanowieniami art. 42 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.) oraz tytułem V rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004, str. 1 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 3, t. 45, str. 200).

1.6. Środki podejmowane w odniesieniu do stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*), u których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem lub produktów w których wykryto ten serotyp, a także wszelkie podjęte środki zapobiegawcze, takie jak szczepienia

1.6.1. Postępowanie hodowcy i powiatowego lekarza weterynarii w przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*).

1.6.1.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii
- 2) pozostawienia drobiu w miejscu jego stałego przebywania i niewprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do kurnika lub miejsc, w których utrzymywany jest drób podejrzany o zakażenie serotypem *Salmonella* objętym programem lub jego zwłoki;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, jaj wylęgowych, zwłok drobiu, paszy, ściółki i innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania drobiu;
- 5) udostępnienia drobiu do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy przy wykonywaniu badań i zabiegów;
- 6) udzielania organowi Inspekcji Weterynaryjnej oraz osobom działającym w jego imieniu wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia zakażeń i ich źródeł lub zapobiegania ich dalszemu szerzeniu;

- 7) udostępnienia powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumentacji dotyczącej stada, a w szczególności dokumentacji potwierdzającej zakup piskląt, ściółki, paszy, sprzedaży zwierząt i jaj oraz dokumentacji związanej z ewidencją leczenia;
- 8) zwiększenia standardów zoohigienicznych.

1.6.1.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych, o których mowa w ust. 1.6.1.1., powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 42 ust. 6 oraz art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.):

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań laboratoryjnych we wszystkich stadach w gospodarstwie w sposób, który jest określony w załączniku do rozporządzenia nr 200/2010;
- 3) powiadamia zakłady wylęgu drobiu, do których zostały przekazane jaja wylęgowe z gospodarstwa, w którym stwierdzono w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotyp *Salmonella* objęty programem;
- 4) w celu ustalenia źródła zakażenia stada serotypem *Salmonella* objętym programem, przeprowadza badania laboratoryjne:
 - a) paszy,
 - b) wody z ujęć własnych gospodarstwa;
- 5) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) izolację drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych obiektach, w których jest on utrzymywany,
 - b) zastosowanie produktów biobójczych w celu odkażania jaj wylęgowych bezpośrednio po zbiorze,
 - c) zastosowanie właściwych produktów biobójczych przed wejściami do kurników i wyjściami z nich, jak również przed wjazdami na teren gospodarstwa i wyjazdami z niego,

d) wylęganie jaj już inkubowanych w zakładzie wylęgowym w oddzielnych aparatach lęgowych, w oparach preparatu zawierającego produkt biobójczy, aktywny w stosunku do pałeczek *Salmonella*, dopuszczony do bieżącego odkażania w czasie lęgu;

6) zakazuje w drodze decyzji administracyjnej:

- a) wywożenia jaj wylęgowych z gospodarstwa, z wyłączeniem wywozu bezpośrednio do zakładu wytwarzającego lub przetwarzającego produkty jajeczne, o którym mowa w przepisach o produktach pochodzenia zwierzęcego, gdzie jaja niezwłocznie zostaną poddane obróbce cieplnej,
- b) przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa oraz ze stada i do stada w obrębie gospodarstwa chyba, że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni. W przypadku przemieszczania drobiu ze stada podejrzanego o zakażenie serotypem *Salmonella* objętego programem do uboju w rzeźni, w świadectwie zdrowia zaznacza się fakt jego pochodzenia ze stada, w którym uzyskano dodatni wynik badań laboratoryjnych w kierunku serotypu lub serotypów *Salmonella* objętych programem w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy,
- c) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i innych środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie,
- d) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok drobiu, odchodów pochodzących od drobiu, ściółki oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania drobiu, bez jego zgody.

Środki, o których mowa w ust. 1.6.1.2 są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie hodowlanym kur gatunku (*Gallus gallus*) zakażenia serotypami *Salmonella* objętymi programem.

1.6.1.3. W przypadku uzyskania, w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w ramach dochodzenia epizootycznego, dodatniego wyniku badań laboratoryjnych w kierunku serotypów *Salmonella* objętych programem (innych, niż szczepy szczepionkowe) lub w przypadku wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej:

1) nakazuje

- a) niezwłoczny ubój wszystkich sztuk drobiu lub

- b) niezwłoczne zabicie wszystkich sztuk drobiu ze stada zakażonego, z tym że sztuki wykazujące objawy kliniczne choroby zawsze podlegają zabiciu,
- c) unieszkodliwienie, zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz. Urz. UE L 300 z 14.11.2009, str. 1) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia, zwłok wszystkich sztuk drobiu padłego i zabitego,
- d) zniszczenie jaj wylęgowych oraz piskląt z nich wylęgniętych zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz. Urz. UE L 300 z 14.11.2009, str. 1) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia, z tym że jaja wylęgowe nienałożone można poddać obróbce cieplnej gwarantującej zabicie wszystkich pałeczek *Salmonella*,
- e) zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, poprzez zastosowanie środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku gdy wyniki badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku obecności *Salmonella* dały wynik dodatni,
- f) zniszczenie zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia lub zagospodarowanie ściółki oraz odchodów, które mogły ulec skażeniu,
- g) zniszczenie lub poddanie odkażaniu innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu,

- h) dokładne oczyszczenie i odkażenie kurników, w których był przetrzymywany drób ze stada zakażonego, otoczenia budynków, środków transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, po wykonaniu czynności, o których mowa w lit. a-g,
 - i) podjęcie przez hodowcę działań, mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych oraz bezpieczeństwa epizootycznego w gospodarstwie, określonych w ust. 2.3.;
- 2) zakazuje wprowadzania drobiu do gospodarstwa oraz wyprowadzania z gospodarstwa, chyba, że drób ze stada podejrzanego o zakażenie, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni.

W przypadku wyniku dodatniego w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii koszty czynności, o których mowa w pkt 1 lit. h i lit. i, są ponoszone przez hodowcę.

1.6.2. W przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, zgodnie z ust. 2.1.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010 w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej nakazuje podjęcie działań określonych w ust. 1.6.1.3 programu, z zastrzeżeniem ust. 2.2.2.2. lit. c załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

1.6.3. Przy przemieszczaniu zakażonego drobiu do rzeźni, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt pochodzenia drobiu ze stada, w którym wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem.

Wzór świadectwa jest określony w załączniku nr I, sekcja IV, rozdz. X, część A rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 206, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75, z późn. zm.).

Badanie przedubojowe przeprowadzane jest zgodnie z załącznikiem I, sekcja I, rozdział II, część B oraz załącznikiem I, sekcja IV, rozdział V, część A ww. rozporządzenia. Postępowanie w trakcie uboju określa załącznik I, sekcja II, rozdział III pkt 7 ww. rozporządzenia. Ocena mięsa oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z drobiu hodowlanego gatunku kura (*Gallus gallus*), u którego w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii stwierdzono serotyp *Salmonella* objęty programem zostały określone w załączniku I, sekcja II, rozdział V ww. rozporządzenia. Natomiast, szczególne wymagania dotyczące takiego mięsa świeżego określono w pkt 1 i pkt 3 część E, załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność..

1.6.4. Przed ponownym wstawieniem drobiu do obiektu, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza pobranie próbek w celu stwierdzenia skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania. Próbki do badań laboratoryjnych stanowią:

- 1) 4 wymazy powierzchniowe z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w jedną próbkę zbiorczą oraz
- 2) 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3) 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub z 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w jedną próbkę zbiorczą oraz
- 4) 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w jedną próbkę zbiorczą oraz
- 5) 2 wymazy powierzchniowe z magazynu jaj (z powierzchni sortownic, stołów) lub z końcowych 5 metrów systemu przeznaczonego do zbierania zniesionych jaj (taśmy) – w laboratorium łączone w jedną próbkę zbiorczą.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku, koszty pobrania kolejnych próbek w celu stwierdzenia skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania, dojazdu do

gospodarstwa oraz do laboratorium, jak również ich badania laboratoryjne są ponoszone przez hodowcę.

Ponowne wstawienie drobiu może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

1.6.5. W przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad drobiu, powiatowy lekarz weterynarii może zastosować środki, o których mowa w ust. 1.6.1.3. oraz 1.6.2., w stosunku do tych stad drobiu, jeżeli:

- 1) stada te są utrzymywane w kurnikach, których pomieszczenia nie są całkowicie odizolowane od pomieszczeń, w których znajduje się zakażony drób lub
- 2) czynności związane z utrzymywaniem drobiu, w tym karmienie drobiu, nie odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

1.6.6. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), w kierunku serotypu *Salmonella* objętego programem, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

1.6.7. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje, przeprowadzania szczepień oraz przyznawania odstępstw od obowiązku szczepień są określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów na rzecz zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3). Zakaz stosowania środków zwalczających drobnoustroje odnosi się do serotypów *Salmonella* objętych niniejszym programem, z wyjątkiem przypadków wskazanych w art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia.

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym wszelkiego rodzaju przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu (Dz. U z 2004 r. Nr 16, poz. 145, z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744, z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.);
- 9) ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2010 r. Nr 136, poz. 914, z późn. zm.);
- 10) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178, poz. 1837, z późn. zm.);
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);
- 13) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);

- 14) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15, z późn. zm.);
- 15) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);
- 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, późn. zm.);
- 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 17 poz. 107);
- 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
- 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
- 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161);
- 21) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2010 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 173, poz. 1178);
- 22) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 września 2010 r. w sprawie rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego lub wprowadzających na rynek te produkty oraz wykazów takich zakładów (Dz. U. Nr 187, poz. 1258);

23) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38);

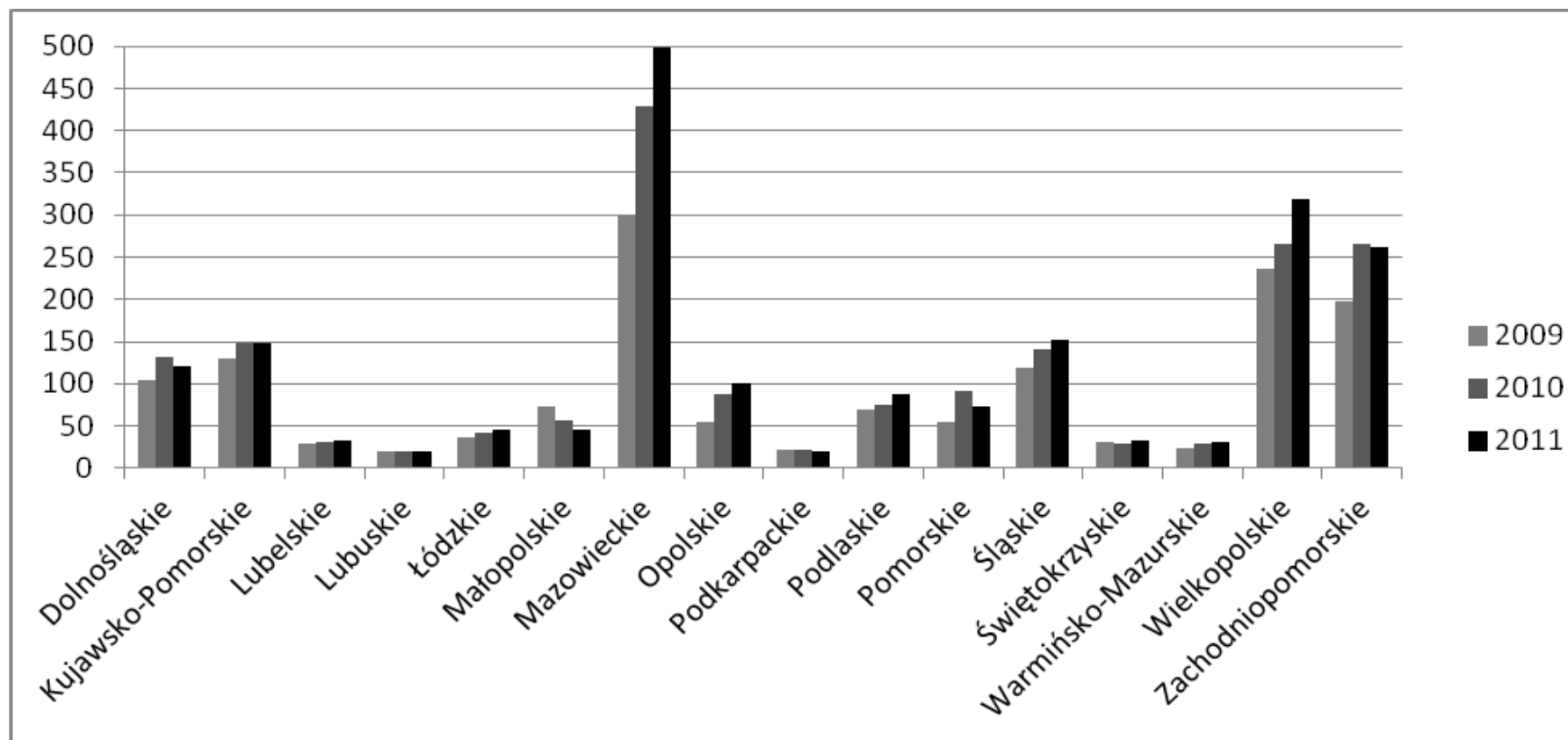
24) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji (Dz. U. Nr 224, poz. 1347).

1.8 Środki finansowe udzielane przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu:

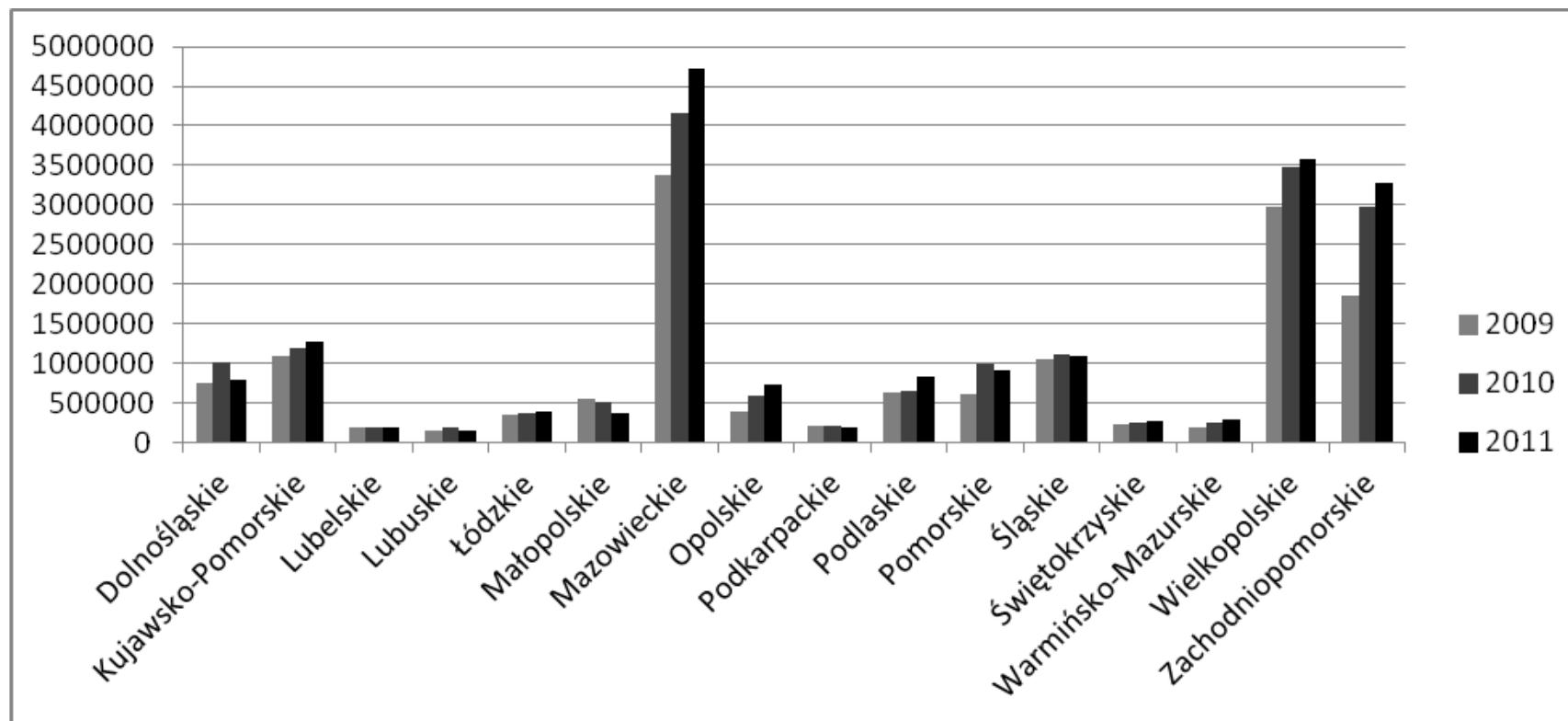
Odszkodowanie i zwrot faktycznie poniesionych wydatków związanych z wykonywaniem nakazów zawartych w decyzji powiatowego lekarza weterynarii w związku ze zwalczaniem choroby zakaźnej zwierząt przyznawane jest zgodnie z art. 49 i 57c ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

2. WYMAGANIA DOTYCZĄCE PRZEDSIĘBIORSTW PASZOWYCH I ŻYWNOŚCIOWYCH OBJĘTYCH PROGRAMEM

2.1. Liczba stad hodowlanych oraz liczba sztuk drobiu hodowlanego gatunku kura (*Gallus gallus*) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2009-2011

Rys. 3. Dane dotyczące łącznej liczby stad hodowlanych w latach 2009-2011 w poszczególnych województwach. (Źródło: Inspekcja Weterynaryjna).

Rys. 4. Liczba sztuk drobiu w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w latach 2009 - 2010 w poszczególnych województwach. (Źródło: Inspekcja Weterynaryjna).

2.2. Struktura produkcji pasz

Strukturę produkcji pasz w Polsce przedstawiają tab. 1-2.

Produkt	2009	2010	2011
Pasze dla drobiu	4807	5118	5330
Pasze dla trzody	1477	1693	1700
Pasze dla bydła	652	767	780
Pasze dla pozostałych zwierząt (m.in. dla koni, owiec, kóz, ryb, zwierząt futerkowych)	319	328	340
Ogółem	7255	7906	8150

Tab. 1. Wielkość produkcji pasz przemysłowych (w tys. ton) w Polsce w latach 2009-2011
(Źródło: GUS, IERiGŻ)

Rodzaj paszy	2009	2010	2011
Dla drobiu			
Mieszanki pełnoporcjowe	97,3	97,2	97,5
Mieszanki uzupełniające	1,3	1,2	1,0
Premiksy	1,4	1,6	1,5
Ogółem	100,0	100,0	100,0
Dla trzody			
Mieszanki pełnoporcjowe	50,3	52,2	67,0
Mieszanki uzupełniające	42,9	41,8	29,0
Premiksy	6,8	6,0	4,0
Ogółem	100,0	100,0	100,0
Dla bydła			
Mieszanki pełnoporcjowe	71,1	69,9	72,1
Mieszanki uzupełniające	20,8	22,1	24,6
Premiksy	8,1	8,0	3,3
Ogółem	100,0	100,0	100,0

Tab. 2. Struktura produkcji pasz przemysłowych dla drobiu w latach 2009-2011 (w %)
(Źródło: GUS, IERiGŻ)

2.3. Wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego.

W odniesieniu do stad hodowlanych, wymagania w zakresie dobrej praktyki higienicznej zostały zawarte w rozdziale 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225).

Zaleca się stosowanie następujących środków bioasekuracji:

- 1) ogrodzenie gospodarstwa uniemożliwiające wstęp osobom postronnym oraz zwierzętom;
- 2) stosowanie zasady "cały kurnik pełen/cały kurnik pusty";
- 3) zapewnienie odpowiednich warunków utrzymania w zakresie temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła;
- 4) stosowanie prawidłowej obsady kurnika;
- 5) utrzymywanie w kurniku, w obrębie jednego stada, drobiu w jednakowym wieku;
- 6) izolacji poszczególnych kurników przez stosowanie osobnej obsługi, żywienia i narzędzi;
- 7) zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków;
- 8) pasz kruszonych w żywieniu drobiu;
- 9) mat dezynfekcyjnych nasączonych środkiem odkażającym, przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do poszczególnych kurników;
- 10) oddzielnej odzieży ochronnej dla osób wykonujących czynności związane z utrzymywaniem drobiu w każdym stadzie w kurniku;
- 11) prowadzenie rejestrów wejść osób postronnych na teren gospodarstwa;
- 12) odkażanie kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa;
- 13) regularne aktualizowanie planu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom;
- 14) prowadzenie rejestru prowadzonego regularnie odkażania, dezynsekcji i deratyzacji;
- 15) zatrudnienie do wykonywania czynności związanych z utrzymywaniem drobiu osób posiadających aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Zaleca się stosowanie przez hodowców drobiu środków bioasekuracji w gospodarstwie. W tym zakresie, dostępny jest szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z utrzymywaniem drobiu, określa warunki zapewniające odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia tego rodzaju działalności oraz określa katalog środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie przewozu drobiu i obrotu nim oraz prowadzenia stacji kwarantanny oraz zakładu drobiu jest dozwolone po stwierdzeniu spełnienia wymagań weterynaryjnych określonych dla danego rodzaju działalności, w drodze decyzji administracyjnej wydanej przez powiatowego lekarza weterynarii.

Powiatowy lekarz weterynarii właściwy ze względu na miejsce prowadzenia przez podmiot działalności nadzorowanej wydając decyzję administracyjną o spełnieniu wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny podmiotowi lub poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscom, w których ta działalność ma być prowadzona, lub osobom wykonującym określone czynności w ramach tej działalności, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną są obowiązane do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia takiego zdarzenia.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej obowiązane są zapewnić spełnienie następujących wymagań weterynaryjnych: lokalizacyjnych, zdrowotnych, higienicznych, sanitarnych, organizacyjnych, technicznych lub technologicznych zabezpieczających przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z drobiem pracownikom tej Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania w jej imieniu określonych zadań, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych.

Uprawnienia kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren prowadzenia przez podmiot działalności nadzorowanej, obejmują, zgodnie z art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, także prawo do nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych związanych z tą kontrolą.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej naruszone są wymagania weterynaryjne powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, może wydać jedną z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującą usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującą wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującą umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującą produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji Weterynaryjnej ma na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku niezastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji administracyjnej, zakazującej prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru. Decyzja taka nie jest wydawana w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 ww. ustawy).

Oznacza to, że brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii powoduje wydanie w sprawie kolejnej bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej.

2.5. Wpis gospodarstw do rejestru

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4.

Wzór rejestru jest określony w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

2.6. Prowadzenie dokumentacji w gospodarstwach

Zgodnie z rozdziałem 1 część I lit. B ust. 7 i 8 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225) w zakładzie hodowli zarodowej, zakładzie reprodukcyjnym oraz zakładzie odchowu drobiu dokumentację prowadzi się dla każdego stada. Powyższą dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia zbycia stada.

Zgodnie z art. 69 ust 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to hodowcy tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za

zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych czynności leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii został określony przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji (Dz. U. Nr 224, poz. 1347).

Wspomniane dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 5 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu, zgodnie z art. 69 ust. 4 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008, Nr 45, poz. 271, z późn. zm.).

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236).

2.7. Dokumenty, w które zaopatruje się drób

W handlu, jak również przy przywozie, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzwspólnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 94, z 31.03.2004, str. 44);
- 2) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz. Urz. UE L 226 z 23.08.2008, str. 1);

- 3) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej;
- 4) ustawą z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu;
- 5) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. UE L 31 z 01.02.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463, z późn. zm.), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z przepisem art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego, przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego zaopatruje się w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w prawodawstwie unijnym.

Wywóz zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego państwa.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi, wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym.

2.8. Inne środki w celu zapewnienia identyfikacji zwierząt

W celu zapewnienia identyfikacji drobiu przemieszczanego na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym, zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki tego drobiu, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia.

W przypadku przesyłek podlegających wywozowi, dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie odnotowywana jest również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Wspólnoty pochodzących z krajów trzecich (Dz. Urz. UE L 49 z 19.02.2004, str. 11), którego oryginał towarzyszy przesyłce drobiu do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

Część B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: Salmonellozy odzwierzęce

Populacja zwierząt objęta programem: stada hodowlane gatunku kura (*Gallus gallus*)

Rok wdrożenia: 2013

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii,

+48 22 623-20-89,

giw@wetgiw.gov.pl

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego choroby

W Rzeczypospolitej Polskiej stada hodowlane monitorowano w kierunku gatunkowo specyficznych i niespecyficznych pałeczek *Salmonella* od lipca 1999 r., zgodnie z instrukcjami Głównego Lekarza Weterynarii opracowanymi na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. UE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.). Badania laboratoryjne kontrolne prowadzono na koszt właścicieli stad. Stada zakażone lub podejrzane o zakażenie podlegały ubojowi zgodnie z zasadami określonymi w dyrektywie Rady 71/118/EWG z dnia 15 lutego 1971 r. w sprawie problemów zdrowotnych wpływających na handel świeżym mięsem drobiowym (Dz. Urz. WE L 55 z 08.03.1971, str. 23 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 1, str. 209, z późn. zm.).

W 2007 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczęła się realizacja „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*)”. Wyniki realizacji ww. programu zawiera tab. 3.

Rok	Liczba stad zbadanych (stada w okresie	Procent stad zakażonych przynajmniej 1	Procent dorosłych stad zakażonych przynajmniej 1 serotypem objętym

	odchowu i dorosłe)	serotypem objętym programem (stada w okresie odchowu i dorosłe)	programem
2011	1970	1,37	1,74
2010	1839	2,34	2,57
2009	1448	2,49	2,62
2008	1159	5,44	5,75
2007	965	4,66	3,21

Tab. 3. Wyniki realizacji krajowego programu zwalczania *Salmonella* w stadach hodowlanych w latach 2007-2011.

Salmonella Enteritidis, w odróżnieniu od innych serotypów, posiada zdolność zakażenia jajników, co powoduje przedostawanie się bakterii do jaj, podczas gdy inne serotypy zwykle pozostają w kale i zanieczyszczają powierzchnie skorupki jaj. *Salmonella* Enteritidis w zakażonych stadach hodowlanych, za pośrednictwem jaj, zakaża pisklęta, a te w stadach nieśnych - jaja i produkty jajeczne. Zatem obserwowane jest pionowe i poziome: bezpośrednie (z osobnika na osobnika) i pośrednie (ze środowiska) szerzenie się zakażeń pałeczkami *Salmonella* w stadach drobiu.

Głównym, pierwotnym rezerwuarem odzwierzęcych pałeczek *Salmonella* w Rzeczypospolitej Polskiej jest drób. Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez spożywanie skażonych produktów pochodzenia zwierzęcego, tj. mięsa i przetworów mięsnych, głównie drobiowych, oraz jaj i produktów jajecznych. Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach w Polsce są zbierane przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny, a następnie na ich stronie internetowej publikowane w postaci co dwutygodniowych meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach.

Rok	Liczba zarejestrowanych zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki <i>Salmonella</i>
2011	8 839

2010	9 719
2009	8 964
2008	9 478
2007	11 566
2006	13 214
2005	15 821

Tab. 4. Dane dotyczące liczby zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella* w latach 2005-2011. (Źródło: Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny)

3. Opis wdrożonego programu

Zgodnie z założeniami art. 4 ust. 5 rozporządzenia nr 2160/2003 cel wspólnotowy określony w rozporządzeniu nr 1003/2005 został ustanowiony na okres przejściowy obejmujący trzy lata do końca 2009 roku. Począwszy od 2010 roku w Państwach Członkowskich rozpoczęła się realizacja programów, których celem jest osiągnięcie ostatecznego celu unijnego określonego przez Komisję Europejską w rozporządzeniu nr 200/2010.

Celem programu w 2013 roku będzie ograniczenie występowania w dorosłych stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) liczących przynajmniej 250 sztuk drobiu pięciu serotypów *Salmonella* mających największe znaczenie dla zdrowia publicznego do poziomu wskazanego w ww. przepisach unijnych. Zgodnie z założeniami programu, w trakcie jego realizacji w 2013 roku przewiduje się nie więcej niż 18 stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) zakażonych serotypem *Salmonella* objętym programem.

Na potrzeby sprawozdawczości przyjmuje się następującą definicję stada hodowlanego gatunku kura (*Gallus gallus*) zakażonego w odniesieniu do celu unijnego – jest to stado dorosłe, w którym wykryto obecność serotypów *Salmonella* objętych programem (innych niż szczepy szczepionki), w jednej lub więcej próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, nawet jeśli *Salmonella* zostanie wykryta tylko w próbce kurzu, lub jeśli potwierdzające pobieranie próbek w ramach kontroli urzędowych zgodnie z ust. 2.2.2.2 lit. b nie potwierdza wykrycia przedmiotowych serotypów *Salmonella*, ale w próbce stwierdzono efekt hamujący wzrost bakterii.

Cel unijny będzie realizowany poprzez badanie wszystkich stad hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) objętych zakresem rozporządzenia nr 2160/2003, w tym stad w okresie odchowu. W przypadku wykrycia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy serotypu *Salmonella* objętego programem, następuje pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii. W przypadku wykrycia w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii serotypu *Salmonella* objętego programem, program przewiduje:

- 1) likwidację zakażonego stada poprzez ubój lub zabicie;
- 2) unieszkodliwienie zwłok padłego lub zabitego drobiu, zniszczenie lub poddanie obróbce jaj wylęgowych oraz zniszczenie piskląt wylęgniętych z jaj wylęgowych pochodzących ze stad zakażonych;
- 3) zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, w przypadku gdy w badaniu próbek paszy uzyskano wynik dodatni w kierunku serotypu *Salmonella* objętego programem;
- 4) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu;
- 5) przeprowadzenie oczyszczania i odkażania,

co zostało szczegółowo opisane w części A ust. 1.6.1.3 oraz 1.6.2.

Istotnym środkiem dla osiągnięcia celu jest stosowanie przez hodowców zasad dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*).

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: 2013

- Kontrola /Zwalczanie
- Badania laboratoryjne
- Ubój drobiu z dodatnim wynikiem badań laboratoryjnych
- Zabicie drobiu z dodatnim wynikiem badań laboratoryjnych
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów pochodzenia zwierzęcego
- Inne środki: zniszczenie i obróbka paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii jest odpowiedzialny za opracowanie programu, a następnie nadzoruje jego realizację oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji. Na poziomie województwa nadzór nad realizacją programu spoczywa na wojewódzkim lekarzu weterynarii. Bezpośredni nadzór nad realizacją programu na poziomie powiatu sprawuje powiatowy lekarz weterynarii, który jest również odpowiedzialny za wykonywanie wszelkich czynności urzędowych w ramach programu.

4.3. Obszary geograficzne i administracyjne, na których program będzie realizowany

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Podział administracyjny przedstawia rys. 5.

Rys. 5. Podział administracyjny Polski na województwa.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie wpisu gospodarstw do rejestru

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Wzór rejestru jest w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

4.4.2. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie identyfikacji zwierząt

- nie dotyczy drobiu

4.4.3. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadomienia o chorobie

Środki stosowane w zakresie powiadamiania o chorobie wynikają z art. 42 ust. 1-9 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z przepisem art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, organy Inspekcji Weterynaryjnej prowadzą system zbierania, przechowywania, analizowania, przetwarzania danych i przekazywania danych o chorobach zakaźnych zwierząt, w tym o chorobach objętych programem zwalczania.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii oraz wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii informację o powzięciu podejrzenia lub potwierdzeniu wystąpienia serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania, po powzięciu podejrzenia lub stwierdzeniu jego wystąpienia w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*). Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje informację, o której mowa powyżej Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

Dodatkowo powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca prowadzenia działalności powiadamia państwowego powiatowego inspektora sanitarnego właściwego dla miejsca prowadzenia działalności o wystąpieniu serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*).

4.4.4. Środki i prawodawstwo w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania laboratoryjnego:

Zostały szczegółowo określone w części A ust. 1.6.

4.4.5. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie różnej kwalifikacji zwierząt i stad:

- nie dotyczy

4.4.6. Sposób przeprowadzania kontroli i środki podejmowane w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania laboratoryjnego:

Gospodarstwa prowadzące hodowlę drobiu lub wylęg drobiu podlegają zatwierdzeniu przez powiatowego lekarza weterynarii, który przeprowadza kontrolę zgodnie z przepisami rozdziału 2 § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.).

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy, w zakresie wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie hodowlanym gatunku kura (*Gallus gallus*), stosuje się przepisy art. 42 ust. 1-5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 44 ust. 1 w/w ustawy podejmuje czynności weterynaryjne w celu wykrycia lub wykluczenia choroby, w tym wydaje decyzję administracyjną, w której nakazuje m.in. izolację drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych kurnikach oraz zakazuje przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba, że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni oraz wywożenia jaj wylęgowych z gospodarstwa.

4.4.7. Środki i prawodawstwo w zakresie kontroli choroby:

- 1) art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność;
- 3) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu;

- 4) rozporządzenie Komisji (UE) Nr 200/2010 z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do celu unijnego ograniczenia częstości występowania serotypów salmonelli w dorosłych stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus*.

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych:

- 1) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (art. 49 i 57c);
- 2) szczegółowy opis w części A ust. 1.8.

4.4.9. Środki w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujące w gospodarstwach

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.).

Zaleca się stosowanie w gospodarstwie środków bioasekuracji. Są one określone w zasadach dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) i dobrej praktyki higienicznej (GHP).

Dodatkowe informacje, dotyczące kwestii bezpieczeństwa biologicznego są systematycznie umieszczane na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii w zakładce „Zdrowie i ochrona zwierząt”.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści:

Główną korzyścią z realizacji programu będzie znaczna redukcja poziomu zakażeń stad pałeczkami *Salmonella*, co zwiększy konkurencyjność polskiego drobiu i jaj wylęgowych na rynku Unii, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmonelloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą. Kontynuacja realizacji programu zwalczania *Salmonella* w stadach hodowlanych pozwoli w dłuższej perspektywie na osiągnięcie celu unijnego i ograniczenie występowania serotypów *Salmonella* objętych programem w stadach hodowlanych do 1 % lub poniżej, spowoduje znaczącą redukcję zakażenia pionowego i przenoszenia pałeczek *Salmonella* na niższe szczeble piramidy

hodowlanej drobiu, tj. na stada kur niosek lub brojlerów. Tym samym zakup piskląt ze stad hodowlanych objętych programem oraz stosowanie zasad bioasekuracji i dobrej praktyki higienicznej w gospodarstwach utrzymujących nioski i brojlery pozwoli na znaczne obniżenie zakażenia w tych populacjach drobiu, a w konsekwencji zmniejszy się liczba zachorowań u ludzi, dzięki czemu poważnie zredukowane zostaną koszty leczenia wydatkowane na ten cel. Dodatkowo również zmniejszone zostaną nakłady ze środków budżetu państwa przeznaczone na realizację programów zwalczania *Salmonella* w stadach kur niosek oraz brojlerów kurzych.

Szacowane ogólne koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku kura (*Gallus gallus*) w roku 2013 wyniosą 5 287 199,43 zł. Z ogólnej sumy szacowanych kosztów programu strona polska będzie występowała z wnioskiem o współfinansowanie programu w odniesieniu do kosztów w wysokości 1 176 472,15 euro.

Szacunkowe koszty realizacji programu w 2013 r. wyrażone w zł zostały przeliczone na euro według prognozowanego kursu euro zawartego w „Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw” z dnia 23 grudnia 2011 r. opublikowanych przez Ministerstwo Finansów.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przeznaczonych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013.

6. Dane dotyczące rozwoju epidemiologicznego w ciągu ostatnich pięciu lat

6.1. Rozwój salmonellozy odzwierzęcej

6.1.1. Dane dotyczące rozwoju salmonellozy odzwierzęcej

Rok: **2007- 2011** Sytuacja z dnia: ostatni dzień grudnia każdego roku (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych gatunku *Gallus gallus*”)

Gatunek: ***Gallus gallus***

Choroba/zakażenie^(a): *Salmonella* Enteritidis; S. Typhimurium; S. Infantis; S. Hadar, S. Virchow

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^{(a)*}			Liczba stad zlikwidowanych ^{(a)*}		Łączna liczba sztuk drobiu poddanych ubojowi lub zniszczonych ^{(a)*}		Ilość zniszczonych jaj (liczba) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
2007	Hodowlane dorosłe	989	8 980 270	974	8 852 878	965	19	6	6	24	6	172 597	40 244	735 234	280 375	212 040	0
2008	Hodowlane (dorośle oraz w okresie odchowu)	1184	11 015 952	1183	10 983 615	1159	45	5	13	50	13	305 413	93 484	1 638 761	475 278	216 134	74 310
2009	Hodowlane	1498	14 576 537	1456	14 155 340	1448	24	5	7	31**	6	209 309	56 852	784 270	668 302	293 107	120 769

	(dorosłe oraz w okresie odchowu)																
2010	Hodowlane (dorosłe oraz w okresie odchowu)	1861	18 077 996	1844	17 935 552	1839	35	2	6	28	4	152 577	25 730	332 840	91 819	225 363	88 167
2011	Hodowlane (dorosłe oraz w okresie odchowu)	1984	19 064 120	1978	19 012 760	1970	24	0	3	24	2	177 675	12 765	950 589	59 490	532 416	0

Objaśnienia

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla *Salmonella Enteritidis*, (a2) dla *Salmonella Typhimurium*, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella Enteritidis* lub *Salmonella Typhimurium*.

^(b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

* również drób w okresie odchowu

** jedno stado powiązane epidemiologicznie ze stadem zakażonym

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

6.2.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2007-2011

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus*

Kategoria (b): stada hodowlane (stada wszystkie)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie ust. 3 załącznika do rozporządzenia 1003/2005 oraz 200/2010

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie ust. 3 załącznika do rozporządzenia 1003/2005 oraz 200/2010

Opis innych zastosowanych badań: np. badania wody i paszy, różnicowanie szczepów szczepionkowych

Region (c)	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba przeprowadzonych analiz (d)	Liczba badań z wynikiem dodatnim (e)	Liczba przeprowadzonych analiz (d)	Liczba badań z wynikiem dodatnim (e)	Liczba przeprowadzonych analiz (d)	Liczba badań z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska						
2007	12*	38	2 655	38	-	-
2008	207	63	8 446	63	-	-
2009	268	36	2 097	36	-	-
2010	104	43	Badanie bakteriologiczne: 1947 Badanie efektu hamującego: 1844 Badanie skuteczności odkażania: 53	Badanie bakteriologiczne: 43; Badanie efektu hamującego: 0 Badanie skuteczności odkażania: 0	Inne (np. badanie paszy i wody): 38	brak danych
2011	52	27	Badanie bakteriologiczne: 2507 Badanie efektu hamującego: 2506 Badanie skuteczności odkażania: 75	Badanie bakteriologiczne: 27; Badanie efektu hamującego: 0 Badanie skuteczności odkażania: brak danych	Inne (np. badanie paszy i wody, różnicowanie szczepów szczepionkowych): 49	brak danych

Objaśnienia

*część badań serologicznych była wykonywana na koszt właściciela

a) Gatunek zwierząt.

b) Kategoria/dodatkowe określenia, np. stada hodowlane, kury nioski, brojlery, indyki hodowlane, indyki brojlery stosownie do potrzeb.

- c) Region określony w zatwierdzonym programie zwalczania chorób państwa członkowskiego.
- d) Liczba przeprowadzonych analiz laboratoryjnych.
- e) Liczba badań z wynikiem dodatnim.

6.3. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2007- 2011

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada hodowlane

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska- 2007	38	265 925*
Rzeczpospolita Polska -2008	63	398 897*
Rzeczpospolita Polska- 2009	36	266 161*
Rzeczpospolita Polska- 2010	43	178 307*
Rzeczpospolita Polska- 2011	27	190 440*

Objaśnienia

- (a) Gatunek zwierząt.
- (b) Region określony w programie zwalczania chorób państwa członkowskiego.
- (c) Stada lub gospodarstwa, stosownie do sytuacji
- * liczba zwierząt poddanych ubojowi /zabitych w ramach programu

7. Założenia programu

7.1. Założenia związane z badaniami laboratoryjnymi

7.1.1 Założenia w zakresie badań laboratoryjnych

Rok: 2013

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada hodowlane (stada wszystkie)

Region (b)	Rodzaj badania (c)	Populacja docelowa (d)	Rodzaj próbki (e)	Cel (f)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita	badanie bakteriologiczne	stada hodowlane	kał / okładziny	wykrycie stada zakażonego	2711

Polska			na buty/ kurz	stwierdzenie skuteczności przeprowadzonego odkażania	90
				stwierdzenie efektu hamującego	2711
	badanie serologiczne			określenie serotypu	57

Objaśnienia

- (a) Gatunek, w razie potrzeby.
- (b) Region określony w zatwierdzonym programie zwalczania chorób państwa członkowskiego.
- (c) Opis badania.
- (d) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem, w razie potrzeby.
- (e) Opis próbki (np. odchody).
- (f) Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

7.1.2. Założenia w zakresie badania laboratoryjnego stad

Rok: 2013

Gatunek: *Gallus gallus* Choroba/zakażenie ^(a): 5 serotypów *Salmonella* o największym znaczeniu dla zdrowia publicznego

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba sztuk drobiu	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba sztuk drobiu objętych programem	Przewidywana liczba stad do zbadania ^(d)	Przewidywana liczba stad z dodatnim wynikiem badania ^(a)			Przewidywana liczba stad do likwidacji ^(e)		Łączna przewidywana liczba sztuk drobiu poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)		Przewidywana ilość jaj do zniszczenia (liczba w sztukach lub masa w tonach) ^(a)		Przewidywana ilość jaj skierowana do produkcji (liczba w sztukach lub masa w tonach) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Stada hodowlane (dorosłe oraz w okresie odchowu)	1984	19 057 580	1962	18 785 140	1956	18			18		131 850		673 380		368 604	

Objaśnienia

^(a) Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^(b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^(c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^(d) Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^(e) Jeżeli, zgodnie z przypisem (d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

8. Szczegółowa analiza kosztów programu¹⁾

Rok: 2013

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt w złotych	Szacunkowy jednostkowy koszt w euro ²⁾	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem ²⁾ (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
1.Badania laboratoryjne							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych ³⁾	Badanie bakteriologiczne w ramach pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii	2711 badań	34,81 zł/badanie	8,93	94 369,91	24 197,41	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	2711 badań	1,43 zł/badanie	0,37	3 876,73	994,03	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonego odkażania	90 badań	33,24 zł/badanie	8,52	2 991,60	767,08	tak
	Inne badania (np. badania paszy i wody)	49 badania	34,13 zł/badanie	-	1 672,37	-	nie
	Badanie w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	57 badania	147,83 zł/badanie	37,91	8 426,31	2 160,59	tak
1.2. Koszt pobierania próbek ³⁾	Ryczałt za pobrane próbki	5512 próbek	1,95 zł/próbkę	0,5 eur/próbkę	10 748,40	2 756,00	tak
2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
2.1. Zakup	-	-	-	-	-	-	-

szczepionki							
2.2. Koszty dystrybucji	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszty podania	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszty kontroli	-	-	-	-	-	-	-
3. Ubój							
3.1. Odszkodowanie za drób i jaja	Odszkodowanie za drób poddany unieszkodliwieniu	65 925 szt.	25,03 zł/szt.	6,42	1 650 102,75	423 103,27	tak
	Odszkodowanie za zniszczone jaja wylęgowe	673 380 szt.	0,79 zł/szt.	0,20	531 970,20	136 402,62	tak
	Odszkodowanie za drób, pomniejszone o wartość drobiu kierowanego do uboju	65 925 szt.	30,87 zł/szt.	7,92	2 035 104,75	521 821,73	tak
	Odszkodowanie za jaja nieinkubowane poddane obróbce cieplnej	368 604 szt.	0,68 zł/szt.	0,17	250 650,72	64 269,42	tak
	Odszkodowanie za pasze	5 ton	1 224,72 zł/tona	-	6 123,60	-	nie
	Odszkodowania za sprzęt, który nie może być poddany odkażaniu	92 szt.	225,70 zł/szt.	-	20 764,40	-	nie
3.2. Koszt transportu (do rzeźni/zakładu)	Załadunek jednego stada	4 stada x 7 325 sztuki drobiu	0,48 zł/szt.	-	14 064,00	-	nie

przetwórczego ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego)	Transport jednego stada	3 120 km	2,22 zł/km	-	6 926,40	-	nie
3.3 Koszty zniszczenia lub unieszkodliwienia	Zabicie drobiu	65 925 szt.	4,00 zł/szt.	-	263 700,00	-	nie
	Unieszkodliwianie drobiu	131 850 kg	2,49 zł/kg	-	328 306,50	-	nie
	Unieszkodliwianie jaj	580 788 szt.	0,05 zł/szt.	-	29 039,40	-	nie
	Zniszczenie paszy	5 ton (1 stado)	1 800 zł/tona	-	9 000,00	-	nie
	Unieszkodliwianie odpadów laboratoryjnych	7 331 kg	2,33 zł/kg	-	17 081,23	-	nie
3.4. Strata w przypadku uboju	-	-	-	-	-	-	-
3.5. Koszt obróbki produktów	Obróbka chemiczna paszy	0 ton	-	-	-	-	nie
4. Czyszczenie i odkażanie⁴⁾	Nie dotyczy	-	-	-	-	-	-
5. Wynagrodzenia (rzeczoznawcy)	Koszt wyceny 1 stada i jaj wylęgowych	2 godz. x 18 stad x 2 rzeczoznawców	29,98 zł/godz.	-	2 158,56	-	nie
	Koszty dojazdu rzeczoznawcy	152 km	0,80 zł/km	-	121,60	-	nie

6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	-	-	-	-	-	-	-
7. Inne koszty	-	-	-	-	-	-	-
OGÓŁEM					5 287 199,43	-	
OGÓŁEM (koszty kwalifikowalne)					4 588 241,37	1 176 472,15	

Objaśnienia

¹⁾ Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszt programu obliczono wg kursu euro 3,90 zł. zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2011 r. dotyczącymi stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw.

²⁾ Koszt jednostkowy w euro jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku

³⁾ Zgodnie z decyzją wykonawczą Komisji 2011/807/UE z dnia 30 listopada 2011 r. zatwierdzającą roczne i wieloletnie programy oraz wkład finansowy Unii w zakresie zwalczania, kontroli i monitorowania niektórych chorób zwierząt i chorób odzwierzęcych, przedstawione przez państwa członkowskie na 2012 rok i na lata następne. Koszt jednostkowy badania laboratoryjnego zawiera koszty materiałowe, koszty personelu wykonującego badania laboratoryjne i 7% kosztów ogólnych. Ryczałt za pobraną próbkę wynosi 0,5 euro.

⁴⁾ Odkażanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę. Są to szacunkowe koszty realizacji programu, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013.

„Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)” na 2013 r.

Część A

1. Cel „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)” na 2013 r. zwanego dalej „programem”

Zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. UE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, zadaniem krajowego programu zwalczania choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego jest osiągnięcie celu wspólnotowego ograniczenia rozprzestrzeniania się chorób odzwierzęcych i odzwierzęcych czynników chorobotwórczych wymienionych w kolumnie 1 oraz w populacjach zwierząt wymienionych w kolumnie 2 załącznika nr I do rozporządzenia nr 2160/2003.

Od roku 2009 zwalczanie salmonellozy w stadach brojlerów w Rzeczypospolitej Polskiej prowadzono zgodnie z „Krajowym programem zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) na lata 2009 – 2011”. Założeniem do tego Krajowego programu było osiągnięcie celu wspólnotowego określonego w art. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 646/2007 z dnia 12 czerwca 2007 r. wykonującego rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* u brojlerów i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1091/2005 (Dz. Urz. UE L 151 z 13.06.2007, str. 21), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 646/2007”.

Cel wspólnotowy określony w rozporządzeniu nr 646/2007 został ustanowiony na okres przejściowy obejmujący trzy lata. Od dnia 12 marca 2012 roku obowiązuje rozporządzenie Komisji (UE) nr 200/2012 z dnia 8 marca 2012 r. w sprawie unijnego celu ograniczenia występowania *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* w stadach brojlerów zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz. Urz. UE L 71 z 9.3.2012, str. 31), zwane dalej „rozporządzeniem nr 200/2012”, które określa cel unijny i system badawczy konieczny do sprawdzenia czy osiągnięto cel unijny. Cel powyższy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości

procentowej stad brojlerów z wynikiem dodatnim badania na obecność *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium w tym jednofazowej *Salmonella* Typhimurium o wzorze antygenowym 1,4,[5],12:i:- do 1 % lub poniżej tej wartości.

W celu uzyskania współfinansowania wspólnotowego przedmiotowy program został opracowany dla uzyskania współfinansowania unijnego zgodnie z wymaganiami określonymi w decyzji Rady 2009/470/WE z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie wydatków w dziedzinie weterynarii (Dz. Urz. UE L 155 z 18.06.2009, str. 30).

2. Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Pobieranie próbek będzie się odbywało na zasadach określonych w ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 200/2012, zgodnie z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

3. Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w części C, D i E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Część E obowiązuje zgodnie z datą wskazaną w rozporządzeniu nr 2160/2003 .

1. Wymagania ogólne

1.1. Występowanie serotypów *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Od dnia 1 października 2005 r. do dnia 30 września 2006 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzono badania podstawowe dotyczące występowania pałeczek *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), zgodnie z decyzją Komisji 2005/636/WE z dnia 1 września 2005 r. w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii *Salmonella* spp. w stadach brojlerów gatunku *Gallus gallus* prowadzonego w Państwach Członkowskich (Dz. Urz. UE L 228 z 03.09.2005, str. 14).

Do badania pobrano próbki w 383 gospodarstwach utrzymujących powyżej 5000 brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*). Odsetek stad brojlerów zakażonych pałeczkami *Salmonella* wyniósł 58,7 % i wahał się w poszczególnych województwach od 37,5 % (woj. podlaskie) do 77,3 % (woj. lubelskie).

Najczęściej notowanymi serotypami *Salmonella* u brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) były: *Salmonella* Enteritidis (55,6 %), *Salmonella* Infantis (14,4 %) i *Salmonella* Hadar (8,8 %), natomiast *Salmonella* Typhimurium stwierdzono w 4,7 % zakażonych próbek.

W roku 2008 przebadano 18 156 stad. Próbki do badań laboratoryjnych były pobierane przez hodowcę. Stwierdzono wyniki dodatnie w 977 przypadkach, co stanowi 5,4 %

zakażonych stad, w tym: odsetek stad zakażonych *Salmonella* Enteritidis wyniósł 2,9 %, *Salmonella* Typhimurium - 0,2 %, a zakażenie innymi serotypami *Salmonella* - 2,3 %.

Najczęściej stwierdzanymi serotypami *Salmonella* u brojlerów były: *Salmonella* Enteritidis 2,9 %, *Salmonella* Seftenberg 0,9 %, *Salmonella* Infantis 0,69 %.

W roku 2009 w ramach Krajowego programu zostało przebadanych 20 665 stad. Wyniki dodatnie w kierunku serotypów *Salmonella* objętych programem stwierdzono w 128 próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, co stanowi 0,62 % stad zakażonych.

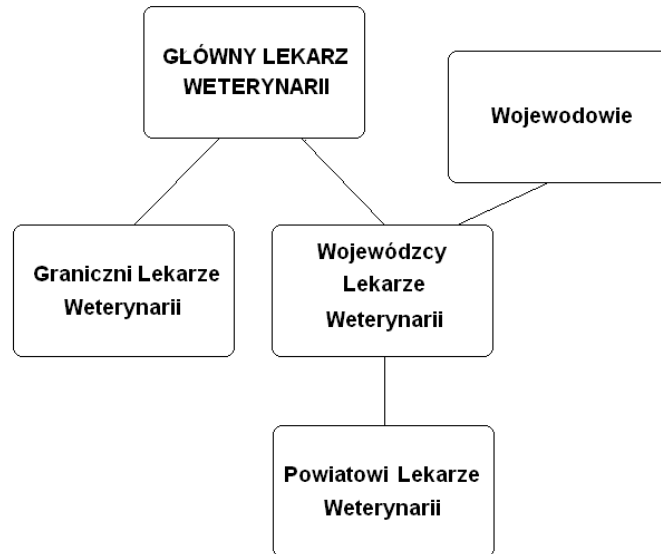
W roku 2010 przebadano 26 801 stad. Wyniki dodatnie w kierunku serotypów *Salmonella* objętych programem stwierdzono w 180 próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, w tym w 2 przypadkach stwierdzono efekt hamujący. Procent stad zakażonych stanowi 0,67 % stad zbadanych.

W roku 2011 przebadano 29 344 stada. Wyniki dodatnie w kierunku serotypów *Salmonella* objętych programem stwierdzono w 146 próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, w tym w 2 przypadkach stwierdzono efekt hamujący. Procent stad zakażonych stanowi 0,50 % stad zbadanych.

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej, tj. Główny Lekarz Weterynarii, wojewódzki lekarz weterynarii, powiatowy lekarz weterynarii oraz graniczny lekarz weterynarii.

Obecnie funkcjonuje 16 wojewódzkich inspektoratów weterynarii, 305 powiatowych inspektoratów weterynarii oraz 11 granicznych inspektoratów weterynarii.

Rys. 1. Schemat organizacyjny Inspekcji Weterynaryjnej w Polsce

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744, z późn. zm.).

Organy Inspekcji Weterynaryjnej przy wykonywaniu swoich zadań współdziałają z organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz z organami administracji samorządowej.

W ramach programu badania laboratoryjne będą wykonywane przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

Krajowe laboratorium referencyjne w zakresie badań określonych programem określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38).

Nadzór nad działalnością Głównego Lekarza Weterynarii oraz krajowych laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii.

1.3. Laboratoria, w których przeprowadza się badania laboratoryjne próbek pobranych w ramach programu

Badanie laboratoryjne próbek pobieranych w ramach programu przeprowadza się w laboratoriach urzędowych wyznaczonych przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej.

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub organizacyjnie próbki pobrane w ramach programu, przez powiatowego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce prowadzenia przez podmiot działalności nadzorowanej, zwanego dalej „powiatowym lekarzem weterynarii”, mogą być przesłane do laboratorium urzędowego wyznaczonego przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, znajdującego się w innym województwie. Powiatowy lekarz weterynarii jest obowiązany do powiadomienia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania tych próbek do innego województwa. Wojewódzki lekarz weterynarii właściwy dla powiatu, w którym są pobierane próbki, powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie laboratorium o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy mogą być również badane w laboratoriach urzędowych zatwierdzonych przez Głównego Lekarza Weterynarii, w trybie art. 25 a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007.

Wykaz laboratoriów zatwierdzonych przez Głównego Lekarza Weterynarii jest umieszczony, zgodnie z art. 25 ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej na stronie internetowej administrowanej przez Inspekcję Weterynaryjną - Główny Inspektorat Weterynarii - www.wetgiw.gov.pl.

Krajowym laboratorium referencyjnym o kierunku badań *Salmonella* (w zakresie chorób odzwierzęcych), zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach.

Do próbek przesyłanych do badań laboratoryjnych, pobranych w ramach kontroli urzędowych, dołącza się pismo przewodnie według wzoru określonego w załączniku nr 6 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 17, poz. 107).

Laboratoria urzędowe wykonujące badania w ramach programu oceniają każdorazowo efekt hamujący wzrost bakterii.

W przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* innego niż objęty programem identyfikuje się ten serotyp i podaje jego nazwę.

Z wykonanych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie. W sprawozdaniu należy umieścić informacje o stadzie (numer/oznaczenie stada), rodzaju badanego materiału oraz o wyniku badania każdej z badanych próbek, zgodnie z jednym z następujących wzorów:

- 1) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*,

2) w próbce nr... wykryto jeden lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem (podać nazwę serotypu),

3) w próbce nr... nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*.....(podać nazwę serotypu),

4) w próbce nr... wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Laboratoria urzędowe wykonujące badania laboratoryjne w ramach programu oraz hodowcy po uzyskaniu dodatniego wyniku badań lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy niezwłocznie informują o tym powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria urzędowe wyznaczone zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej po uzyskaniu dodatniego wyniku badań lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii informują o tym powiatowego lekarza weterynarii oraz wojewódzkiego lekarza weterynarii.

Wszystkie sprawozdania z badań próbek pobranych zarówno z inicjatywy hodowcy, jak i pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, są przesyłane do powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria urzędowe wykonujące badania w ramach programu, na koniec okresu sprawozdawczego, na wniosek wojewódzkiego lekarza weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące tych badań.

Laboratoria urzędowe wykonujące badania w ramach programu przechowują wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat od dnia uzyskania wyniku. Dodatkowo spośród tych izolatów laboratorium przesyła do krajowego laboratorium referencyjnego o kierunku badań *Salmonella* jeden szczerp reprezentujący każdy stwierdzony serotyp wraz z kartą informacyjną lub jeżeli nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu – typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) są określone w ust. 3 załącznika do rozporządzenia nr 200/2012.

Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w załączniku D do normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp. (Załącznik D: Wykrywanie *Salmonella* w kale zwierząt i próbkach środowiskowych z etapu produkcji pierwotnej), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSRV.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a-Le Minora.

1.5. Urzędowe kontrole stad brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz urzędowe kontrole pasz przeznaczonych dla tych stad

Pobieranie próbek w ramach programu odbywa się w gospodarstwie.

We wszystkich stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) pobranie próbek z inicjatywy hodowcy powinno nastąpić w ciągu 3 tygodni przed planowanym przemieszczeniem brojlerów do rzeźni zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 200/2012. Wyniki badania próbek muszą być znane przed przemieszczeniem brojlerów do rzeźni zgodnie z częścią B załącznika nr II do rozporządzenia nr 2160/2003.

Procedura pobierania próbek została określona w ust. 2.2 załącznika do rozporządzenia nr 200/2012, a badanie próbek jest określone w ust. 3 tego załącznika.

Koszt pobrania, transportu oraz badania tych próbek w laboratorium ponosi hodowca.

Hodowca jest obowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek zawierającej co najmniej informacje dotyczące: rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbkę, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników badania próbek pobranych w ramach programu. Dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia zbycia stada.

Powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór ten obejmuje kontrolę realizacji harmonogramu oraz sposobu pobierania próbek. Kontrola sposobu pobierania próbek jest prowadzona z częstotliwością zależną od analizy ryzyka dokonanej przez powiatowego lekarza weterynarii.

Nadzór może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku, jeżeli powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

W przypadku stwierdzenia serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza potwierdzające pobranie próbek w gospodarstwie.

Częstotliwość i sposób pobierania przez powiatowego lekarza weterynarii próbek jest określony w ust. 2.1 lit. b załącznika do rozporządzenia nr 200/2012.

Opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii ponosi hodowca. Opłata zawiera:

1) koszt badania laboratoryjnego w wysokości określonej w poz. 7 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie

sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15, z późn. zm.);

2) koszt dojazdu związanego z pobraniem próbek i koszty dowozu próbek do laboratorium, wg stawek za jeden kilometr przebiegu pojazdu ustalonych zgodnie z przepisami w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy;

3) koszt użytych wyrobów medycznych stosowanych w medycynie weterynaryjnej.

Urzędowe kontrole pasz przeznaczonych dla stad brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem są ujęte w krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z art. 42 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144 poz. 1045, z późn. zm.) oraz z tytułem V rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3 t. 45, str. 200).

1.6. Środki podejmowane w odniesieniu do brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), u których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem lub produktów w których wykryto taki serotyp

1.6.1. Postępowanie hodowcy i powiatowego lekarza weterynarii w przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*).

1.6.1.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii w okresie trzech tygodni przed przemieszczeniem brojlerów do rzeźni, hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia brojlerów w miejscu ich stałego przebywania i niewprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do kurnika lub miejsc, w których znajdują się brojlery podejrzane o zakażenie serotypem *Salmonella* objętym programem lub ich zwłoki;

- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia, zbywania mięsa, zwłok brojlerów, paszy, odchodów, ściółki pochodzącej od drobiu oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania brojlerów;
- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej brojlerów do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy przy wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia *Salmonella* i źródeł zakażenia lub zapobiegania jej szerzeniu;
- 7) udostępnienia powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumentacji dotyczącej stada, a w szczególności dokumentacji potwierdzającej zakup piskląt, ściółki, paszy, sprzedaży zwierząt oraz dokumentacji związanej z ewidencją leczenia;
- 8) zwiększenia standardów zoohigienicznych.

1.6.1.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań, o których mowa ust. 1.6.1.1., powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 42 ust. 6 oraz art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, w zakresie o którym stanowi art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań laboratoryjnych we wszystkich stadach w gospodarstwie, w sposób, który jest określony w załączniku do rozporządzenia nr 200/2012;
- 3) przeprowadza, w celu ustalenia źródła zakażenia stada serotypami *Salmonella* objętymi programem, badania:
 - a) paszy,
 - b) wody z ujęć własnych gospodarstwa;
- 4) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie, w poszczególnych kurnikach lub w innych miejscach, w których drób jest utrzymywany,
 - b) zastosowanie właściwych produktów biobójczych przed wejściami i wyjściami z kurników, jak również wjazdami i wyjazdami z terenu gospodarstwa;
- 5) zakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i innych środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek przez powiatowego lekarza weterynarii,

- b) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok brojlerów, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od tego drobiu oraz pozostałych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania brojlerów, bez jego zgody,
- c) przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa oraz ze stada i do stada w obrębie gospodarstwa chyba, że drób przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni, w celu poddania ubojowi.

Powiatowy lekarz weterynarii po przeprowadzeniu analizy ryzyka w gospodarstwie, uwzględniającej zalecenia wskazane w ust. 2.3. programu, może odstąpić od zakazu przemieszczania brojlerów do gospodarstwa, określonego w ust. 1.6.1.2. pkt 5 lit. c.

Środki, o których mowa w ust. 1.6.1.2., są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) zakażenia serotypami *Salmonella* objętymi programem.

1.6.1.3. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w ramach dochodzenia epizootycznego w kierunku serotypów *Salmonella* objętych programem (innych, niż szczepy szczepionkowe) lub w przypadku wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej:

1) nakazuje:

- a) unieszkodliwienie zwłok wszystkich sztuk drobiu padłego, zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz. Urz. UE L 300 z 14.11.2009, str. 1) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 tego rozporządzenia,
- b) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, po obróbce gwarantującej zabicie pałeczek *Salmonella*, jeżeli wyniki badania próbek paszy w kierunku obecności serotypów *Salmonella* objętych programem dały wynik dodatni,
- c) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki oraz odchodów, które mogły ulec skażeniu, zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z jego art. 40,

- d) zniszczenie lub poddanie odkażaniu pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu,
- e) dokładne oczyszczenie i odkażenie, pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, kurników, w których był przetrzymywany drób ze stada zakażonego w odniesieniu do celu unijnego, otoczenia budynków, środków transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, po wykonaniu czynności, o których mowa w lit. a-d,
- f) podjęcie przez hodowcę działań, mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych oraz bezpieczeństwa epizootycznego w gospodarstwie, określonych w ust. 2.3.;

2) zakazuje przemieszczania drobiu ze stada zakażonego z gospodarstwa i do stada zakażonego w gospodarstwie oraz ze stada do stada w obrębie gospodarstwa, chyba że drób przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony bezpośrednio do rzeźni w celu poddania ubojowi.

W przypadku wyniku dodatniego w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii koszty czynności, o których mowa w pkt 1 lit e i f są ponoszone przez hodowcę.

1.6.2. W przypadku wykrycia w próbkach pobranych w ramach rutynowego pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii, zgodnie z ust 2.1 lit. b załącznika do rozporządzenia 200/2012 w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej nakazuje podjęcie działań określonych w pkt 1.6.1.3 programu.

1.6.3. Przy przemieszczaniu zakażonych brojlerów do rzeźni w świadectwie zdrowia dla tego drobiu należy zaznaczyć fakt pochodzenia drobiu z zakażonego stada. Wzór świadectwa zdrowia jest określony w załączniku I, sekcja IV, rozdz. X, część A do rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 206; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75).

Badanie przedubojowe przeprowadzane jest zgodnie z załącznikiem I, sekcja I, rozdział II, część B oraz załącznikiem I, sekcja IV, rozdział V, część A ww. rozporządzenia. Postępowanie w trakcie uboju określa załącznik I, sekcja II, rozdział III pkt 7 ww. rozporządzenia. Ocena mięsa oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), u których w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii stwierdzono serotyp *Salmonella* objęty programem zostały określone w

załączniku I, sekcja II, rozdział V ww. rozporządzenia. Natomiast, szczególne wymogi dotyczące takiego mięsa świeżego określono w pkt 1 i pkt 3 część E, załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność.

1.6.4. Powiatowy lekarz weterynarii pobiera próbki do badań skuteczności wykonanego oczyszczenia i odkażenia przed ponownym umieszczeniem brojlerów w kurniku.

Próbki do badań stanowią:

- 1) 4 wymazy z powierzchni podłogi, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w jedną próbkę zbiorczą oraz
- 2) 4 wymazy z powierzchni kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości jednego m – w laboratorium łączone w jedną próbkę zbiorczą, oraz
- 3) 3 wymazy z powierzchni urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z pięciu metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w jedną próbkę zbiorczą, oraz
- 4) 2 wymazy z powierzchni systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w jedną próbkę zbiorczą.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku, koszty pobrania kolejnych próbek do badań skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażenia, dojazdu do gospodarstwa oraz do laboratorium, jak również badania próbek w laboratorium są ponoszone przez hodowcę. Ponowne umieszczenie drobiu w kurniku następuje tylko po uzyskaniu ujemnych wyników badań próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

1.6.5. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie państwowego powiatowego inspektora sanitarnego właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), w kierunku serotypu *Salmonella* objętego programem, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

1.6.6. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje, przeprowadzania szczepień oraz przyznawania odstępstw od obowiązku szczepień są określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów na rzecz zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3).

Zakaz stosowania środków zwalczających drobnoustroje odnosi się do serotypów *Salmonella* objętych niniejszym programem, z wyjątkiem przypadków wskazanych w art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia.

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym przepisy krajowe dotyczące działalności zawartej w programie

- 1) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2007 r. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu (Dz. U z 2004 r. Nr 16, poz. 145 z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744, z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.);
- 9) ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2010 r. Nr 136, poz. 914, z późn. zm.);
- 10) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 września 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych, jakie muszą spełniać gospodarstwa w przypadku, gdy zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego pochodzące z tych gospodarstw są wprowadzane na rynek (Dz. U. Nr 168, poz. 1643);
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178, poz. 1837, z późn. zm.);
- 13) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego,

- Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
- 14) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15, z późn. zm.);
 - 15) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);
 - 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, późn. zm.);
 - 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 17 poz. 107);
 - 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
 - 19) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
 - 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161);
 - 21) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie sposobu ustalania poziomu obsady kurcząt brojlerów w kurniku, w którym są one utrzymywane (Dz. U. Nr 223, poz. 1784);
 - 22) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344);
 - 23) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2010 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 173, poz. 1178);

- 24) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 września 2010 r. w sprawie rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego lub wprowadzających na rynek te produkty oraz wykazów takich zakładów (Dz. U. Nr 187, poz. 1258);
- 25) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38);
- 26) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji (Dz. U. Nr 224, poz. 1347).

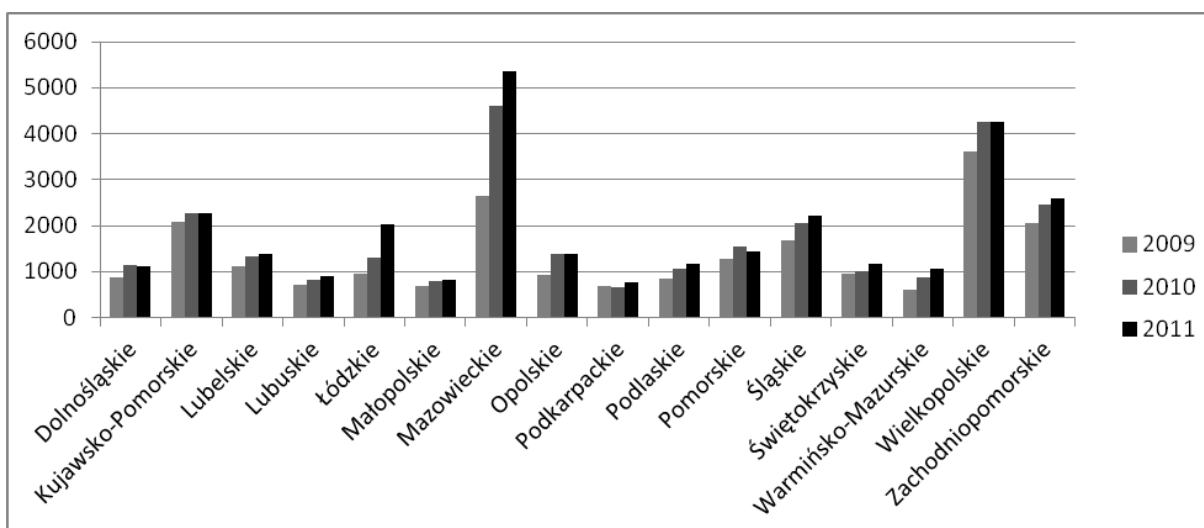
1.8. Środki finansowe przyznawane przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

Odszkodowanie przyznawane jest zgodnie z art. 49 i 57c ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

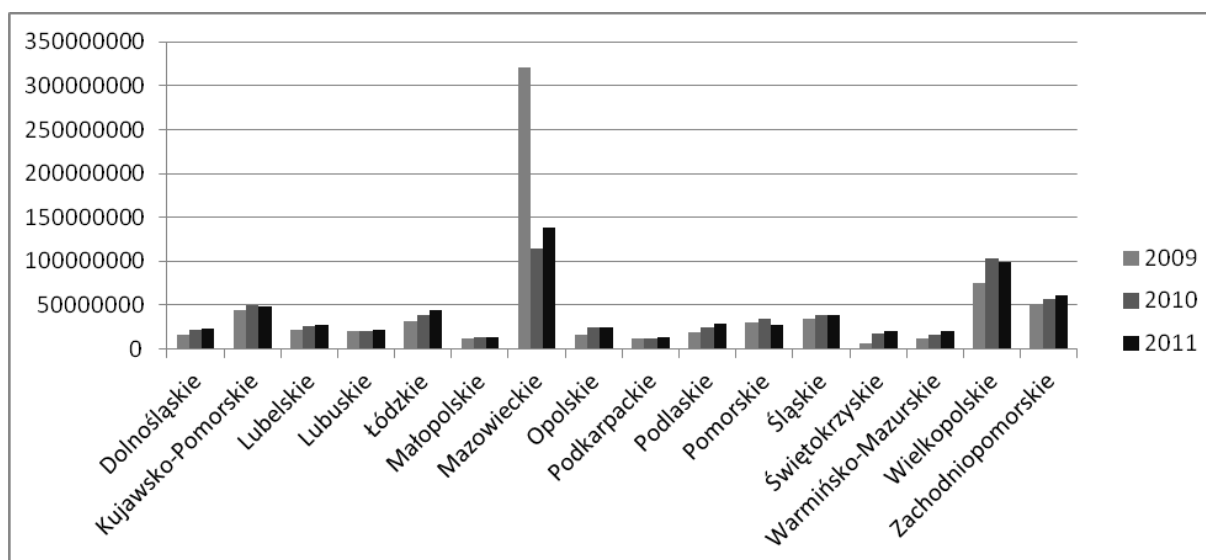
2. Wymagania dotyczące przedsiębiorstw spożywczych i paszowych objętych programem

2.1. Liczba stad brojlerów oraz liczba sztuk brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2009 r. łączna liczba stad wynosiła 21 643, w 2010 r. 27 556 stad, a w 2011 r. 29 890 stad, co zostało przedstawione na rys. 2 i 3.

Rys. 2. Liczba stad brojlerów w latach 2009-2011 w poszczególnych województwach (Źródło: Inspekcja Weterynaryjna)

Rys. 3. Liczba brojlerów w 2009-2011 w poszczególnych województwach (Źródło: Inspekcja Weterynaryjna)

2.2. Struktura produkcji pasz

Strukturę produkcji pasz w Polsce przedstawiają tab. 1-2.

Produkt	2009	2010	2011
Pasze dla drobiu	4807	5118	5330
Pasze dla trzody	1477	1693	1700
Pasze dla bydła	652	767	780
Pasze dla pozostałych zwierząt (m.in. dla koni, owiec, kóz, ryb, zwierząt futerkowych)	319	328	340
Ogółem	7255	7906	8150

Tab. 1. Wielkość produkcji pasz przemysłowych (w tys. ton) w Polsce w latach 2009-2011 (Źródło: GUS, IERiGŻ)

Rodzaj paszy	2009	2010	2011
Dla drobiu			
Mieszanki pełnoporcjowe	97,3	97,2	97,5
Mieszanki uzupełniające	1,3	1,2	1,0
Premiksy	1,4	1,6	1,5
Ogółem	100,0	100,0	100,0
Dla trzody			
Mieszanki pełnoporcjowe	50,3	52,2	67,0

Mieszanki uzupełniające	42,9	41,8	29,0
Premiksy	6,8	6,0	4,0
Ogółem	100,0	100,0	100,0
Dla bydła			
Mieszanki pełnoporcjowe	71,1	69,9	72,1
Mieszanki uzupełniające	20,8	22,1	24,6
Premiksy	8,1	8,0	3,3
Ogółem	100,0	100,0	100,0

Tab. 2. Struktura produkcji pasz przemysłowych dla drobiu w latach 2009-2011 (w %)
(Źródło: GUS, IERiGŻ)

2.3. Wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej oraz inne wytyczne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego

W odniesieniu do stad brojlerów, minimalne wymagania i sposób utrzymywania brojlerów są określone w rozdziale 1 i 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344, z późn. zm.) oraz w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie sposobu ustalania poziomu obsady kurcząt brojlerów w kurniku, w którym są one utrzymywane (Dz. U. Nr 223, poz. 1784).

Zaleca się następujące środki bioasekuracji (biologicznej ochrony) polegające na:

- 1) prawidłowym ogrodzeniu gospodarstwa uniemożliwiające wstęp osobom postronnym oraz zwierzętom;
- 2) stosowaniu zasady "cały kurnik pełen/cały kurnik pusty";
- 3) zapewnieniu właściwych warunków utrzymania w zakresie temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła;
- 4) stosowaniu prawidłowej obsady kurnika;
- 5) utrzymywaniu w jednym kurniku w danym stadzie drobiu w takim samym wieku;
- 6) izolacji poszczególnych kurników przez osobną obsługę, żywienie, narzędzia;
- 7) zabezpieczeniu paszy przed dostępem gryzoni, dzikich ptaków;
- 8) stosowaniu w żywieniu pasz kruszonych;
- 9) wyłożeniu mat nasączonych środkiem odkażającym, przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do kurników;
- 10) używaniu oddzielnej odzieży ochronnej dla osób wykonujących czynności związane z utrzymywaniem drobiu, w każdym stadzie w kurniku;
- 11) rejestrowaniu wejść osób postronnych na teren gospodarstwa;
- 12) odkażaniu kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa;

- 13) regularnym aktualizowaniu zabezpieczenia gospodarstwa przeciwko gryzoniom;
- 14) rejestrowaniu prowadzonych regularnie odkażania, dezynsekcji i deratyzacji;
- 15) zatrudnianiu do wykonywania czynności związanych z utrzymywaniem drobiu osób posiadających aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Hodowcy drobiu są obowiązani do stosowania przepisów rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 września 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych, jakie muszą spełniać gospodarstwa w przypadku, gdy zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego pochodzące z tych gospodarstw są wprowadzane na rynek (Dz. U. Nr 168, poz. 1643).

Zaleca się stosowanie przez hodowców drobiu środków bioasekuracji w gospodarstwie. W tym zakresie, jest dostępny szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami rolnymi

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z utrzymywaniem drobiu, określa warunki zapewniające odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia tego rodzaju działalności oraz określa katalog środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Podjęcie i prowadzenie działalności nadzorowanej w zakresie utrzymywania zwierząt gospodarskich, w celu umieszczenia tych zwierząt lub produktów pochodzących z tych zwierząt lub od tych zwierząt na rynku, jest dozwolone po uprzednim zgłoszeniu, w formie pisemnej, zamiaru jej prowadzenia powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu ze względu na przewidywane miejsce jej podjęcia i prowadzenia.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną są obowiązane do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia takiego zdarzenia. Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane zapewnić spełnienie następujących wymagań weterynaryjnych: lokalizacyjnych, zdrowotnych, higienicznych, sanitarnych, organizacyjnych, technicznych lub technologicznych zabezpieczających przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z drobiem pracownikom tej Inspekcji, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania w jej imieniu określonych zadań, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Uprawnienia kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren prowadzenia przez podmiot działalności nadzorowanej, obejmują, zgodnie z art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, prawo do nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych związanych z tą kontrolą.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organy Inspekcji Weterynaryjnej mają kompetencje do doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym nakazów oraz zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej są naruszone wymagania weterynaryjne powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, wydaje jedną z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującą usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującą wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującą umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującą produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

O zakresie przedmiotowym decyzji rozstrzyga powiatowy lekarz weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji Weterynaryjnej ma na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

2.5. Wpis gospodarstw do rejestru

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4. programu.

Wzór rejestru jest określony w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

2.6. Prowadzenie dokumentacji w gospodarstwach

Zgodnie z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to posiadacze tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych czynności leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta jest określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji.

Zgodnie z art. 69 ust. 4 ustawy z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne przedmiotową dokumentację lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 5 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi jest określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji.

2.7. Dokumenty towarzyszące zwierzętom w przypadku ich wysyłki

W handlu, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzwspólnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia

zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 94 z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 354);

- 2) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz. Urz. UE L 226 z 23.08.2008, str. 1);
- 3) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 4) ustawą z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu (Dz. U z 2004 r. Nr 16, poz.145 z późn. zm.);
- 5) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. UE L 31 z 01.02.2002, str. 1; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te tworzą systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 55; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 14) przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego są zaopatrywane w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty, które są określone w prawodawstwie unijnym.

Wywóz zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego państwa.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi, wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym.

2.8. Inne środki w celu zapewnienia identyfikacji zwierząt

W celu zapewnienia identyfikacji drobiu przemieszczanego na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu

wewnątrzspółnotowym zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki tego drobiu, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia.

W przypadku wywozu przesyłek do krajów trzecich dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie jest odnotowywana również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Wspólnoty pochodzących z krajów trzecich (Dz. Urz. UE L 49 z 19.02.2004, str. 11; Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 42, str. 462), którego oryginał towarzyszy przesyłce do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

Część B

1. Identyfikacja programu.

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: salmonellozy odzwierzęce

Populacja zwierząt objęta programem: stada brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)

Rok wdrożenia: 2013

Nr referencyjny niniejszego dokumentu:

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii

+48 22 623 20 89

giw@wetgiw.gov.pl

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego choroby salmonellozy odzwierzęcej określonej w części A ust.1

W Rzeczypospolitej Polskiej stada hodowlane i rzeźne drobiu oraz stada towarowe monitorowano w kierunku gatunkowo specyficznych i niespecyficznych *Salmonella* od lipca 1999 r., zgodnie z instrukcjami Głównego Lekarza Weterynarii opracowanymi na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobieżenia zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. UE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.).

Badania kontrolne prowadzono na koszt właścicieli stad. Stada zakażone lub podejrzane o zakażenie podlegały ubojowi zgodnie z zasadami określonymi w dyrektywie Rady 71/118/EWG z dnia 15 lutego 1971 r. w sprawie problemów zdrowotnych wpływających na handel świeżym mięsem drobiowym (Dz. Urz. UE L 55 z 08.03.1971, str. 23, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 1, str. 209, z późn. zm.).

W okresie od dnia 1 października 2005 r. do dnia 30 września 2006 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzono badania podstawowe dotyczące występowania pałeczek *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), zgodnie z decyzją Komisji 2005/636/WE z dnia 1 września 2005 r. w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii *Salmonella* spp. w stadach brojlerów gatunku *Gallus gallus* prowadzonego w Państwach Członkowskich (Dz. Urz. UE L 228 z 03.09.2005, str. 14). Do badania pobrano próbki w 383 gospodarstwach utrzymujących powyżej 5000 brojlerów. Odsetek stad brojlerów zakażonych pałeczkami *Salmonella* wyniósł 58,7 % i wahał się w poszczególnych województwach od 37,5 % (woj. podlaskie) do 77,3 % (woj. lubelskie).

W roku 2008 w ramach badań pobranych próbek z inicjatywy właściciela przebadano 18 156 stad. Stwierdzono wyniki dodatnie w 977 przypadkach, co stanowi 5,4 % zakażonych stad, w tym: odsetek stad zakażonych *Salmonella* Enteritidis wyniósł 2,9%, *Salmonella* Typhimurium 0,2 %, a zakażenie innymi serotypami *Salmonella* 2,3 %.

W 2009 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczęła się realizacja „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*)”. Wyniki realizacji tego programu podano w tab. 3.

Rok	Liczba stad zbadanych	Procent stad zakażonych
2011	29 344	0,50 %
2010	26 801	0,67 %
2009	20 665	0,62 %

Tab. 3. Wyniki realizacji krajowego programu zwalczania *Salmonella* w stadach brojlerów w latach 2009-2011. (Źródło: Inspekcja Weterynaryjna)

Głównym, pierwotnym rezerwuarem odzwierzęcych pałeczek *Salmonella* w Rzeczypospolitej Polskiej jest drób. Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi przez spożywanie skażonych produktów pochodzenia zwierzęcego, tj. mięsa i przetworów mięsnych, głównie drobiowych, oraz jaj i produktów jajecznych.

Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach w Polsce są zbierane przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny, a następnie na stronie internetowej Zakładu publikowane w postaci co dwutygodniowych meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach. Dane te są podane w tab. 4.

Rok	Liczba zarejestrowanych zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki <i>Salmonella</i>
2011	8 839
2010	9 719
2009	8 964
2008	9 478
2007	11 566
2006	13 214

2005	15 821

Tab. 4. Dane dotyczące liczby zatruc pokarmowych w Rzeczypospolitej Polskiej wywołanych przez pałeczki *Salmonella* w latach 2005-2011. (Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny)

3. Opis programu

Cel unijny programu został określony w art. 1 rozporządzenia nr 200/2012, w odniesieniu do następujących serotypów pałeczek *Salmonella*:

- 1) *Salmonella* Enteritidis;
- 2) *Salmonella* Typhimurium, w tym jednofazowa *Salmonella* Typhimurium o wzorze antygenowym 1,4,[5],12:i:-.

Cel unijny zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej stad brojlerów z dodatnim wynikiem badania na obecność serotypów *Salmonella* objętych programem do 1 % lub poniżej tej wartości.

Na potrzeby realizacji programu przyjmuje się, że stado zakażone w odniesieniu do celu wspólnotowego jest to stado brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), w którym w wyniku badania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii pobranych zgodnie z ust. 1 oraz 2 załącznika do rozporządzenia nr 200/2012 wykryto w jednej lub więcej próbek serotypy *Salmonella* objęte programem (inne, niż szczepy szczepionkowe) lub w którym stwierdzono efekt hamujący wzrost bakterii.

Zgodnie z przepisami załącznika II część E ust. 1 do rozporządzenia nr 2160/2003 świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do tego rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium bezpieczeństwa żywności określone w ust. 1.28 rozdz. 1 załącznika I do rozporządzenie Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003, program nie ma zastosowania przy produkcji mięsa pochodzącego z brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) przeznaczonego do sprzedaży bezpośredniej lub na użytek własny.

Powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dane zawarte w dokumentacji i sposób jej prowadzenia przez hodowcę. Wykrycie serotypów *Salmonella* objętych programem lub stwierdzenie efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, powinno być bezzwłocznie zgłaszane powiatowemu lekarzowi weterynarii właściwemu dla miejsca prowadzenia działalności przez laboratorium przeprowadzające badanie próbek.

Dodatkowo w roku realizacji programu, w co najmniej jednym stadzie brojlerów w gospodarstwie z 10 % gospodarstw liczących powyżej 5000 sztuk brojlerów, jest przeprowadzane pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii. Pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii jest przeprowadzane przy uwzględnieniu analizy ryzyka, jak również w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka potrzeba.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: 2013 r.

- Kontrola
- Badania
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów pochodzenia zwierzęcego
- Monitorowanie lub nadzór
- Inne środki: zniszczenie i obróbka paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii jest odpowiedzialny za opracowanie programu, a następnie nadzoruje jego realizację oraz informuje Komisję Europejską o postępach w jego realizacji. Na poziomie województwa nadzór nad realizacją programu jest wykonywany przez wojewódzkiego lekarza weterynarii. Bezpośredni nadzór nad realizacją programu na poziomie powiatu sprawuje powiatowy lekarz weterynarii, który jest również odpowiedzialny za wykonywanie wszelkich czynności urzędowych w ramach programu.

4.3. Obszary geograficzne i administracyjne, na których program będzie realizowany

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Podział administracyjny przedstawia rys. 4.

Rys. 4. Podział administracyjny Polski na województwa.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie wpisu gospodarstw do rejestru

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

4.4.2. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie identyfikacji zwierząt

- nie dotyczy drobiu

4.4.3. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadomienia o chorobie

Obowiązki w zakresie powiadamiania o chorobie wynikają z art. 42 ust. 1-9 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z przepisem art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, organy Inspekcji Weterynaryjnej prowadzą system zbierania, przechowywania, analizowania, przetwarzania danych oraz informacji i przekazywania danych oraz informacji o chorobach zakaźnych zwierząt, w tym o chorobach objętych programem. Powiatowy lekarz weterynarii informuje sąsiednich powiatowych lekarzy weterynarii oraz wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce prowadzenia przez podmiot działalności nadzorowanej o powzięciu podejrzenia lub potwierdzeniu wystąpienia serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*). Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje te dane oraz informacje Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

Ponadto powiatowy lekarz weterynarii powiadamia państwowego powiatowego inspektora sanitarnego właściwego dla miejsca prowadzenia przez podmiot działalności nadzorowanej o wystąpieniu serotypu *Salmonella* objętego programem.

4.4.4. Środki i prawodawstwo w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania

Zostały szczegółowo określone w pkt. 1.6. części A programu.

4.4.5. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie różnej kwalifikacji zwierząt i stad

- nie dotyczy drobiu

4.4.6. Sposób przeprowadzania kontroli i środki podejmowane w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy, w zakresie wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*), stosuje się przepisy art. 42 ust. 1-5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 44 ust. 1 tej ustawy, podejmuje czynności w celu wykrycia lub wykluczenia choroby, wydając decyzję administracyjną, w której nakazuje m.in. odosobnienie drobiu znajdującego się w gospodarstwie w poszczególnych kurnikach lub w innych obiektach oraz zakazuje przemieszczania drobiu z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba, że drób, na wniosek hodowcy, zostanie przemieszczony do rzeźni i poddany ubojowi.

4.4.7. Środki i prawodawstwo w zakresie kontroli choroby

- 1) art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2160/2003 z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność;
- 3) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu;
- 4) rozporządzenie Komisji (UE) NR 200/2012 z dnia 8 marca 2012 r. w sprawie unijnego celu ograniczenia występowania *Salmonella enteritidis* i *Salmonella typhimurium* w stadach brojlerów zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz. Urz. UE L 71 z 9.3.2012, str. 31).

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych

Nie dotyczy.

4.4.9. Środki w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujące w gospodarstwach

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 r. w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymywaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344).

Zaleca się stosowanie w gospodarstwie środków bioasekuracji (biologicznej ochrony). Są one określone w zasadach dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) i dobrej praktyki higienicznej (GHP).

Dodatkowe informacje, dotyczące spraw bezpieczeństwa biologicznego są umieszczane na stronie Inspekcji Weterynaryjnej - Głównego Inspektoratu Weterynarii w zakładce „Zdrowie i ochrona zwierząt” - www.wetgiw.gov.pl

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Zasadniczą korzyścią z realizacji programu dla hodowców brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) oraz podmiotów zajmujących się obrotem drobiem oraz mięsem drobiowym będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu oraz wywozu drobiu. Zgodnie z załącznikiem II rozdziału E rozporządzenia nr 2160/2003, od dnia 1 grudnia 2011 r. świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium bezpieczeństwa żywności określone w ust. 1.28 rozdz. 1 załącznika I do rozporządzenia Komisji (WE) nr 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych

Osiągnięcie celu unijnego polegającego na ograniczeniu liczby zakażonych stad brojlerów, zwiększy konkurencyjność polskiego drobiu i mięsa drobiowego na rynku wspólnotowym, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto podkreślić należy, że salmonelloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą. Stąd też realizacja programu ograniczy liczbę zakażeń ludzi, a w związku z tym zredukuje koszty leczenia z tych chorób.

Szacowane ogólne koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku kura (*Gallus gallus*) w roku 2013 wyniosą 114 677,01 zł. Z ogólnej sumy szacowanych kosztów programu strona polska będzie

występowała z wnioskiem o współfinansowanie programu w odniesieniu do kosztów w wysokości 20 968,61 euro.

Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przeznaczonych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1. Dane o rozwoju choroby

Rok: **2007-2008**

Stan na dzień: ostatni dzień grudnia każdego roku (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy

hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: ***Gallus gallus***

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba brojlerów	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba brojlerów objętych programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}	Liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem ^{a)}			Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}		Łączna liczba brojlerów poddanych ubojowi lub zabitych ^{a)}		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	
Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	
2007	Stada brojlerów gatunku kura	13 000	-	-	-	22 527*	888	59		0	0	0	0	0	0	0	0
2008	Stada brojlerów gatunku kura	6 498	144 291 853	0	0	18 156*	522	42	413	96	118	2 039 683	1 545 454	-	-	-	-

Objaśnienia:

^{a)} Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Rodzaj stada.

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z objaśnieniem d, zbadano stado więcej niż raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

^{*} Niektóre stada mogły zostać zbadane więcej niż raz; większa liczba zbadanych stad, niż stad wykazanych w tabeli „łączna liczba stad” wynika z faktu, że w ciągu roku w gospodarstwie jest kilka cykli produkcyjnych brojlerów.

Rok: **2009-2011** Stan na dzień: ostatni dzień grudnia każdego roku (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach brojlerów gatunku *Gallus gallus*)

Gatunek: ***Gallus gallus*** Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba brojlerów w	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba brojlerów objętych programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}	Liczba stad z dodatnim wynikiem ^{a)}			Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}		Łączna liczba brojlerów ubitych lub zabitych ^{a)}		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem 2009	Stada brojlerów gatunku kura	21 643	722 503 630	21 314	714 095 355	20665	128	55	0	125	2 411 424	0	-	-	-	-	
Ogółem 2010	Stada brojlerów gatunku kura	27 556	616 114 230	27 110	605 114 091	26 801	180	57	0	191	3 592 849	0	-	-	-	-	

Ogółem 2011	Stada brojlerów gatunku kura	29 890	653 754 805	29 402	643 649 248	29 344	146	58	0	148	2 711 720	0	-	-	-	-

Objaśnienia:

^{a)} Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Rodzaj stada.

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z objaśnieniem d, zbadano stado więcej niż raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

6.2.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2009-2011 Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* Kategoria (b): stada brojlerów (stada na 3 tygodnie przed przemieszczeniem do rzeźni)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie z pkt 3 załącznika do rozporządzenia 646/2007 oraz z pkt 3 załącznika do rozporządzenia 200/2012

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie z pkt 3 załącznika do rozporządzenia 646/2007 oraz z pkt 3 załącznika do rozporządzenia 200/2012

Opis innych zastosowanych badań: np. badania wody i paszy.

Region (c)	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba przeprowadzonych analiz (d)	Liczba badań z wynikiem dodatnim (e)	Liczba przeprowadzonych analiz (d)	Liczba badań z wynikiem dodatnim (e)	Liczba przeprowadzonych analiz (d)	Liczba badań z wynikiem dodatnim (e)
Rzeczpospolita Polska - 2009	259	128	913	128	-	-

Rzeczpospolita Polska - 2010	470	180	Badanie bakteriologiczne: 1286 Badanie efektu hamującego: 1270; Badanie skuteczności odkazania: 485	Badanie bakteriologiczne: 180 Badanie efektu hamującego: 2; Badanie skuteczności odkazania: 0	Inne (np. badanie paszy i wody): 219	brak danych
Rzeczpospolita Polska - 2011	223	146	Badanie bakteriologiczne: 977 Badanie efektu hamującego: 976; Badanie skuteczności odkazania: 420	Badanie bakteriologiczne: 146; Badanie efektu hamującego: 2; Badanie skuteczności odkazania: brak danych	Inne (np. badanie paszy i wody): 130	brak danych

Objaśnienia:

- (a) Gatunek zwierząt.
- (b) Kategoria/dodatkowe określenia.
- (c) Region określony w zatwierdzonym programie zwalczania chorób państwa członkowskiego.
- (d) Liczba przeprowadzonych analiz laboratoryjnych.
- (e) Liczba badań z wynikiem dodatnim.

6.3. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2009

Gatunek zwierząt (a): *Gallus gallus* stada brojlerów

Region (b)	Liczba zakażonych stad (c)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska- 2009	128	2 411 424*
Rzeczpospolita Polska- 2010	180	3 592 849*
Rzeczpospolita Polska- 2011	146	2 711 720*

Objaśnienia:

(a) Gatunek zwierząt.

(b) Region określony w programie kontroli i zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(c) Liczba zakażonych stad lub gospodarstw.

* liczba zwierząt poddanych ubojowi lub zabitych w ramach programu.

7. Założenia programu

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych

Rok: 2013

1) Gatunek zwierząt: *Gallus gallus* stada brojlerów

Region	Rodzaj badania (c)	Populacja docelowa (d)	Rodzaj próbki (e)	Cel (f)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	stada brojlerów	odchody/ okładziny na obuwie lub skarpety	wykrycie stada zakażonego	964
				stwierdzenie skuteczności przeprowadzonego odkażania	352
	badanie serologiczne			stwierdzenie efektu hamującego	964
	określenie serotypu			214	

Objaśnienia:

- (a) Gatunek zwierząt.
- (b) Region określony w zatwierdzonym programie zwalczania chorób państwa członkowskiego.
- (c) Rodzaj badania.
- (d) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem..
- (e) Rodzaj próbki.
- (f) Opis celu.

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad

Rok: **2013**

Gatunek: **Gallus gallus**

Choroba/zakażenie ^{a)}: **Salmonella Enteritidis lub Salmonella Typhimurium**

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba brojlerów w stad objętych programem	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba brojlerów objętych programem	Spodziewana liczba stad do zbadania ^{d)}	Spodziewana liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem ^{a)}			Spodziewana liczba stad do likwidacji ^{e)}		Spodziewana łączna liczba brojlerów do ubicia lub zabicia ^{a)}		Spodziewana ilość jaj do zniszczenia (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		Spodziewana ilość jaj skierowana do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Polska							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Ogółem	Stada brojlerów gatunku kura	29 890	653 754 805	29 402	643 649 248	29 344	88	0	88	0	1 619 200	0	-	-	-	-	

Objaśnienia:

^{a)} Dla *Salmonelli* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Rodzaj stada.

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad zbadana na obecność serotypu *Salmonella* objętego programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z objaśnieniem d, zbadano stado więcej niż raz, próba pozytywna jest brana pod uwagę tylko raz.

8. Szczegółowa analiza kosztów programu¹⁾

Rok: 2013

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt (w złotych)	Szacunkowy jednostkowy koszt w euro ²⁾	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem ²⁾ (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
1. Badania							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych ³⁾	Badanie bakteriologiczne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii	964 badania	34,81 zł/badanie	8,93	33 556,84	8 604,32	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	964 badania	1,43 zł/badanie	0,37	1 378,52	353,47	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonego odkażania	352 badania	33,24 zł/badanie	8,52	11 700,48	3 000,12	tak
	Inne badania (np. badania paszy i wody)	130 badań	34,13 zł/badanie	-	4 436,90	-	nie
	Badanie w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	214 badań	147,83 zł/badanie	37,91	31 635,62	8 111,70	tak
1.2. Koszt pobierania próbek ³⁾	Ryczałt za pobrane próbki	1 798 próbek	1,95 zł/próbkę	0,5 eur/próbkę	3 506,10	899,00	tak
2. Szczepienie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-

lub leczenie							
2.1. Zakup szczepionki	-	-	-	-	-	-	-
2.2. Koszty dystrybucji	-	-	-	-	-	-	-
2.3. Koszty podania	-	-	-	-	-	-	-
2.4. Koszty kontroli	-	-	-	-	-	-	-
3. Ubój							
3.1. Odszkodowania	Odszkodowanie za pasze	1 stado x 3 tony	1 140,25 zł/t	-	3 420,75	-	nie
	Odszkodowania za sprzęt, który nie może być poddany odkażaniu	0 szt.	Brak danych	-	0	-	nie
3.2. Koszty zniszczenia lub unieszkodliwienia	Zniszczenie paszy	1 stado x 4 tony	1 256,13 zł/t	-	5 024,52	-	nie
	Utylizacja odpadów laboratoryjnych	8 153 kg	2,44 zł/kg		19 893,32		
3.3. Strata w przypadku uboju	-	-	-	-	-	-	-
3.4. Koszt obróbki produktów	Obróbka chemiczna paszy	-	-	-	-	-	nie
4. Czyszczenie i odkażanie⁴⁾	nie dotyczy	-	-	-	-	-	-

5. Wynagrodzenia (rzeczoznawcy)	Koszt wyceny paszy	2 rzeczoznawców x 1 godz. x 1 stado	29,98 zł/godz.	-	59,96	-	nie
	Koszty dojazdu rzeczoznawcy	2 rzeczoznawców x 40 km x 1 stado	0,80 zł/km	-	64,00	-	nie
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	-	-	-	-	-	-	-
7. Inne koszty	-	-	-	-	-	-	-
OGÓŁEM					114 677,01	-	
OGÓŁEM (koszty kwalifikowalne)					81 777,56	20 968,61	

Objaśnienia

¹⁾ Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszty programu zostały obliczone dla wszystkich stad brojlerów objętych programem. Są to szacunkowe koszty, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013

²⁾ Koszt programu obliczono wg kursu euro 3,90 zł. zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2011 r. dotyczącymi stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw.

Koszt jednostkowy w euro jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku

³⁾ Zgodnie z decyzją wykonawczą Komisji 2011/807/UE z dnia 30 listopada 2011 r. zatwierdzającą roczne i wieloletnie programy oraz wkład finansowy Unii w zakresie zwalczania, kontroli i monitorowania niektórych chorób zwierząt i chorób odzwierzęcych, przedstawione przez państwa członkowskie na 2012 rok i na lata następne. Koszt jednostkowy badania laboratoryjnego zawiera koszty materiałowe, koszty personelu wykonującego badania laboratoryjne i 7% kosztów ogólnych. Ryczałt za pobraną próbkę wynosi 0,5 euro.

⁴⁾ Odkazanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty są ponoszone przez hodowcę.

**„KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH SEROTYPÓW *SALMONELLA*
W STADACH INDYKÓW HODOWLANYCH” NA 2013 R.**

Część A

a) Cel „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych”

Zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. UE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, państwa członkowskie Unii Europejskiej ustanawiają krajowe programy zwalczania w odniesieniu do każdej choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego wymienionych w załączniku I do tego rozporządzenia. Celem programu jest osiągnięcie celu wspólnotowego, który w odniesieniu do stad indyków hodowlanych został określony w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 584/2008 z dnia 20 czerwca 2008 roku wykonującym rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonelli enteritidis* i *Salmonelli typhimurium* u indyków (Dz. Urz. UE L 162 z 21.06.2008, str. 3), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 584/2008”.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad indyków hodowlanych w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej dorosłych stad, w których uzyskano dodatni wynik badania laboratoryjnego w odniesieniu do *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium do 1 % lub poniżej tej wartości. W przypadku Rzeczypospolitej Polskiej, gdzie liczba dorosłych stad indyków hodowlanych wynosi poniżej 100, cel wspólnotowy wynosi nie więcej niż jedno dorosłe stado indyków hodowlanych zakażone w odniesieniu do celu wspólnotowego.

W celu uzyskania współfinansowania wspólnotowego przedmiotowy program został opracowany zgodnie z wymaganiami określonymi w decyzji Rady nr 2009/470 z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie wydatków w dziedzinie weterynarii (Dz. Urz. UE L 155 z 18.06.2009, str. 30).

b) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Próbki do badań będą pobierane rutynowo z inicjatywy hodowcy, tj. przez hodowcę lub osobę przez niego wyznaczoną i na jego koszt w stadach indyków hodowlanych u:

- piskląt jednodniowych,
- indyków w wieku czterech tygodni,

- indyków na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj lub przeniesieniem do jednostki produkcyjnej,
- co trzy tygodnie u indyków w okresie nieśności.

Powyższy harmonogram jest zgodny z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek opisanych w załączniku do rozporządzenia nr 584/2008.

Pobieranie próbek będzie się odbywało na zasadach określonych w załączniku do rozporządzenia nr 584/2008.

c) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w częściach C, D i E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Część E obowiązuje zgodnie z datą wskazaną w rozporządzeniu nr 2160/2003.

1. Wymagania ogólne

1.1. Występowanie serotypów *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Według raportu Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zakażenie *Salmonella* stad indyków rzeźnych i hodowlanych przedstawiało się następująco.

Rok	liczba zbadanych stad ^{*)}	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> spp.	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Enteritidis	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Typhimurium
2004	4424	8,6	0,5	0,9
2005	4952	8,1	0,5	1,2
2006	2260	6,3	0,8	1,2
2007	7 150	6,6	0,4	1,4
2008	3 279	7,9	0,4	2,2

^{*)} wszystkie grupy wiekowe

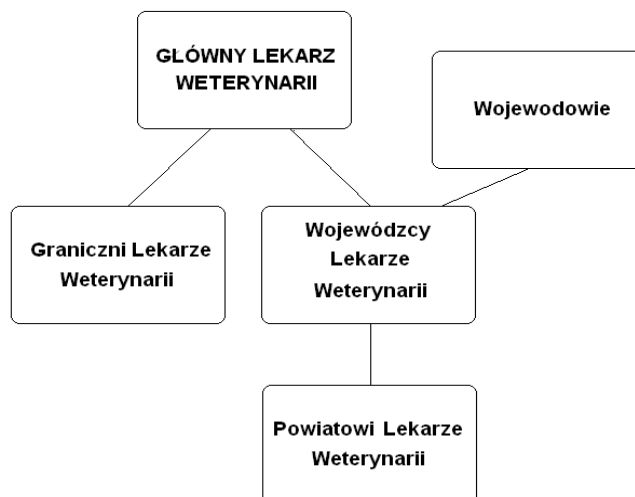
Tab. 1. Dane dotyczące procentowej ilości stad zakażonych indyków hodowlanych i rzeźnych w latach 2004-2008 (źródło: EFSA)

Od 2010 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest realizowany „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych”. W ciągu dwóch lat realizacji powyższego programu nie stwierdzono serotypu *Salmonella* objętego programem w stadach indyków hodowlanych.

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej, tj. Główny Lekarz Weterynarii, wojewódzki lekarz weterynarii, powiatowy lekarz weterynarii oraz graniczny lekarz weterynarii.

Obecnie funkcjonuje 16 wojewódzkich inspektoratów weterynarii, 305 powiatowych inspektoratów weterynarii oraz 11 granicznych inspektoratów weterynarii.

Rys. 1. Schemat organizacyjny Inspekcji Weterynaryjnej w Rzeczypospolitej Polskiej

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 oraz z 2011 r. Nr 54, poz. 278).

W ramach programu badania laboratoryjne będą wykonywane przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.

Krajowe Laboratorium Referencyjne w zakresie badań określonych programem określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38).

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz krajowych laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii.

1.3. Laboratoria, w których przeprowadza się badania laboratoryjne próbek pobranych w ramach programu

Badania laboratoryjne próbek pobieranych w ramach programu przeprowadza się w laboratoriach wyznaczonych przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub organizacyjnie próbki pobrane w ramach programu przez powiatowego lekarza weterynarii mogą być przesłane do laboratorium wyznaczonego przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania tych próbek do innego województwa. Wojewódzki lekarz weterynarii, powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie laboratorium o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy mogą również być badane w laboratoriach innych niż wyżej wymienione, które zostały zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii w trybie art. 25 a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007.

Wykaz laboratoriów zatwierdzonych przez Głównego Lekarza Weterynarii jest umieszczony zgodnie z art. 25 ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej na stronie internetowej administrowanej przez Główny Inspektorat Weterynarii.

Krajowym laboratorium referencyjnym właściwym dla badań prowadzonych w kierunku salmonellozy (w zakresie chorób odzwierzęcych), zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, zwane dalej „KLR-*Salmonella*”.

Do próbek przesyłanych do badań laboratoryjnych, pobranych w ramach kontroli urzędowych dołącza się pismo przewodnie, którego wzór jest określony w załączniku nr 6 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 17, poz. 107).

Laboratoria wykonujące badania laboratoryjne w ramach programu, oceniają każdorazowo efekt hamujący wzrost bakterii.

W przypadku wykrycia serotypu pałeczek *Salmonella* innego niż objęty programem określa się ten serotyp i podaje jego nazwę.

Z przeprowadzonych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie z badań. W sprawozdaniu należy umieścić informacje o stadzie (numer lub oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa), rodzaju badanego materiału oraz o wyniku badania laboratoryjnego każdej z badanych próbek, zgodnie z jednym z poniższych zapisów:

- 1) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;
- 2) w próbce nr... wykryto 1 lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem (podać nazwę serotypu);

3) w próbce nr... nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*.....(podać nazwę serotypu);

4) w próbce nr... wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Laboratoria wykonujące badania laboratoryjne w ramach programu oraz hodowcy po uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii, w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, niezwłocznie informują o tym powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria, wyznaczone zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, po uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii informują o tym powiatowego lekarza weterynarii oraz wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce pobrania próbek.

Wszystkie sprawozdania z badań laboratoryjnych próbek pobranych zarówno z inicjatywy hodowcy, jak i pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, przesyłane są do powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria na koniec okresu sprawozdawczego, na wniosek wojewódzkiego lekarza weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące badań przeprowadzonych w ramach programu.

Laboratoria wykonujące badania laboratoryjne w ramach programu przechowują wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat. Ponadto spośród przechowywanych izolatów laboratoria przesyłają do KLR-*Salmonella* jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony serotyp wraz z kartą informacyjną, a w przypadku, gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu – typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych są określone w ust. 3.2-3.4 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Do wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w załączniku D do normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp. (Załącznik D: Wykrywanie *Salmonella* w kale zwierząt i próbkach środowiskowych z etapu produkcji pierwotnej), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSRV.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a-Le Minora

1.5. Kontrole urzędowe przeprowadzane w stadach indyków hodowlanych oraz kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla tych stad

Pobieranie próbek w ramach programu odbywa się na poziomie gospodarstwa.

Pobieranie próbek w stadzie indyków hodowlanych z inicjatywy hodowcy, zgodnie z częścią B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 przeprowadza się:

- 1) u piskląt jednodniowych, w trakcie rozładunku ze środka transportu przed umieszczeniem piskląt w budynku inwentarskim, w którym będą utrzymywane, zgodnie z następującymi zasadami:
 - a) próbki wyściółki wraz z mekonium z 10 pojemników transportowych z każdej dostawy (po 25 g z pojemnika) lub
 - b) wymazy powierzchniowe z dna 10 pojemników (pulowane w laboratorium w 1 próbkę), w przypadku pojemników bez wyściółki lub
 - c) piskląta padłe (w tym również w czasie transportu), nie więcej niż 20 sztuk – pulowane w laboratorium w 1 próbkę;
- 2) u indyków:
 - a) w czwartym tygodniu życia,
 - b) na 2 tygodnie przed rozpoczęciem składania jaj przez indyki lub przed ich przeniesieniem do jednostki produkcyjnej zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 2.2.2.1. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010,
 - c) w okresie nieśności co trzy tygodnie w stadzie, zgodnie z wymaganiami określonymi w ust. 2.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

Ostatnie pobranie próbek w stadach indyków hodowlanych odbywa się w okresie 3 tygodni przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. Zgodnie z rozdziałem B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 wyniki badań bakteriologicznych prób muszą być znane przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. W tym przypadku wyniki badania laboratoryjnego zachowują ważność przez 6 tygodni od dnia pobrania próbek.

Koszt pobrania, transportu oraz badania laboratoryjnego ww. próbek w laboratorium ponosi hodowca.

W przypadku stosowania szczepień, w piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania laboratoryjnego hodowca powinien umieścić informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki w stadzie indyków hodowlanych, terminu jej podania, jak również stosowania wszelkich środków przeciwdrobnoustrojowych, które mogą wpłynąć na wynik badań laboratoryjnych.

Hodowca jest obowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek, zawierającej co najmniej informacje dotyczące: stada (liczba sztuk indyków, wiek), rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbkę, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników badań

laboratoryjnych próbek pobranych w ramach programu. Dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia zbycia stada.

Powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór ten obejmuje kontrolę realizacji harmonogramu oraz sposobu pobierania próbek. Kontrola sposobu pobierania próbek jest prowadzona z częstotliwością zależną od analizy ryzyka dokonanej przez powiatowego lekarza weterynarii.

Nadzór może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy obecności serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza potwierdzające pobranie próbek w gospodarstwie.

Częstotliwość rutynowego pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii została określona w ust. 1 lit. b pkt 3 tiret pierwszy załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Procedura pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii została określona w ust. 2.2.2.1. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

W przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek ponosi hodowca. Opłata zawiera:

- 1) koszt badania laboratoryjnego w wysokości określonej w poz. 7 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15);
- 2) koszt dojazdu związanego z pobraniem próbek i koszty dowozu próbek do laboratorium, wg stawek za 1 kilometr przebiegu pojazdu ustalonych zgodnie z przepisami w sprawie warunków ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy;
- 3) koszt użytych wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad indyków hodowlanych w zakresie wykrywania serotypów *Salmonella* objętych programem, zostały przewidziane w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z postanowieniami art. 42 ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. z 2006 r. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.) oraz tytułem V rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29

kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. UE L 165 z 30.04.2004, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 200).

1.6. Środki podejmowane w odniesieniu do stad indyków hodowlanych, w których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem lub produktów w których wykryto ten serotyp, a także wszelkie podjęte środki zapobiegawcze, takie jak szczepienia

1.6.1. Postępowanie hodowcy i powiatowego lekarza weterynarii w przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy w stadzie indyków hodowlanych

1.6.1.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia indyków w miejscu ich stałego przebywania i niewprowadzania tam innego drobiu;
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do budynków inwentarskich lub miejsc, w których znajdują się indyki podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętymi programem lub zwłoki tych indyków;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, jaj wylęgowych, zwłok indyków, paszy, odchodów i ściółki pochodzących od tych indyków oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków;
- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej indyków do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy w wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia *Salmonella* lub zakażenia pałeczkami *Salmonella* objętymi programem, źródeł *Salmonella* lub źródeł zakażenia lub dla zapobiegania szerzeniu się tej choroby lub zakażenia;
- 7) udostępnienia powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumentacji dotyczącej stada, a w szczególności dokumentacji potwierdzającej zakup piskląt, ściółki, paszy, sprzedaży zwierząt i jaj oraz dokumentacji związanej z ewidencją leczenia;
- 8) zwiększenia standardów zoohigienicznych.

1.6.1.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań, o których mowa w ust. 1.6.1.1., powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 42 ust. 6 oraz art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań laboratoryjnych we wszystkich stadach w gospodarstwie w sposób określony w pkt 2.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 200/2010;
- 3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:
 - a) paszy,
 - b) wody z ujęć własnych gospodarstwa;
- 4) nakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) odosobnienie indyków znajdujących się w gospodarstwie w poszczególnych budynkach inwentarskich lub w innych miejscach, w których są one utrzymywane,
 - b) zastosowanie produktów biobójczych w celu odkażania jaj wylęgowych bezpośrednio po zbiorze,
 - c) zastosowanie produktów biobójczych przed wejściami do budynków inwentarskich i wyjściami z tych budynków, jak również wjazdami na teren i wyjazdami z terenu gospodarstwa,
 - d) wylęganie jaj już inkubowanych w zakładzie wylęgowym w oddzielnych aparatach lęgowych, w oparach formaliny lub innego środka odkażającego aktywnego w stosunku do pałeczek *Salmonella*, dopuszczonego do bieżącego odkażania w czasie lęgu;
- 5) zakazuje, w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) wywożenia jaj wylęgowych do czasu otrzymania wyników badań laboratoryjnych ze wszystkich stad w gospodarstwie,
 - b) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek urzędowych,
 - c) przemieszczania indyków z gospodarstwa i do gospodarstwa, oraz ze stada i do stada w obrębie gospodarstwa, chyba że indyki, na wniosek hodowcy, zostaną przemieszczone do rzeźni; w przypadku przemieszczania indyków w celu poddania ubojowi w rzeźni, w świadectwie zdrowia umieszcza się informacje o pochodzeniu ze stada, w którym uzyskano wynik dodatni w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium badania laboratoryjnego próbek pobranych z inicjatywy hodowcy lub w próbkach tych wykryto efekt hamujący wzrost bakterii,
 - d) wywożenia z gospodarstwa, bez jego zgody, mięsa, zwłok indyków, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od indyków oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków.

Środki, o których mowa w ust. 1.6.1.2. są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie indyków hodowlanych zakażenia pałeczkami *Salmonella* objętymi programem.

1.6.1.3. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w stadzie indyków hodowlanych w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe) lub w przypadku wykrycia w urzędowo pobranych próbkach efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii, w drodze decyzji administracyjnej:

1) nakazuje

a) niezwłoczny ubój wszystkich sztuk drobiu lub

b) niezwłoczne zabicie wszystkich sztuk drobiu ze stada zakażonego i unieszkodliwienie zwłok wszystkich padłych i zabitych indyków, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz. Urz. UE L z 14.11.2009, Nr 300, str. 1) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia;

c) zniszczenie jaj wylęgowych i piskląt z nich wylęgniętych;

d) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, przy zastosowaniu środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku obecności pałeczek *Salmonella*;

e) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków, które mogły ulec skażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella* zgodnie z przepisami rozporządzenia nr 1069/2009;

f) dokładne oczyszczenie i odkażenie, pod nadzorem powiatowego lekarza weterynarii, budynków, w których były przetrzymywane indyki ze stada zakażonego, otoczenia budynków, środków transportu oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, po wykonaniu czynności, o których mowa w lit. a-e,

g) podjęcie przez hodowcę działań, mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych oraz bezpieczeństwa epizootycznego w gospodarstwie, określonych w ust. 2.3.

2) zakazuje przemieszczania indyków ze stada zakażonego z gospodarstwa i do stada zakażonego w gospodarstwie oraz ze stada do stada w obrębie gospodarstwa, chyba że indyki przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostaną przemieszczone bezpośrednio do rzeźni w celu poddania ubojowi.

W przypadku wyniku dodatniego w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii koszty czynności, o których mowa w pkt 1 lit f i g są ponoszone przez hodowcę.

1.6.2. W przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych w ramach rutynowego pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii, zgodnie z pkt 2.1.2.2. załącznika do rozporządzenia (WE) nr 200/2010 w stadzie indyków hodowlanych, powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej nakazuje podjęcie działań określonych w ust. 1.6.1.3 programu, z zastrzeżeniem pkt 2.2.2.2. lit. c załącznika do rozporządzenia nr 200/2010.

1.6.3. Przy przemieszczaniu zakażonych indyków do rzeźni, w świadectwie zdrowia umieszcza się informację o pochodzeniu indyków ze stada zakażonego pałeczkami *Salmonella* objętymi programem.

Wzór świadectwa zdrowia określa załącznik I, sekcja IV, rozdział X, część A rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 206, z późn. zm., Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75).

Badanie przedubojowe przeprowadzane jest zgodnie z załącznikiem I, sekcja I, rozdział II, część B oraz załącznikiem I, sekcja IV, rozdział V, część A ww. rozporządzenia. Postępowanie w trakcie uboju określa załącznik I, sekcja II, rozdział III pkt 7 ww. rozporządzenia. Ocena mięsa oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z drobiu hodowlanego gatunku kura (*Gallus gallus*), u którego w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii stwierdzono pałeczki *Salmonella* zostały określone w załączniku I, sekcja II, rozdział V ww. rozporządzenia. Natomiast, szczególne wymagania dotyczące takiego mięsa świeżego określono w pkt 1 i pkt 3 część E, załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność.

1.6.4. Przed ponownym wstawieniem indyków do budynków inwentarskich, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza pobranie próbek w celu stwierdzenia skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania. Próbki do badań laboratoryjnych stanowią:

- 1) 4 wymazy powierzchniowe pobrane z podłoża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 2) 4 wymazy powierzchniowe pobrane z naroży badanego pomieszczenia na wysokości 1 m od poziomu podłogi – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 3) 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia przy czym każdy wymaz pobiera się z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 4) 2 wymazy powierzchniowe pobrane z systemu wentylacyjnego, przy czym każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku, koszty pobrania kolejnych próbek na badanie skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania, dojazdu do gospodarstwa oraz do laboratorium, jak również badań laboratoryjnych próbek w laboratorium są ponoszone przez hodowcę. Ponowne wstawienie indyków może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

1.6.5. Powiatowy lekarz weterynarii, w przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad indyków hodowlanych, może zastosować środki, o których mowa w pkt 1.6.1.3. programu, również w odniesieniu do tych stad indyków hodowlanych w gospodarstwie, które nie są utrzymywane w budynkach inwentarskich:

- 1) zapewniających całkowite odizolowanie od pomieszczeń, w których znajdują się indyki zakażone pałeczkami *Salmonella* objętymi programem;
- 2) w których czynności związane z utrzymywaniem indyków, w tym karmienie, odbywają się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

1.6.6. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych w stadzie indyków hodowlanych, w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* objętego niniejszym programem, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. W odniesieniu do osób pracujących w gospodarstwie, zaleca się przeprowadzenie badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

1.6.7. Środki, o których mowa w pkt 1.6.1.-1.6.6 programu, są stosowane bez naruszenia środków wskazanych w części C załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003.

1.6.8. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje, przeprowadzania szczepień oraz przyznawania odstępstw od obowiązku szczepień są określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów na rzecz zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3). Zakaz stosowania środków zwalczających drobnoustroje odnosi się do serotypów *Salmonella* objętych niniejszym programem, z wyjątkiem przypadków wskazanych w art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia.

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym wszelkiego rodzaju przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu (Dz. U z 2004 r. Nr 16, poz. 145 z późn. zm.);
- 5) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 oraz z 2011 r. Nr 54, poz. 278);
- 6) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.);
- 9) ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225, z późn. zm.);
- 10) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.);
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178 poz. 1837 z późn. zm.);
- 12) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych (Dz. U. Nr 219, poz. 2225, z późn. zm.);

- 13) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
- 14) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15, z późn. zm.);
- 15) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);
- 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, późn. zm.);
- 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
- 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
- 19) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 2010 r. w sprawie wprowadzenia "Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach indyków hodowlanych" na lata 2010 – 2012 (Dz. U. Nr 68, poz. 436);
- 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 116, poz. 778);
- 21) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161);
- 22) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2010 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 173, poz. 1178);

- 23) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 września 2010 r. w sprawie rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego lub wprowadzających na rynek te produkty oraz wykazów takich zakładów (Dz. U. Nr 187, poz. 1258);
- 24) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38).
- 25) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji (Dz. U. Nr 224, poz. 1347);
- 26) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 stycznia 2012 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2012 r., poz. 128).

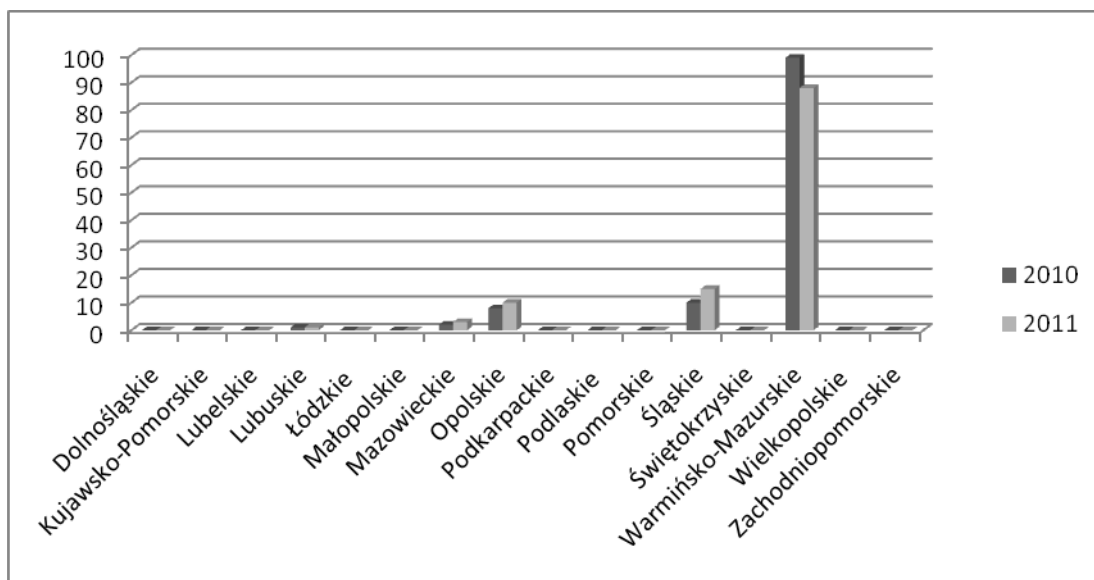
1.8. Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

Odszkodowanie i zwrot faktycznie poniesionych wydatków związanych z wykonywaniem nakazów zawartych w decyzji powiatowego lekarza weterynarii w związku ze zwalczaniem choroby zakaźnej zwierząt przyznawane jest zgodnie z art. 49 i 57c ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

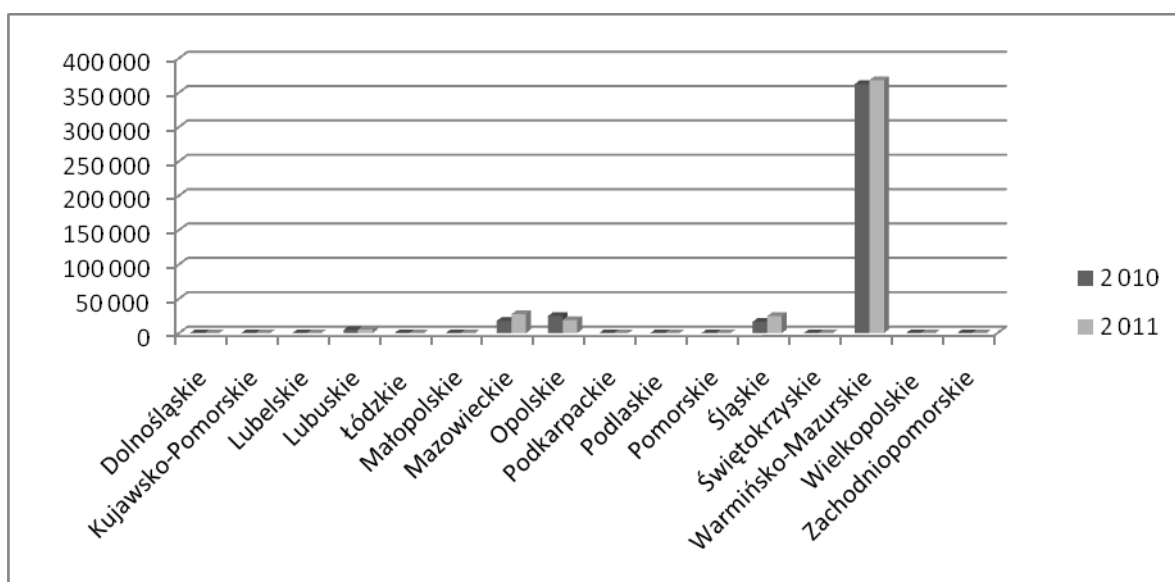
2. Wymagania dotyczące przedsiębiorstw spożywczych i paszowych objętych programem

2.1. Struktura produkcji indyków hodowlanych oraz produktów z nich pochodzących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2010-2011.

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2010 r. łączna liczba stad wynosiła 120, a łączna liczba indyków hodowlanych 426 302, natomiast w 2011 r. 117 stad oraz 444 845 indyków, co zostało przedstawione na rys. 2 i 3.

Rys 2. Łączna liczba stad indyków hodowlanych w poszczególnych województwach w latach 2010-2011 (źródło: IW)

Rys 3. Łączna liczba sztuk indyków hodowlanych w poszczególnych województwach w latach 2010-2011 (źródło: IW)

Zgodnie ze sprawozdaniem z urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa, drobiu, dziczyzny, królików i zwierząt akwakultury za 2010 r. (RRW-6), urzędowemu badaniu poubojowemu poddanych zostało 25 704 270 indyków.

2.2. Struktura produkcji pasz

Strukturę produkcji pasz w Polsce przedstawiają tab. 2-3.

Produkt	2009	2010	2011
Pasze dla drobiu	4807	5118	5330
Pasze dla trzody	1477	1693	1700
Pasze dla bydła	652	767	780
Pasze dla pozostałych zwierząt (m.in. dla koni, owiec, kóz, ryb, zwierząt futerkowych)	319	328	340
Ogółem	7255	7906	8150

Tab. 2. Wielkość produkcji pasz przemysłowych (w tys. ton) w Polsce w latach 2009-2011 (Źródło: GUS, IERiGŻ)

Rodzaj paszy	2009	2010	2011
Dla drobiu			
Mieszanki pełnoporcjowe	97,3	97,2	97,5
Mieszanki uzupełniające	1,3	1,2	1,0
Premiksy	1,4	1,6	1,5
Ogółem	100,0	100,0	100,0
Dla trzody			
Mieszanki pełnoporcjowe	50,3	52,2	67,0
Mieszanki uzupełniające	42,9	41,8	29,0
Premiksy	6,8	6,0	4,0
Ogółem	100,0	100,0	100,0
Dla bydła			
Mieszanki pełnoporcjowe	71,1	69,9	72,1
Mieszanki uzupełniające	20,8	22,1	24,6
Premiksy	8,1	8,0	3,3
Ogółem	100,0	100,0	100,0

Tab. 3. Struktura produkcji pasz przemysłowych dla drobiu w latach 2009-2011 (w %) (Źródło: GUS, IERiGŻ)

2.3. Wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego

W odniesieniu do stad indyków hodowlanych, wymagania weterynaryjne zostały zawarte w rozdziale 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych.

Zaleca się stosowanie następujących środków bioasekuracji:

- 1) ogrodzenie gospodarstwa uniemożliwiającego wstęp osobom postronnym oraz dostęp zwierząt;
- 2) zasady "cały kurnik pełen/cały kurnik pusty";
- 3) zapewnienie odpowiednich warunków utrzymania indyków hodowlanych w odniesieniu do temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła;
- 4) stosowanie prawidłowej obsady obiektu;
- 5) utrzymywanie w 1 budynku inwentarskim w obrębie danego stada indyków w jednakowym wieku;
- 6) izolacji poszczególnych obiektów poprzez stosowanie osobnej obsługi, żywienia i narzędzi;
- 7) zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków,
- 8) stosowanie w żywieniu pasz kruszonych;
- 9) wyłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do poszczególnych budynków;
- 10) stosowanie oddzielnej odzieży ochronnej dla osób wykonujących czynności związane z utrzymywaniem indyków;
- 11) prowadzenie rejestrów wejść osób postronnych na teren gospodarstwa;
- 12) odkażanie kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa;
- 13) regularnego aktualizowania planu zabezpieczenia gospodarstwa przed gryzoniami;
- 14) prowadzenie rejestru wykonywanego odkażania, dezynsekcji i deratyzacji;
- 15) zatrudnienie do wykonywania czynności związanych z utrzymywaniem indyków osób posiadających aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Zaleca się stosowanie przez hodowców indyków środków bioasekuracji w gospodarstwie. W tym zakresie, dostępny jest szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Standardowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z drobiem, określeniu warunków zapewniających odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia takiej działalności oraz określeniu katalogu środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów administracji weterynaryjnej do wydawania aktów administracyjnych (decyzji administracyjnych) oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt do kompetencji organów Inspekcji Weterynaryjnej przekazany został nadzór nad działalnością prowadzoną w zakresie:

- 1) utrzymywania drobiu, w celu umieszczenia go na rynku;
- 2) zarobkowego przewozu drobiu lub przewozu wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej;
- 3) organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów drobiu;
- 4) skupu drobiu i obrotu drobiem lub pośrednictwa w tym obrocie;
- 5) prowadzenia miejsc gromadzenia drobiu;
- 6) wytwarzania, pozyskiwania, konserwacji, obróbki, przechowywania, prowadzenia obrotu lub wykorzystywania materiału biologicznego pochodzącego od drobiu w ramach zakładu hodowli zarodowej oraz zakładu reprodukcyjnego;
- 7) odchowu drobiu hodowlanego do fazy osiągnięcia dojrzałości płciowej lub rozpoczęcia nieśności, w ramach zakładu odchowu drobiu;
- 8) prowadzenia zakładu drobiu;
- 9) zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania produktów ubocznych pochodzących od drobiu.

Rozpoczęcie działalności nadzorowanej w zakresie przewozu drobiu i obrotu nim, prowadzenia stacji kwarantanny albo zakładu drobiu objęte jest obowiązkiem rejestracji u powiatowego lekarza weterynarii. Dodatkowo podmiot podejmujący wyżej wymienioną działalność obowiązany jest uzyskać decyzję powiatowego lekarza weterynarii w sprawie stwierdzenia spełnienia wymagań weterynaryjnych. Powiatowy lekarz weterynarii, po otrzymaniu wniosku zainteresowanego podmiotu, wszczyna w tym względzie postępowanie administracyjne.

Powiatowy lekarz weterynarii wydając decyzję o spełnieniu wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny, bądź na całość prowadzonej działalności, bądź poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscu, w których ta działalność ma być prowadzona albo też osobom wykonującym określone czynności.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną zobowiązane są także do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego rodzaju działalności nadzorowanej, a także o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności, w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana, w formie pisemnej, w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia. Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie wymagań weterynaryjnych obowiązane są zapewnić wymagania lokalizacyjne zdrowotne, higieniczne, sanitarne, organizacyjne, techniczne lub technologiczne zabezpieczające przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów, o których mowa w art. 4 ust. 2

ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z utrzymywaniem drobiu, pracownikom Inspekcji Weterynaryjnej, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w imieniu Inspekcji, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Prerogatywy kontrolne, oprócz prawa wstępu na teren podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, obejmują, stosownie do art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, uprawnienia nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym żądania okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych.

Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje dające możliwość doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego w przepisach prawa weterynaryjnego. Inspekcja Weterynaryjna działa w tym zakresie łącząc realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami władczymi dającymi możliwość wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej naruszone są wymagania weterynaryjne, powiatowy lekarz weterynarii, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, może wydać jedną z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującej usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującej wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującej umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującej produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

Wybór nakazu lub zakazu określonego w decyzji pozostawiono uznaniu powiatowego lekarza weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji musi mieć na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

W przypadku nie zastosowania się przez podmiot do nakazów lub zakazów wynikających z decyzji wydanej na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii ma obowiązek wydania kolejnej decyzji, w której rozstrzyga o zakazie prowadzenia dalszej działalności przez podmiot i skreśla go z rejestru podmiotów prowadzących działalność

nadzorowaną, z tym zastrzeżeniem, że decyzja ta nie może z mocy prawa zapaść w stosunku do gospodarstw utrzymujących drób, z wyjątkiem zakładów drobiu (art. 9 ust. 3 ustawy). Oznacza to, że brak dobrowolnego zastosowania się przez podmiot do pierwszego rozstrzygnięcia powiatowego lekarza weterynarii musi skutkować wydaniem w sprawie kolejnej, bardziej restrykcyjnej decyzji administracyjnej.

2.5. Rejestracja gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4. programu.

Wzór rejestru został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 stycznia 2012 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2012 r., poz. 128).

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

2.6. Prowadzenie dokumentacji w gospodarstwach

Zgodnie z rozdziałem 1 część I lit. B ust. 7 i 8 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych w zakładzie hodowli zarodowej, zakładzie reprodukcyjnym oraz zakładzie odchowu drobiu prowadzi się dokumentację dla każdego stada. Powyższą dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia zbycia stada.

Zgodnie z art. 69 ust. 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008, Nr 45, poz. 271, z późn. zm.), jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to właściciele tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych zabiegów leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu

prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji (Dz. U. Nr 224, poz. 1347)

Wspomniane dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 5 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu, zgodnie z art. 69 ust. 4 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236).

2.7. Dokumenty, w które zaopatruje się indyki i jaja wylęgowe w handlu oraz w obrocie z państwami trzecimi

W handlu, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej;
- 2) ustawą z dnia 10 grudnia 2003 r. o kontroli weterynaryjnej w handlu;
- 3) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 4) rozporządzeniem Komisji (WE) 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzspółnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. WE L 94, z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wyd. specj., rozdz. 3, t. 43, str. 354);
- 5) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz. Urz. WE L 226 z 23.08.2008, str. 1).

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. WE L 31 z 01.02.2002, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 6, str. 463), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny

w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego, przesyłki produktów pochodzenia zwierzęcego zaopatruje się w świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w przepisach prawa unijnego.

Wywóz zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do państwa trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami danego państwa.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi do państwa trzeciego, wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym.

2.8. Pozostałe odpowiednie środki w celu zapewnienia identyfikacji indyków

W celu zapewnienia identyfikacji indyków w trakcie transportu dla każdej przesyłki przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia, oraz poświadczenie zdrowia zwierząt.

W przypadku przesyłek przeznaczonych do państw trzecich dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie odnotowywana jest również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie z państw trzecich dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Unii pochodzących z państw trzecich (Dz. Urz. WE L 49 z 19.02.2004, str. 11 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 3, t. 42, str 462)), którego oryginał towarzyszy przesyłce do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

Część B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: zakażenie zwierząt odzwierzęcą *Salmonella spp.*

Populacja zwierząt objęta programem: stada indyków hodowlanych

Rok wdrożenia: 2013

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii

+48 22 623-20-89

giw@wetgiw.gov.pl

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego choroby

W Rzeczypospolitej Polskiej stada indyków hodowlanych monitorowano w kierunku zakażeń pałeczkami *Salmonella* od lipca 1999 r., na podstawie instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii nr 1/99 zwalczanie salmoneloz w stadach reprodukcyjnych drobiu, opracowanej na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobiegania zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. WE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.).

W latach 2006-2007 przeprowadzono badania podstawowe nad występowaniem pałeczek *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z decyzją Komisji 2006/662/WE z dnia 29 września 2006 r. w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii salmonelli u indyków prowadzonego w państwach członkowskich (Dz. Urz. UE L 272 z 03.10.2006, str. 22). Na podstawie wyników tych badań przeprowadzonych we wszystkich Państwach Członkowskich Unii Europejskiej określono minimalny, roczny poziom redukcji liczby stad, w których uzyskano dodatni wynik badań. Pałeczek *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych nie wykryto.

W 2010 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczęła się realizacja „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych”. W ciągu dwóch lat trwania programu nie stwierdzono stad zakażonych serotypami *Salmonella* objętymi programem.

Głównym, pierwotnym rezerwuarem odzwierzęcych pałeczek *Salmonella* w Rzeczypospolitej Polskiej jest drób. Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez

spożywanie skażonych produktów pochodzenia zwierzęcego, tj. mięsa i przetworów mięsnych, głównie drobiowych, oraz jaj i produktów jajecznych.

Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach w Polsce są zbierane przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny, a następnie na ich stronie internetowej publikowane w postaci co dwutygodniowych meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach.

Rok	Liczba zarejestrowanych zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki <i>Salmonella</i>
2011	8 839
2010	9 719
2009	8 964
2008	9 478
2007	11 566
2006	13 214
2005	15 821

Tab. 4. Dane dotyczące liczby zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella* w latach 2005-2011. (Źródło: Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny)

3. Opis wdrożonego programu

Zgodnie z założeniami art. 4 ust. 5 rozporządzenia nr 2160/2003, cel wspólnotowy określony w rozporządzeniu nr 584/2008 został ustanowiony na okres przejściowy obejmujący trzy lata do końca 2012 roku. Począwszy od 2010 roku w Państwach Członkowskich rozpoczęła się realizacja programów, których celem jest osiągnięcie ostatecznego celu unijnego określonego przez Komisję Europejską w rozporządzeniu nr 200/2010.

Celem programu w 2013 roku będzie ograniczenie występowania w dorosłych stadach indyków hodowlanych liczących przynajmniej 250 sztuk drobiu dwóch serotypów *Salmonella* mających największe znaczenie dla zdrowia publicznego do poziomu wskazanego w ww. przepisach unijnych. Zgodnie z założeniami programu, w trakcie jego realizacji w 2013 roku przewiduje się nie więcej niż 1 stado indyków hodowlanych zakażonych serotypem *Salmonella* objętym programem.

Zgodnie z ust. 4.2. załącznika do rozporządzenia 584/2008, na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego przyjmuje się następującą definicję stada zakażonego – jest to dorosłe stado indyków hodowlanych, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne, niż szczepy szczepionkowe), albo został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii.

Cel określony w rozporządzeniu nr 584/2008 będzie realizowany poprzez obowiązkowe badania wszystkich stad indyków hodowlanych objętych zakresem rozporządzenia nr 2160/2003. W przypadku wykrycia w próbkach pobranych urzędowo serotypu *Salmonella* objętego programem, program przewiduje: likwidację zakażonego stada, unieszkodliwienie zwłok indyków padłych lub zabitych, zniszczenie jaj wylęgowych i piskląt z nich wylęgniętych, zniszczenie lub zagospodarowanie pasz, ściółki, odchodów i innych przedmiotów oraz przeprowadzenie oczyszczania i odkażania, co zostało szczegółowo opisane w ust. 1.6.1.3. oraz 1.6.2. części A programu. Istotnym środkiem dla osiągnięcia celu jest stosowanie przez hodowców zasad dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej w stadach indyków hodowlanych.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: 2013 r.

- Kontrola
- Badania laboratoryjne
- Ubój zwierząt z dodatnim wynikiem badania laboratoryjnego
- Zabicie zwierząt z dodatnim wynikiem badania laboratoryjnego
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów pochodzenia zwierzęcego
- Inne środki: zniszczenie lub obróbka paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii jest odpowiedzialny za opracowanie programu, a następnie nadzoruje jego realizację oraz informuje Komisję Europejską o postępach w realizacji programu. Na poziomie województwa nadzór nad realizacją programu spoczywa na wojewódzkim lekarzu weterynarii. Bezpośredni nadzór nad realizacją programu na poziomie powiatu sprawuje powiatowy lekarz weterynarii, który jest również odpowiedzialny za wykonywanie wszelkich czynności urzędowych w ramach programu

4.3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których będzie realizowany program

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z podziałem administracyjnym Polski wchodzi 16 województw, 379 powiatów oraz 2479 gmin.

Rys. 4. Podział administracyjny Polski na województwa.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie rejestracji gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Wzór rejestru jest w przepisach wydanych na podstawie art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

4.4.2. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie identyfikacji zwierząt

- nie dotyczy.

4.4.3. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadamiania o chorobie

Środki stosowane w zakresie powiadamiania o chorobie wynikają z art. 42 ust. 1-9 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z przepisem art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, organy Inspekcji Weterynaryjnej prowadzą system zbierania, przechowywania, analizowania, przetwarzania danych i przekazywania danych o chorobach zakaźnych zwierząt, w tym o chorobach objętych programem zwalczania.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii oraz wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii informację o powzięciu podejrzenia lub potwierdzeniu wystąpienia serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania, po powzięciu podejrzenia lub stwierdzeniu jego wystąpienia w stadzie indyków hodowlanych. Wojewódzki

lekarz weterynarii przekazuje informację, o której mowa powyżej Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

Dodatkowo powiatowy lekarz weterynarii właściwy dla miejsca prowadzenia działalności powiadamia państwowego powiatowego inspektora sanitarnego właściwego dla miejsca prowadzenia działalności o wystąpieniu serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania w stadzie indyków hodowlanych.

4.4.4. Środki i stosowne prawodawstwo w przypadku wyniku dodatniego

Zostały szczegółowo określone w ust. 1.6. i 1.7. w części A programu.

4.4.5. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie różnej kwalifikacji zwierząt i stad

- nie dotyczy.

4.4.6. Sposób przeprowadzania kontroli i środki podejmowane w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania laboratoryjnego

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy, w zakresie wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie indyków hodowlanych, stosuje się przepisy art. 42 ust. 1-5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 44 ust. 1 w/w ustawy podejmuje czynności weterynaryjne w celu wykrycia lub wykluczenia choroby, w tym wydaje decyzję administracyjną, w której nakazuje m.in. odosobnienie indyków znajdujących się w gospodarstwie w poszczególnych budynkach inwentarskich lub w innych obiektach oraz zakazuje przemieszczania indyków z gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba, że indyki, na wniosek hodowcy, zostaną przemieszczone do rzeźni.

4.4.7. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kontroli

- 1) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2160/2003 z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność;
- 2) art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 3) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 2.8.2006, str.3);
- 4) rozporządzenie Komisji (WE) Nr 584/2008 z dnia 20 czerwca 2008 r. wykonujące rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do

wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonelli enteritidis* i *Salmonelli typhimurium* u indyków.

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli indyków poddanych ubojowi lub zabitych

- 1) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) szczegółowy opis w pkt 1.8. części A programu

4.4.9. Środki zarządzania i infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujących w gospodarstwach

- 1) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowanie do drobiu i jaj wylęgowych;
- 2) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej;
- 3) dodatkowe informacje, dotyczące kwestii bezpieczeństwa biologicznego są umieszczane na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii w zakładce „Zdrowie i ochrona zwierząt”.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu dla właścicieli stad indyków hodowlanych oraz podmiotów zajmujących się obrotem nimi będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu oraz wywozu indyków hodowlanych, jaj wylęgowych oraz piskląt do państw trzecich. Osiągnięcie celu wspólnotowego, czyli zmniejszenie liczby zakażonych stad indyków hodowlanych, ograniczy rozprzestrzenianie się pałeczek *Salmonella* wśród drobiu tego gatunku.

Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad indyków hodowlanych, doprowadzi do przerwania drogi pionowej przenoszenia zakażenia pałeczkami *Salmonella*.

Ponadto należy podkreślić, że salmoneloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą. Stąd też realizacja programu ograniczy liczbę zakażeń u ludzi, a w związku z tym zredukuje koszty leczenia tych chorób.

Szacowane koszty realizacji programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych w 2013 r. wyniosą 399 963,03 zł. Z ogólnej sumy szacowanych kosztów programu, Polska będzie występowała z wnioskiem o współfinansowanie programu w odniesieniu do kosztów w wysokości 66 887,47 EUR.

Koszty te zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1. Dane o rozwoju choroby

Rok: **2006-2008** Stan na dzień: ostatni dzień grudnia każdego roku (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: **Indyki** Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków hodowlanych objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)		Liczba stad, ^(e) w których uzyskano dodatni wynik ^(a) badań			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba indyków hodowlanych poddanych ubojowi lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^(a)		
						1*	2*	(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
Rzeczpospolita Polska																			
2006	Indyki hodowlane	60	296 615	-	-	55	45	0	4	3	0	0	1 849	0	37 868	0	0	0	
2007	Indyki hodowlane	66	318 829	-	-	61	47	1	1	2	0	0	0	0	36 229	0	0	0	
2008	Indyki hodowlane	77	380 724	-	-	70	56	1	4	3	0	0	2 271	0	114 894	0	0	0	

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

c) Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

d) Liczba stad objętych programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

e) Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

1*) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2*) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

Rok: **2010-2011** Sytuacja z dnia: ostatni dzień grudnia każdego roku (dane zostały zebrane w oparciu o wyniki realizacji „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków hodowlanych”)

Gatunek: **Indyki** Choroba/zakażenie ^(a): *Salmonella* Enteritidis lub *S. Typhimurium*;

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków hodowlanych objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^(a)			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba indyków hodowlanych ubitych lub zniszczonych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do produkcji (liczba) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
Ogółem	Indyki hodowlane (okres odchowu i produkcji)	120	426 302	109	408 362	109	0	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ogółem	Indyki hodowlane (okres odchowu i produkcji)	117	444 845	117	444 845	116	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0

- (a) Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem zwalczania (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.
- (b) Stada hodowlane (chów, stada dorosłe).
- (c) Łączna liczba stad w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.
- (d) Liczba stad objętych programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.
- (e) Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba dodatnia powinna być brana pod uwagę tylko raz.

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

6.2.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2010-2011

Gatunek zwierząt: indyk

Kategoria ^{a)}: indyki hodowlane (okres odchowu i produkcji)

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 200/2010

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 200/2010

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region (b)	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba przeprowadzonych analiz (c)	Liczba badań z wynikiem dodatnim (d)	Liczba przeprowadzonych analiz (c)	Liczba badań z wynikiem dodatnim (d)	Liczba przeprowadzonych analiz(c)	Liczba badań z wynikiem dodatnim (d)
Rzeczpospolita Polska- 2010	4	0	Badanie bakteriologiczne: 34 Badanie efektu hamującego: 29	Badanie bakteriologiczne: 0 Badanie efektu hamującego: 0	-	-
Rzeczpospolita Polska- 2011	2	0	Badanie bakteriologiczne: 46 Badanie efektu hamującego: 46	Badanie bakteriologiczne: 0 Badanie efektu hamującego: 0	-	-

a) Kategoria/dodatkowe określenia, np. zwierzęta hodowlane, kury nioski, brojlery, indyki hodowlane, indyki brojlery, stosownie do potrzeb.

b) Region określony w zatwierdzonym programie zwalczania chorób państwa członkowskiego.

c) Liczba przeprowadzonych analiz.

d) Liczba badań z wynikiem dodatnim.

6.3. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2010-2011

Gatunek zwierząt: stada indyków hodowlanych

Region (a)	Liczba zakażonych stad (b)	Liczba zakażonych zwierząt
Rzeczpospolita Polska- 2010	0	0
Rzeczpospolita Polska- 2011	0	0

(a) Region określony w programie zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(b) Stada lub gospodarstwa, stosownie do sytuacji

6.4. Dane dotyczące programów szczepień- nie dotyczy.

7. Cele

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych

2. Gatunek zwierząt: stada indyków hodowlanych (stada wszystkie)

Region (a)	Rodzaj badania (b)	Populacja docelowa (c)	Rodzaj próbki (d)	Cel (e)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	indyki hodowlane	odchody/ okładziny na buty/ kurz	wykrycie stada zakażonego	46
				stwierdzenie skuteczności przeprowadzonego odkażania	4
				stwierdzenie efektu hamującego	46
	badanie serologiczne			określenie serotypu	1

a) Region określony w zatwierdzonym programie zwalczania chorób państwa członkowskiego.

b) Opis badania.

c) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem, w razie potrzeby.

d) Opis próbki (np. odchody).

e) Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad

Rok: **2013**

Stan na dzień: 31.12.2011 r.

Gatunek: **Indyki**

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba indyków hodowlanych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków hodowlanych objętych programem	Przewidywana liczba stad do zbadania ^{d)}	Przewidywana liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem badania ^{a)}			Przewidywana liczba stad do likwidacji ^{e)}		Łączna przewidywana liczba sztuk drobiu poddanych ubojowi lub zabitych ^{a)}		Przewidywana ilość jaj do zniszczenia (liczba w sztukach lub masa w tonach) ^{a)}		Przewidywana ilość jaj skierowana do produkcji (liczba w sztukach lub masa w tonach) ^{a)}	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska																	
Ogółem	Indyki hodowlane (okres odchowu i produkcji)	117	444 845	117	444 845	117	1	0	1	0	3802	0	26 614	0	0	0	

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Np. stada hodowlane (chów, stada dorosłe).

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad objętych programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy, nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przepisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna jest brana pod uwagę tylko raz.

7.2. Założenia w zakresie szczepień

7.2.1 Założenia w zakresie szczepień- nie dotyczy

8. Szacunkowa analiza kosztów programu¹⁾

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt w złotych	Szacunkowy jednostkowy koszt w euro	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem ² (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
1. Badania							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych	Badanie próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii	46 badania	34,81 zł/badanie	8,93	1 601,26	410,58	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	46 badania	1,43 zł/badanie	0,37	65,78	16,87	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonego odkażania	4 badania	33,24 zł/badanie	8,52	132,96	34,09	tak
	Inne badania (np. badania paszy i wody)	2 badania	34,13 zł/badanie	-	68,26	-	nie
	Badanie w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	1 badanie	147,83 zł/badanie	37,91	147,83	37,91	tak
1.2. Koszt pobierania próbek	Ryczałt za pobrane próbki	96 próbki	1,95 zł/próbkę	0,5 eur/próbkę	187,20	48,00	tak

2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
3. Ubój							
3.1. Odszkodowanie za indyki i jaja	Odszkodowanie za stado zniszczone	1 stado x 3 802 szt.	61,05 zł/szt.	15,65	232 112,10	59 515,92	tak
	Odszkodowanie za zniszczone jaja jednego stada	1 stado x 3 802 szt. jaj x 7 dni magazynowania	1 zł/szt.	0,26	26 614	6 824,10	tak
	Odszkodowanie za paszę	1 stado x 5 t	1 385 zł/tona	-	6 925,00	-	nie
	Odszkodowania za sprzęt, który nie może być poddany odkażaniu	0 szt.	-	-	0	-	nie
3.2. Koszt transportu (do rzeźni/zakładu utylizacyjnego)	Załadunek jednego stada	1 stado	1260 zł (14 osób x 6 godz. x 15 zł/godz.)	-	1260,00	-	nie
	Transport jednego stada	1 stado	2,22 zł/km x 200 km (średnia odległość do rzeźni)	-	444,00 zł	-	nie
3.3 Koszty zniszczenia lub unieszkodliwienia	Zabicie indyków	1 stado x 3 802 szt.	4 zł/szt.	-	15 208,00	-	nie
	Unieszkodliwienie indyków	1 stado x 3 802 szt. x 11 kg (waga indyka)	2,49 zł/kg	-	104 136,78	-	nie

	Unieszkodliwienie jaj	1 stado x 3 802 x 7 dni x 0,07 kg (waga jaja)	1 zł/kg	-	1 862,98	-	nie
	Zniszczenie paszy	1 stado x 5 t	1 800 zł/tona	-	9 000,00	-	nie
	Utylizacja odpadów laboratoryjnych	6 kg	2,16 zł/kg	-	12,96	-	nie
3.4. Strata w przypadku uboju	-	-	-	-	-	-	-
3.5. Koszt obróbki produktów	Obróbka chemiczna paszy	0 ton	-	-	-	-	-
4. Czyszczenie i odkazywanie⁵	Nie dotyczy	-	-	-	-	-	--
5. Wynagrodzenia (rzeczoznawcy)	Koszt wyceny 1 stada i jaj wylęgowych	1 stado x 2 rzeczoznawców x 2 godz.	29,98 zł/godz.	-	119,92	-	nie
	Koszty dojazdu rzeczoznawcy	1 stado x 2 rzeczoznawców x 40 km	0,80 zł/km	-	64,00	-	nie
6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
7. Inne koszty	-	-	-	-	-	-	-
OGÓŁEM		-	-	-	399 963,03	-	-

OGÓŁEM (koszty kwalifikowane)	-	-		260 861,13	66 887,47	

Objaśnienia

¹⁾ Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszt programu obliczono wg kursu euro 3,90 zł. zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2011 r. dotyczącymi stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw.

²⁾ Koszt jednostkowy w euro jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku

³⁾ Zgodnie z decyzją wykonawczą Komisji 2011/807/UE z dnia 30 listopada 2011 r. zatwierdzającą roczne i wieloletnie programy oraz wkład finansowy Unii w zakresie zwalczania, kontroli i monitorowania niektórych chorób zwierząt i chorób odzwierzęcych, przedstawione przez państwa członkowskie na 2012 rok i na lata następne. Koszt jednostkowy badania laboratoryjnego zawiera koszty materiałowe, koszty personelu wykonującego badania laboratoryjne i 7% kosztów ogólnych. Ryczałt za pobraną próbkę wynosi 0,5 euro.

⁴⁾ Odkażanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę. Są to szacunkowe koszty realizacji programu, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013.

**„KRAJOWY PROGRAM ZWALCZANIA NIEKTÓRYCH SEROTYPÓW SALMONELLA
W STADACH INDYKÓW RZEŻNYCH ” NA 2013 R.**

Część A

a) Cel „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych”

Zgodnie z art. 5 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność (Dz. Urz. UE L 325 z 12.12.2003, str. 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 41, str. 328, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 2160/2003”, państwa członkowskie Unii Europejskiej ustanawiają krajowe programy zwalczania w odniesieniu do każdej choroby odzwierzęcej i odzwierzęcego czynnika chorobotwórczego wymienionych w załączniku I do tego rozporządzenia. Celem programu jest osiągnięcie celu wspólnotowego, który w odniesieniu do stad indyków hodowlanych został określony w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 584/2008 z dnia 20 czerwca 2008 roku wykonującym rozporządzenie (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania *Salmonelli enteritidis* i *Salmonelli typhimurium* u indyków (Dz. Urz. UE L 162 z 21.06.2008, str. 3), zwanym dalej „rozporządzeniem nr 584/2008”.

Cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad indyków rzeźnych w przypadku ograniczenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej maksymalnej wartości procentowej dorosłych stad z wynikiem dodatnim badania w odniesieniu do *Salmonella Enteritidis* i *Salmonella Typhimurium* do 1 % lub poniżej tej wartości.

W celu uzyskania współfinansowania wspólnotowego przedmiotowy program został opracowany zgodnie z wymaganiami określonymi w decyzji Rady nr 2009/470 z dnia 25 maja 2009 r. w sprawie wydatków w dziedzinie weterynarii (Dz. Urz. UE L 155 z 18.06.2009, str. 30).

b) Zgodność programu z minimalnymi wymaganiami w zakresie pobierania próbek określonymi w części B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Zasady pobierania próbek w stadach indyków rzeźnych odbywają się zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, co jest zgodne z minimalnymi wymaganiami określonymi w części B, załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003.

c) Zgodność programu ze szczególnymi wymaganiami określonymi w części C, D i E załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003

Część E obowiązuje zgodnie z datą wskazaną w rozporządzeniu nr 2160/2003 .

1. Wymagania ogólne

1.1. Występowanie serotypów *Salmonella* na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Według raportu Europejskiego Urzędu do Spraw Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zakażenie *Salmonella* stad indyków rzeźnych i indyków hodowlanych przedstawiało się następująco.

Rok	liczba zbadanych stad ^{*)}	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> spp.	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Enteritidis	% stad zakażonych <i>Salmonella</i> Typhimurium
2004	4424	8,6	0,5	0,9
2005	4952	8,1	0,5	1,2
2006	2260	6,3	0,8	1,2
2007	7 150	6,6	0,4	1,4
2008	3 279	7,9	0,4	2,2

^{*)} wszystkie grupy wiekowe

Tab. 1. Dane dotyczące procentowej ilości stad zakażonych indyków hodowlanych i rzeźnych w latach 2004-2008 (źródło: EFSA)

Od 2010 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest realizowany „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych”. Wyniki realizacji tego programu przedstawia tab. 2.

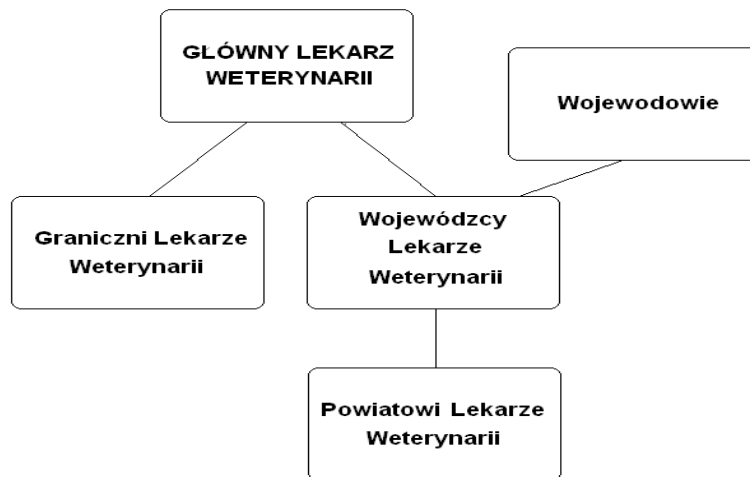
Rok	Liczba stad zbadanych w ramach programu	Liczba stad zakażonych serotypem <i>Salmonella</i> objętym programem	% stad zakażonych serotypem <i>Salmonella</i> objętym programem
2010	3 434	24	0,7
2011	4 648	21	0,45

Tab. 2. Wyniki realizacji krajowego programu zwalczania *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych w latach 2010-2011. (Źródło: IW).

1.2. Struktura i organizacja organów Inspekcji Weterynaryjnej

Na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej właściwą władzą wykonawczą w zakresie realizacji programów, o których mowa w art. 5 ust. 1 rozporządzenia nr 2160/2003, są organy Inspekcji Weterynaryjnej, tj. Główny Lekarz Weterynarii, wojewódzki lekarz weterynarii, powiatowy lekarz weterynarii oraz graniczny lekarz weterynarii.

Obecnie funkcjonuje 16 wojewódzkich inspektoratów weterynarii, 305 powiatowych inspektoratów weterynarii oraz 11 granicznych inspektoratów weterynarii.

Rys. 1. Schemat organizacyjny Inspekcji Weterynaryjnej w Rzeczypospolitej Polskiej

Struktura oraz kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej zostały określone w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 oraz z 2011 r. Nr 54, poz. 278).

W ramach programu badania laboratoryjne będą wykonywane przez laboratoria, o których mowa w art. 25 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.

Krajowe Laboratorium Referencyjne w zakresie badań określonych programem określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38).

Nadzór nad działalnością Inspekcji Weterynaryjnej oraz krajowych laboratoriów referencyjnych sprawuje Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, który jest naczelnym organem administracji rządowej, właściwym w dziedzinie weterynarii.

1.3. Laboratoria, w których przeprowadza się badania laboratoryjne próbek pobranych w ramach programu

Badania laboratoryjne próbek pobieranych w ramach programu przeprowadza się w laboratoriach wyznaczonych przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej.

W przypadkach uzasadnionych ekonomicznie lub organizacyjnie próbki pobrane w ramach programu przez powiatowego lekarza weterynarii mogą być przesłane do laboratorium wyznaczonego przez Głównego Lekarza Weterynarii, zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej, znajdującego się w innym województwie. W takiej sytuacji, powiatowy lekarz weterynarii powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii o zamiarze przesłania tych próbek do innego województwa. Wojewódzki lekarz weterynarii, powiadamia wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na położenie laboratorium o zamiarze przesłania próbek.

Próbki pobrane z inicjatywy hodowcy tj. przez hodowcę lub osobę przez niego wyznaczoną mogą również być badane w laboratoriach innych niż wyżej wymienione, które zostały zatwierdzone przez Głównego Lekarza Weterynarii w trybie art. 25 a ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej w kierunku metody badawczej opisanej w zmianie do Polskiej Normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007.

Wykaz laboratoriów zatwierdzonych przez Głównego Lekarza Weterynarii jest umieszczony zgodnie z art. 25 ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej na stronie internetowej administrowanej przez Główny Inspektorat Weterynarii.

Krajowym laboratorium referencyjnym właściwym dla badań prowadzonych w kierunku salmonellozy (w zakresie chorób odzwierzęcych), zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38), jest Laboratorium Zakładu Mikrobiologii Państwowego Instytutu Weterynaryjnego - Państwowego Instytutu Badawczego w Puławach, zwane dalej „KLR-*Salmonella*”.

Do próbek przesyłanych do badań laboratoryjnych, pobranych w ramach kontroli urzędowych dołącza się pismo przewodnie, którego wzór jest określony w załączniku nr 6 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 stycznia 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji związanej ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. Nr 17, poz. 107).

Laboratoria wykonujące badania laboratoryjne w ramach programu, oceniają każdorazowo efekt hamujący wzrost bakterii.

W przypadku wykrycia serotypu pałeczek *Salmonella* innego niż objęty programem określa się ten serotyp i podaje jego nazwę.

Z przeprowadzonych badań laboratoryjnych sporządza się sprawozdanie z badań. W sprawozdaniu należy umieścić informacje o stadzie (numer lub oznaczenie stada oraz weterynaryjny numer identyfikacyjny gospodarstwa), rodzaju badanego materiału oraz o wyniku badania laboratoryjnego każdej z badanych próbek, zgodnie z jednym z poniższych zapisów:

- 1) w próbce nr... nie wykryto pałeczek z rodzaju *Salmonella*;
- 2) w próbce nr... wykryto 1 lub kilka z serotypów *Salmonella* objętych programem (podać nazwę serotypu);
- 3) w próbce nr... nie wykryto serotypu *Salmonella* objętego programem, natomiast stwierdzono obecność *Salmonella*.....(podać nazwę serotypu);
- 4) w próbce nr... wykryto efekt hamujący wzrost bakterii.

Laboratoria wykonujące badania laboratoryjne w ramach programu oraz hodowcy po uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych lub stwierdzeniu efektu hamującego wzrost bakterii, w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, niezwłocznie informują o tym powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria, wyznaczone zgodnie z art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, po uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych lub stwierdzeniu efektu

hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii informują o tym powiatowego lekarza weterynarii oraz wojewódzkiego lekarza weterynarii właściwego ze względu na miejsce pobrania próbek.

Wszystkie sprawozdania z badań laboratoryjnych próbek pobranych zarówno z inicjatywy hodowcy, jak i pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, przesyłane są do powiatowego lekarza weterynarii.

Laboratoria na koniec okresu sprawozdawczego, na wniosek wojewódzkiego lekarza weterynarii, przygotowują sprawozdanie dotyczące badań przeprowadzonych w ramach programu.

Laboratoria wykonujące badania laboratoryjne w ramach programu przechowują wszystkie izolaty *Salmonella* wyizolowane w ramach programu przez okres co najmniej dwóch lat. Ponadto spośród przechowywanych izolatów laboratoria przesyłają do KLR-*Salmonella* jeden szczep reprezentujący każdy stwierdzony serotyp wraz z kartą informacyjną, a, w przypadku, gdy nie została wykonana pełna identyfikacja serotypu – typ serologiczny, w celu wykonania badań potwierdzających.

1.4. Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w ramach programu w stadach indyków rzeźnych

Metody stosowane do wykrywania serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych są określone w ust. 3.2-3.4 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Do wykrywania serotypów objętych programem jest stosowana metoda zalecana przez Wspólnotowe Laboratorium Referencyjne w Bilthoven w Holandii. Metoda ta została opisana w załączniku D do normy PN-EN ISO 6579:2003/A1:2007 Mikrobiologia żywności i pasz - Horyzontalna metoda wykrywania *Salmonella* spp. (Załącznik D: Wykrywanie *Salmonella* w kale zwierząt i próbkach środowiskowych z etapu produkcji pierwotnej), w której do selektywnego namnażania stosuje się półpłynną pożywkę MSR.V.

Serotypowaniu podlega przynajmniej jeden izolat z każdej dodatniej próbki, zgodnie ze schematem Kaufmanna-White'a-Le Minora.

1.5. Kontrole urzędowe w stadach indyków rzeźnych oraz kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla tych stad

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008 pobranie próbek powinno nastąpić z inicjatywy hodowcy we wszystkich stadach indyków rzeźnych w ciągu 3 tygodni przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. Zgodnie z częścią B załącznika II do rozporządzenia nr 2160/2003 wyniki badań laboratoryjnych próbek muszą być znane przed przemieszczeniem indyków do rzeźni. Wyniki badania zachowują ważność przez 6 tygodni od pobrania próbek, stąd też może zaistnieć konieczność ponownego pobrania próbek w tym samym stadzie. Procedura pobierania i przesyłania próbek została opisana w ust. 2 i 3 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Pobieranie próbek przed przemieszczeniem indyków do rzeźni następuje z inicjatywy hodowcy, który ponosi koszty ich pobrania, transportu oraz badań laboratoryjnych w laboratorium.

W przypadku stosowania szczepień, w piśmie przewodnim dołączonym do próbek kierowanych do badania laboratoryjnego hodowca powinien umieścić informacje dotyczące rodzaju zastosowanej szczepionki w stadzie indyków rzeźnych, terminu jej podania, jak również stosowania wszelkich środków przeciwdrobnoustrojowych, które mogą wpłynąć na wynik badań laboratoryjnych.

Hodowca jest zobowiązany do prowadzenia dokumentacji związanej z pobieraniem próbek zawierającej co najmniej informacje dotyczące: stada (liczba sztuk indyków, wiek), rodzaju próbek, daty i godziny pobrania próbek, danych osoby pobierającej próbki, daty i godziny wysłania próbek do laboratorium, nazwy i adresu laboratorium oraz wyników badań laboratoryjnych próbek pobranych w ramach programu. Dokumentację przechowuje się co najmniej przez 2 lata od dnia zbycia stada.

Powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Nadzór ten obejmuje kontrolę realizacji harmonogramu oraz sposobu pobierania próbek. Kontrola sposobu pobierania próbek jest prowadzona z częstotliwością zależną od analizy ryzyka dokonanej przez powiatowego lekarza weterynarii.

Nadzór ten może odbywać się w trakcie urzędowych kontroli gospodarstw oraz w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka konieczność.

W przypadku stwierdzenia w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy obecności serotypów *Salmonella* objętych programem lub efektu hamującego wzrost bakterii powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza potwierdzające pobranie próbek w gospodarstwie.

Częstotliwość pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii została opisana w ust. 1 lit. b (iii) załącznika do rozporządzenia nr 584/2008.

Zgodnie z ust. 1 załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii może zastąpić jedno pobranie próbek przeprowadzone z inicjatywy hodowcy.

W przypadku stwierdzenia efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii, opłaty związane z badaniem laboratoryjnym próbek ponosi hodowca. Opłata zawiera:

- 1) koszt badania laboratoryjnego w wysokości określonej w poz. 7 załącznika nr 2 do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15);
- 2) koszt dojazdu związanego z pobraniem próbek i koszty dowozu próbek do laboratorium, wg stawek za 1 kilometr przebiegu pojazdu ustalonych zgodnie z przepisami w sprawie warunków

ustalania oraz sposobu dokonywania zwrotu kosztów używania do celów służbowych samochodów osobowych, motocykli i motorowerów niebędących własnością pracodawcy;

3) koszt użytych wyrobów stosowanych w medycynie weterynaryjnej.

Kontrole urzędowe pasz przeznaczonych dla stad indyków rzeźnych w zakresie wykrywania serotypów pałeczek *Salmonella* objętych programem przewidziane zostały w Krajowym planie kontroli urzędowej pasz, przygotowanym i wdrożonym zgodnie z postanowieniami art. ustawy z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. z 2006 r. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.) oraz tytułem V rozporządzenia (WE) nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i dobrostanu zwierząt (Dz. Urz. WE L 165 z 30.04.2004 r., str. 1, z późn. zm.; Polskie wydanie specjalne rozdz. 3, t. 45, str. 200).

1.6. Środki podjęte przez właściwy organ w odniesieniu do indyków rzeźnych w których wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem lub produktów w których wykryto ten serotyp, a także wszelkie podjęte środki zapobiegawcze, takie jak szczepienia

1.6.1. Postępowanie hodowcy i powiatowego lekarza weterynarii w przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy w stadzie indyków rzeźnych

1.6.1.1. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych w kierunku serotypu *Salmonella* objętego programem lub wykrycia efektu hamującego wzrost bakterii, hodowca jest obowiązany do:

- 1) niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie powiatowego lekarza weterynarii;
- 2) pozostawienia indyków w miejscu ich stałego przebywania i niewprowadzania tam innego drobiu
- 3) uniemożliwienia osobom postronnym dostępu do budynków inwentarskich lub miejsc, w których znajdują się indyki podejrzane o zakażenie pałeczkami *Salmonella* objętych programem lub ich zwłoki;
- 4) wstrzymania się od wywożenia, wynoszenia i zbywania mięsa, zwłok indyków, paszy, odchodów i ściółki pochodzących od indyków oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków;
- 5) udostępnienia organom Inspekcji Weterynaryjnej indyków do badań i zabiegów weterynaryjnych, a także udzielania pomocy w wykonywaniu tych badań i zabiegów;
- 6) udzielania powiatowemu lekarzowi weterynarii wyjaśnień i informacji, które mogą mieć znaczenie dla wykrycia choroby lub zakażenia, źródeł choroby lub źródeł zakażenia lub zapobiegania szerzeniu się choroby lub zakażenia;

- 7) udostępnienia powiatowemu lekarzowi weterynarii dokumentacji dotyczącej stada, a w szczególności dokumentacji potwierdzającej zakup piskląt, ściółki, paszy, sprzedaży zwierząt oraz dokumentacji związanej z ewidencją leczenia;
- 8) zwiększenia standardów zoohigienicznych.

1.6.1.2. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań, o których mowa powyżej ust. 1.6.1.1., powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 42 ust. 6 oraz art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt:

- 1) przeprowadza dochodzenie epizootyczne, zgodnie z art. 42 ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 2) pobiera próbki do badań diagnostycznych we wszystkich stadach w gospodarstwie w sposób określony w ust. 2.2.2. załącznika do rozporządzenia nr 584/2008,
- 3) w celu ustalenia źródła zakażenia stada pałeczkami *Salmonella*, przeprowadza badania:
 - a) paszy,
 - b) wody z ujęć własnych gospodarstwa;
- 4) nakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) odosobnienie indyków znajdujących się w gospodarstwie w poszczególnych budynkach inwentarskich lub w innych obiektach, w których jest on utrzymywany,
 - b) zastosowanie produktów biobójczych przed wejściami i wyjściami z budynków inwentarskich, jak również przed wjazdami i wyjazdami z terenu gospodarstwa,
- 5) zakazuje w drodze decyzji administracyjnej:
 - a) stosowania produktów biobójczych, produktów leczniczych weterynaryjnych i środków utrudniających izolację pałeczek *Salmonella* w stadzie przed pobraniem próbek przez powiatowego lekarza weterynarii,
 - b) przemieszczania indyków z gospodarstwa i do gospodarstwa oraz ze stada i do stada w obrębie gospodarstwa chyba, że indyki przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostaną przemieszczone do rzeźni; w przypadku przemieszczania indyków do rzeźni, w świadectwie zdrowia należy zaznaczyć fakt ich pochodzenia ze stada, w którym w wyniku próbek pobranych z inicjatywy hodowcy uzyskano dodatni wynik w kierunku *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium lub w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy wykryto efekt hamujący wzrost bakterii. Postępowanie w czasie uboju, badania poubojowego oraz oceny mięsa należy przeprowadzić zgodnie z rozporządzeniem nr 854/2004.
 - c) wywożenia z gospodarstwa mięsa, zwłok indyków, paszy, odchodów i ściółki pochodzącej od indyków oraz innych przedmiotów znajdujących się w miejscu utrzymywania indyków, bez jego zgody.

Powiatowy lekarz weterynarii po przeprowadzeniu analizy ryzyka w gospodarstwie, uwzględniającej zalecenia wskazane w ust. 2.3., może odstąpić od zakazu przemieszczania

indyków do gospodarstwa, określonego w ust. 1.6.1.2. pkt 5 lit. b. Środki, o których mowa w ust. 1.6.1.2. są stosowane do czasu potwierdzenia lub wykluczenia przez powiatowego lekarza weterynarii wystąpienia w stadzie indyków rzeźnych zakażenia pałeczkami *Salmonella* objętymi programem.

1.6.1.3. W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii w stadzie indyków rzeźnych w kierunku serotypów pałeczek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (innych, niż szczepy szczepionkowe), lub w przypadku wykrycia w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii efektu hamującego wzrost bakterii, powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej:

1) nakazuje:

- a) unieszkodliwienie zwłok wszystkich padłych indyków zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) nr 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) (Dz. Urz. UE L z 14.11.2009, Nr 300, str. 1) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia;
- b) zniszczenie pasz lub ich zagospodarowanie, przy zastosowaniu środków kontroli gwarantujących pełną inaktywację pałeczek *Salmonella*, w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania laboratoryjnego próbek paszy w kierunku pałeczek *Salmonella*;
- c) zniszczenie lub zagospodarowanie ściółki, odchodów i innych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, w sposób, który wyklucza zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella*, zgodnie z przepisami rozporządzenia (WE) 1069/2009 z dnia 21 października 2009 r. określającego przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego, nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi, i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (rozporządzenie o produktach ubocznych pochodzenia zwierzęcego) oraz środkami wykonawczymi przyjętymi zgodnie z art. 40 ww. rozporządzenia;
- d) dokładne oczyszczanie i odkażanie, pod jego nadzorem, budynków inwentarskich, w których były utrzymywane indyki ze stada zakażonego, otoczenia tych budynków, pojazdów używanych do transportu indyków oraz pozostałych przedmiotów, które mogły ulec skażeniu, po wykonaniu czynności, o których mowa w lit. a-c;
- e) podjęcie przez hodowcę działań, mających na celu poprawę warunków zoohigienicznych oraz bezpieczeństwa epizootycznego w gospodarstwie, określonych w ust. 2.3.

2) zakazuje przemieszczania indyków ze stada zakażonego z gospodarstwa i do stada zakażonego w gospodarstwie oraz ze stada do stada w obrębie gospodarstwa, chyba że indyki przed zakończeniem tuczu, na wniosek hodowcy, zostaną przemieszczone bezpośrednio do rzeźni w celu poddania ich ubojowi.

W przypadku wyniku dodatniego w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii koszty czynności, o których mowa w pkt 1 lit d i e są ponoszone przez hodowcę.

1.6.2. W przypadku wykrycia w próbkach pobranych w ramach rutynowego pobierania próbek przez powiatowego lekarza weterynarii serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii, zgodnie z ust 2.2.2 załącznika do rozporządzenia 584/2008 w stadzie indyków rzeźnych, powiatowy lekarz weterynarii w drodze decyzji administracyjnej nakazuje podjęcie działań określonych w pkt 1.6.1.3 programu.

1.6.3. Przy przemieszczaniu zakażonych indyków do rzeźni, w świadectwie zdrowia umieszcza się informację o pochodzeniu indyków ze stada zakażonego pałeczkami *Salmonella* objętymi programem.

Wzór świadectwa zdrowia określa załącznik I, sekcja IV, rozdział X, część A rozporządzenia (WE) nr 854/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące organizacji urzędowych kontroli w odniesieniu do produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do spożycia przez ludzi (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 206, z późn. zm., Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 75).

Badanie przedubojowe przeprowadzane jest zgodnie z załącznikiem I, sekcja I, rozdział II, część B oraz załącznikiem I, sekcja IV, rozdział V, część A ww. rozporządzenia. Postępowanie w trakcie uboju określa załącznik I, sekcja II, rozdział III pkt 7 ww. rozporządzenia. Ocena mięsa oraz sposób postępowania z mięsem pozyskanym z drobiu hodowlanego gatunku kura (*Gallus gallus*), u którego w próbkach pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii stwierdzono pałeczki *Salmonella* zostały określone w załączniku I, sekcja II, rozdział V ww. rozporządzenia. Natomiast, szczególne wymagania dotyczące takiego mięsa świeżego określono w pkt 1 i pkt 3 część E, załącznika II do rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność.

1.6.4. Przed ponownym wstawieniem indyków do budynku, powiatowy lekarz weterynarii przeprowadza pobranie próbek w celu stwierdzenia skuteczności wykonanego oczyszczenia i odkażania. Próbki do badań stanowią:

- 1) 4 wymazy powierzchniowe z podłóża, w szczególności z miejsc popękanych, zagłębień lub połączeń konstrukcyjnych – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz
- 2) 4 wymazy powierzchniowe z kątów narożnych badanego pomieszczenia pobrane od poziomu podłogi do wysokości 1 m – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz

3) 3 wymazy powierzchniowe z urządzenia służącego do karmienia – każdy wymaz pobrany z 5 metrów taśmy lub rynienki paszowej lub 6 wybranych losowo karmideł – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą oraz

4) 2 wymazy powierzchniowe z systemu wentylacyjnego (każdy wymaz może być użyty do 3 wlotów lub wylotów tego systemu) – w laboratorium łączone w 1 próbkę zbiorczą.

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku, koszty pobrania kolejnych próbek skuteczności wykonanego oczyszczania i odkażania, dojazdu do gospodarstwa oraz do laboratorium, jak również badań laboratoryjnych próbek w laboratorium są ponoszone przez hodowcę. Ponowne wstawienie indyków może odbyć się tylko po uzyskaniu ujemnych wyników badań próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

1.6.5. Powiatowy lekarz weterynarii powiadamia niezwłocznie właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o uzyskaniu dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych w stadzie indyków rzeźnych, w kierunku serotypu pałeczek *Salmonella* objętego niniejszym programem, zgodnie z art. 51 ust. 5 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. W odniesieniu do osób pracujących w gospodarstwie zaleca się przeprowadzenie badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

1.6.6. Powiatowy lekarz weterynarii, w przypadku gospodarstw, w których znajdują się dwa lub większa liczba stad indyków rzeźnych, może zastosować środki, o których mowa w ust. 1.6.1.3., również w stosunku do tych stad indyków w gospodarstwie, które nie są przetrzymywane w budynkach inwentarskich:

- 1) gwarantujących całkowite odizolowanie od pomieszczeń, w których znajdują się indyki zakażone pałeczkami *Salmonella* objętych programem;
- 2) w których czynności związane z utrzymywaniem indyków, w tym ich karmienie odbywa się w sposób uniemożliwiający szerzenie się pałeczek *Salmonella*.

1.6.7. Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje, przeprowadzania szczepień oraz przyznawania odstępstw od obowiązku szczepień są określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów na rzecz zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3). Zakaz stosowania środków zwalczających drobnoustroje odnosi się do serotypów *Salmonella* objętych niniejszym programem, z wyjątkiem przypadków wskazanych w art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia.

1.7. Ustawodawstwo krajowe odnoszące się do wdrażania programu, w tym wszelkiego rodzaju przepisy krajowe dotyczące działalności określonej w programie

- 1) ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 65, poz. 437, z późn. zm.);
- 2) ustawa z dnia 6 września 2001 r. - Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2008 r. Nr 45, poz. 271, z późn. zm.);
- 3) ustawa z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej (Dz. U. Nr 165, poz. 1590, z późn. zm.);
- 4) ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2010 r. Nr 112, poz. 744 oraz z 2011 r. Nr 54, poz. 278);
- 5) ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342, z późn. zm.);
- 6) ustawa z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2006 r. Nr 17, poz. 127, z późn. zm.);
- 7) ustawa z dnia 22 lipca 2006 r. o paszach (Dz. U. Nr 144, poz. 1045, z późn. zm.);
- 8) ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. Nr 171, poz. 1225, z późn. zm.);
- 9) ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. Nr 234, poz. 1570, z późn. zm.);
- 10) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 września 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych, jakie muszą spełniać gospodarstwa w przypadku, gdy zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego pochodzące z tych gospodarstw są wprowadzane na rynek;
- 11) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie warunków i wysokości wynagrodzenia za wykonywanie czynności przez lekarzy weterynarii i inne osoby wyznaczone przez powiatowego lekarza weterynarii (Dz. U. Nr 178, poz. 1837, z późn. zm.);
- 12) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie współpracy organów Inspekcji Weterynaryjnej, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej, Inspekcji Handlowej, Inspekcji Transportu Drogowego, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych oraz jednostek samorządu terytorialnego przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, w tym chorób odzwierzęcych (Dz. U. Nr 83, poz. 575);
- 13) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej (Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15, z późn. zm.);

- 14) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 grudnia 2006 r. w sprawie wymagań weterynaryjnych przy produkcji produktów pochodzenia zwierzęcego przeznaczonych do sprzedaży bezpośredniej (Dz. U. z 2007 r. Nr 5, poz. 38);
- 15) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 maja 2007 r. w sprawie wykazu laboratoriów upoważnionych do prowadzenia badań pasz oraz pasz leczniczych w ramach urzędowej kontroli (Dz. U. Nr 98, poz. 653, późn. zm.);
- 16) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 października 2008 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 193, poz. 1193);
- 17) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. Nr 200, poz. 1236);
- 18) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 lipca 2009 r. w sprawie rzeczoznawców wyznaczonych przez powiatowego lekarza weterynarii do przeprowadzenia szacowania (Dz. U. Nr 142, poz. 1161);
- 19) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 marca 2010 r. w sprawie wprowadzenia "Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonelli* w stadach indyków rzeźnych" na lata 2010-2012 (Dz. U. Nr 65, poz. 406);
- 20) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 116, poz. 778);
- 21) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2010 r. w sprawie sposobu ustalania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (Dz. U. Nr 173, poz. 1178);
- 22) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 września 2010 r. w sprawie rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego lub wprowadzających na rynek te produkty oraz wykazów takich zakładów (Dz. U. Nr 187, poz. 1258);
- 23) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2010 r. w sprawie krajowych laboratoriów referencyjnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 8, poz. 38);
- 24) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji (Dz. U. Nr 224, poz. 1347);
- 25) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 stycznia 2012 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2012 r., poz. 128).

1.8. Pomoc finansowa udzielana przedsiębiorstwom spożywczym i paszowym w ramach programu

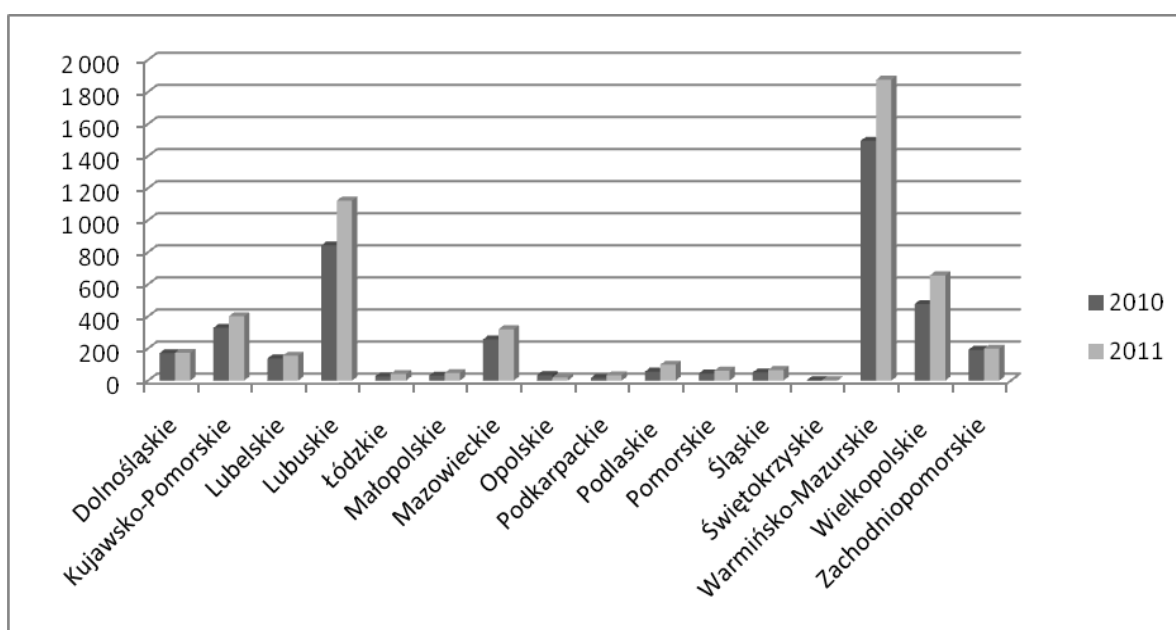
Odszkodowanie i zwrot faktycznie poniesionych wydatków związanych z wykonywaniem nakazów zawartych w decyzji powiatowego lekarza weterynarii w związku ze zwalczaniem choroby zakaźnej

zwierząt przyznawane jest zgodnie z art. 49 i 57c ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

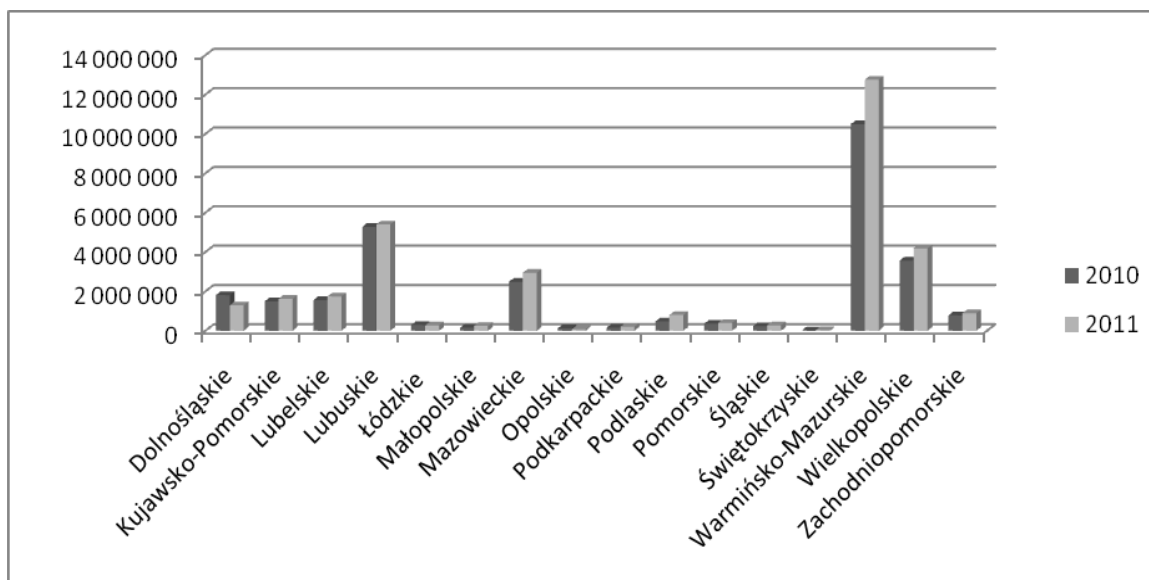
2. Wymagania dotyczące przedsiębiorstw spożywczych i paszowych objętych programem

2.1. Struktura produkcji indyków rzeźnych oraz produktów z nich pochodzących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2010-2011.

Według danych Inspekcji Weterynaryjnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w 2010 r. łączna liczba stad wynosiła 4 163, a łączna liczba indyków rzeźnych 29 317 941, natomiast w 2011 r. 5 272 stad oraz 33 167 010 indyków, co zostało przedstawione na rys. 2 i 3.

Rys 2. Łączna liczba stad indyków rzeźnych w poszczególnych województwach w latach 2010-2011 (źródło: IW)

Rys 3. Łączna liczba sztuk indyków rzeźnych w poszczególnych województwach w latach 2010-2011 (źródło: IW)

Zgodnie ze sprawozdaniem z urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa, drobiu, dziczyzny, królików i zwierząt akwakultury za 2010 r. (RRW-6), urzędowemu badaniu poubojowemu poddanych zostało 25 704 270 indyków.

2.2. Struktura produkcji pasz

Strukturę produkcji pasz w Polsce przedstawiają tab. 3-4.

Produkt	2009	2010	2011
Pasze dla drobiu	4807	5118	5330
Pasze dla trzody	1477	1693	1700
Pasze dla bydła	652	767	780
Pasze dla pozostałych zwierząt (m.in. dla koni, owiec, kóz, ryb, zwierząt futerkowych)	319	328	340
Ogółem	7255	7906	8150

Tab. 3. Wielkość produkcji pasz przemysłowych (w tys. ton) w Polsce w latach 2009-2011 (Źródło: GUS, IERiGŻ)

Rodzaj paszy	2009	2010	2011
Dla drobiu			
Mieszanki pełnoporcjowe	97,3	97,2	97,5
Mieszanki uzupełniające	1,3	1,2	1,0
Premiksy	1,4	1,6	1,5
Ogółem	100,0	100,0	100,0
Dla trzody			
Mieszanki	50,3	52,2	67,0

pełnoporcjowe			
Mieszanki uzupełniające	42,9	41,8	29,0
Premiksy	6,8	6,0	4,0
Ogółem	100,0	100,0	100,0
Dla bydła			
Mieszanki pełnoporcjowe	71,1	69,9	72,1
Mieszanki uzupełniające	20,8	22,1	24,6
Premiksy	8,1	8,0	3,3
Ogółem	100,0	100,0	100,0

Tab. 4. Struktura produkcji pasz przemysłowych dla drobiu w latach 2009-2011 (w %)
(Źródło: GUS, IERiGŻ)

2.3. Wytyczne dotyczące dobrych praktyk produkcji zwierzęcej lub inne wytyczne w zakresie bezpieczeństwa biologicznego

W odniesieniu do stad indyków rzeźnych, minimalne warunki utrzymywania indyków rzeźnych zostały zawarte w rozdziale 6 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich, innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej, natomiast szczegółowe warunki weterynaryjne w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 18 września 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych, jakie muszą spełniać gospodarstwa w przypadku, gdy zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego pochodzące z tych gospodarstw są wprowadzane na rynek.

Ponadto, zaleca się stosowanie następujących środków bioasekuracji:

- 1) prawidłowe ogrodzenie gospodarstwa uniemożliwiające wstęp osobom postronnym oraz dostęp zwierząt;
- 2) stosowanie zasady "cały kurnik pełen/cały kurnik pusty";
- 3) zapewnienie odpowiednich warunków utrzymania indyków rzeźnych w odniesieniu do temperatury, wilgotności, wymiany powietrza, dostępu światła;
- 4) stosowanie prawidłowej obsady budynku inwentarskiego;
- 5) utrzymywanie w 1 budynku w obrębie danego stada indyków w jednakowym wieku;
- 6) izolacji poszczególnych budynków poprzez osobną obsługę, żywienie, narzędzia;
- 7) zabezpieczenie paszy przed dostępem gryzoni i dzikich ptaków;
- 8) stosowanie w żywieniu pasz kruszonych;
- 9) wyłożenie mat dezynfekcyjnych przed wjazdem na teren gospodarstwa oraz przed wejściami do poszczególnych budynków;
- 10) stosowanie oddzielnej odzieży ochronnej dla osób wykonujących czynności związane z utrzymywaniem indyków;
- 11) prowadzenie rejestrów wejść osób postronnych na teren gospodarstwa;
- 12) odkażanie kół pojazdów wjeżdżających na teren gospodarstwa;

- 13) regularnego aktualizowania planu zabezpieczenia gospodarstwa przed gryzoniami;
- 14) prowadzenie rejestru wykonywanego odkażania, dezynsekcji i deratyzacji;
- 15) zatrudnienie do wykonywania czynności związanych z utrzymywaniem indyków osób posiadających aktualne badania na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*.

Zaleca się stosowanie przez hodowców indyków środków bioasekuracji w gospodarstwie. W tym zakresie, dostępny jest szereg publikacji dotyczących zasad dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) oraz dobrej praktyki higienicznej (GHP).

2.4. Rutynowy nadzór weterynaryjny nad gospodarstwami

Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt ustanawia nadzór organów administracji publicznej nad prowadzeniem działalności związanej z drobiem, określeniu warunków zapewniających odpowiedni poziom bezpieczeństwa epizootycznego dla prowadzenia takiej działalności oraz określeniu katalogu środków nadzoru. Katalog ten obejmuje kompetencje organów Inspekcji Weterynaryjnej do wydawania decyzji administracyjnych oraz prowadzenia działań faktycznych o charakterze materialno-technicznym.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt do kompetencji organów Inspekcji Weterynaryjnej przekazany został nadzór nad działalnością prowadzoną m.in. w zakresie:

- 1) utrzymywania drobiu, w celu umieszczenia na rynku drobiu lub produktów pochodzących z tych zwierząt lub od tych zwierząt;
- 2) zarobkowego transportu drobiu lub transportu wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej;
- 3) organizowania targów, wystaw, pokazów lub konkursów drobiu;
- 4) skupu drobiu i obrotu drobiem lub pośrednictwa w tym obrocie;
- 5) zbierania, transportowania, przechowywania, operowania, przetwarzania oraz wykorzystywania lub usuwania produktów ubocznych pochodzących od drobiu.

Podjęcie działalności nadzorowanej w zakresie zarobkowego transportu drobiu i skupu oraz obrotu nim lub prowadzenia stacji kwarantanny jest dozwolone po uzyskaniu decyzji powiatowego lekarza weterynarii stwierdzającą spełnianie wymagań weterynaryjnych. Powiatowy lekarz weterynarii po otrzymaniu wniosku zainteresowanego podmiotu wszczyna w tym względzie postępowanie administracyjne.

Powiatowy lekarz weterynarii, wydając decyzję stwierdzającą spełnianie wymagań weterynaryjnych, nadaje weterynaryjny numer identyfikacyjny podmiotowi lub poszczególnym obiektom budowlanym lub miejscom, w których ma być prowadzona działalność nadzorowana, lub osobom wykonującym określone czynności w ramach tej działalności.

Podmioty prowadzące działalność nadzorowaną zostały zobowiązane także do poinformowania powiatowego lekarza weterynarii o zaprzestaniu prowadzenia określonego

rodzaju działalności nadzorowanej oraz o każdej zmianie stanu prawnego lub faktycznego związanego z prowadzeniem tej działalności w zakresie dotyczącym wymagań weterynaryjnych. Informacja taka powinna zostać przekazana w formie pisemnej w terminie siedmiu dni od dnia zaistnienia zdarzenia.

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej w zakresie wymagań weterynaryjnych obowiązane są zapewnić wymagania lokalizacyjne zdrowotne, higieniczne, sanitarne, organizacyjne, techniczne lub technologiczne zabezpieczające przed zagrożeniem epizootycznym, epidemicznym lub zapewniające właściwą jakość produktów, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

W ramach nadzoru sprawowanego przez organy Inspekcji Weterynaryjnej nad działalnością związaną z utrzymywaniem drobiu pracownikom Inspekcji Weterynaryjnej, jak również osobom wyznaczonym do wykonywania określonych zadań w imieniu Inspekcji, przysługuje prawo przeprowadzenia w każdym czasie kontroli w zakresie spełnienia przez podmioty nadzorowane wymagań weterynaryjnych. Podmiot przeprowadzający kontrole, oprócz prawa wstępu na teren, na którym podmioty prowadzą działalność nadzorowaną, stosownie do art. 19 ust. 3 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, ma prawo do nieodpłatnego pobierania próbek do badań oraz żądania pisemnych lub ustnych informacji w zakresie objętym przedmiotem kontroli, w tym żądania okazywania i udostępniania dokumentów lub danych informatycznych. Jeżeli w wyniku kontroli zostaną stwierdzone uchybienia w spełnieniu wymagań weterynaryjnych przez podmioty nadzorowane, organom Inspekcji Weterynaryjnej przysługują kompetencje dające możliwość doprowadzenia wadliwego stanu faktycznego do stanu nakazanego. Inspekcja Weterynaryjna łączy w tym zakresie realizację funkcji kontrolnych z zadaniami i kompetencjami właściwymi dla innych organów administracji publicznej, a w szczególności z uprawnieniami do wydawania decyzji administracyjnych, w tym różnego rodzaju nakazów i zakazów.

W przypadku stwierdzenia, że przy prowadzeniu działalności nadzorowanej zostały naruszone wymagania weterynaryjne, powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, ma kompetencje do wydania jednej z następujących decyzji administracyjnych:

- 1) nakazującej usunięcie uchybień w określonym terminie;
- 2) nakazującej wstrzymanie działalności do czasu usunięcia uchybień;
- 3) zakazującej umieszczania na rynku zwierząt lub handlu zwierzętami będącymi przedmiotem działalności albo zakazującej produkcji, umieszczania na rynku lub handlu określonymi produktami, wytwarzanymi przy prowadzeniu tej działalności.

O zakresie przedmiotowym decyzji rozstrzyga powiatowy lekarz weterynarii. Nie jest to jednak uznanie swobodne. Dokonując bowiem rozstrzygnięcia, organ Inspekcji Weterynaryjnej ma na względzie wynikające z naruszenia prawa weterynaryjnego zagrożenie dla zdrowia publicznego lub zdrowia zwierząt.

2.5. Rejestracja gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną, o której mowa w ust. 2.4. programu.

Wzór rejestru został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 stycznia 2012 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2012 r., poz. 128).

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje, za pośrednictwem wojewódzkiego lekarza weterynarii, Głównemu Lekarzowi Weterynarii dane zawarte w rejestrze, a także informacje o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego ujawnionego w tym rejestrze.

2.6 . Prowadzenie dokumentacji w gospodarstwach

Zgodnie z art. 69 ust 3 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne, jeżeli tkanki i produkty pochodzące od zwierząt są przeznaczone do spożycia przez ludzi, to właściciele tych zwierząt lub osoby odpowiedzialne za zwierzęta są obowiązani do posiadania dokumentacji w formie ewidencji nabycia, posiadania i stosowania produktów leczniczych weterynaryjnych oraz leczenia zwierząt prowadzonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Szczegółowy zakres i sposób prowadzenia przez lekarzy weterynarii dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej z wykonywanych zabiegów leczniczych i profilaktycznych oraz stosowanych produktów leczniczych, jak również zakres i sposób prowadzenia ewidencji leczenia zwierząt przez posiadacza zwierząt gospodarskich, a także tryb dokonywania wpisów w tej ewidencji przez lekarzy weterynarii leczących zwierzęta został określony przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 września 2011 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia dokumentacji lekarsko-weterynaryjnej i ewidencji leczenia zwierząt oraz wzorów tej dokumentacji i ewidencji (Dz. U. Nr 224, poz. 1347)

Wspomniane dokumenty lekarz weterynarii oraz posiadacz zwierzęcia przechowują przez okres 5 lat od daty dokonania w nich ostatniego wpisu, zgodnie z art. 69 ust. 4 ustawy z dnia 6 września 2001 r. Prawo farmaceutyczne.

Wzór dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi został określony w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2008 r. w sprawie sposobu prowadzenia dokumentacji obrotu detalicznego produktami leczniczymi weterynaryjnymi i wzoru tej dokumentacji (Dz. U. z 2008 r. Nr 200, poz. 1236).

2.7. Dokumenty, w które zaopatruje się indyki w handlu oraz w obrocie z państwami trzecimi

W handlu, jak również przy przywozie z państw trzecich, dokumenty są wystawiane zgodnie z:

- 1) ustawą z dnia 27 sierpnia 2003 r. o weterynaryjnej kontroli granicznej;
- 2) ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 3) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 599/2004 z dnia 30 marca 2004 r. dotyczącym przyjęcia zharmonizowanego wzoru świadectwa zdrowia i sprawozdania z kontroli związanych z wewnątrzspółnotowym handlem zwierzętami i produktami pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. WE L 94 z 31.03.2004, str. 44; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 43, str. 354);
- 4) rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 września 2004 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych mających zastosowania do drobiu i jaj wylęgowych;
- 5) rozporządzeniem Komisji (WE) nr 798/2008 z dnia 8 sierpnia 2008 r. ustanawiającym wykaz państw trzecich, terytoriów, stref lub grup, z których dopuszczalny jest przywóz do i tranzyt przez terytorium Wspólnoty drobiu i produktów drobiowych oraz wymogów dotyczących świadectw weterynaryjnych (Dz. Urz. WE L 226 z 23.08.2008, str. 1).

Zgodnie z art. 18 rozporządzenia (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności (Dz. Urz. UE L 31 z 01.02.2002 r., str. 1 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 15, t. 6, str. 463), podmioty działające na rynku powinny zapewnić możliwość monitorowania żywności, pasz, zwierząt hodowlanych oraz wszelkich substancji przeznaczonych do dodania do żywności lub pasz. W tym celu podmioty te powinny utworzyć systemy i procedury umożliwiające przekazanie takich informacji na żądanie właściwych władz.

Zgodnie z przepisem art. 7 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiające szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego (Dz. Urz. UE L 139 z 30.04.2004, str. 55; Dz. Urz. UE Polskie Wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 45, str. 13), przesyłkom produktów pochodzenia zwierzęcego towarzyszą świadectwa zdrowia lub inne dokumenty określone w przepisach prawa unijnego.

Wywóz zwierząt i produktów pochodzenia zwierzęcego do państwa trzeciego odbywa się zgodnie z wymaganiami uzgodnionymi z władzami tego państwa.

Dodatkowo dla każdej przesyłki zwierząt przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej, w tym podlegającej wywozowi do państwa trzeciego, wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym.

2.8. Pozostałe odpowiednie środki w celu zapewnienia identyfikacji indyków

W celu zapewnienia identyfikacji indyków w trakcie transportu dla każdej przesyłki przemieszczanej na terytorium Unii Europejskiej wystawia się w systemie TRACES Świadectwo zdrowia dla zwierząt w handlu wewnątrzspółnotowym zawierające szczegółowe dane dotyczące przesyłki, w szczególności miejsce pochodzenia i przeznaczenia, oraz poświadczenie zdrowia zwierząt.

W przypadku przesyłek przeznaczonych do państw trzecich dane dotyczące przesyłki są również wprowadzane do systemu TRACES. W systemie odnotowywana jest również kontrola dobrostanu na granicy.

Przy przywozie z państw trzecich dla każdej przesyłki wystawiany jest dokument CVED zgodny z rozporządzeniem Komisji (WE) nr 282/2004 z dnia 18 lutego 2004 r. wprowadzającym dokument zgłoszenia i kontroli weterynaryjnych dotyczących zwierząt wwożonych do Unii pochodzących z krajów trzecich (Dz. Urz. WE L 49 z 19.02.2004, str. 11 z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 3, t. 42, str 462), którego oryginał towarzyszy przesyłce do miejsca przeznaczenia. Dodatkowo wersja elektroniczna dokumentu CVED jest wprowadzana do systemu TRACES.

Część B

1. Identyfikacja programu

Państwo Członkowskie: Rzeczpospolita Polska

Choroba: zakażenie zwierząt odzwierzęcą *Salmonella spp.*

Populacja zwierząt objęta programem: stada indyków rzeźnych

Rok wdrożenia: 2013

Dane kontaktowe: Główny Inspektorat Weterynarii

+48 22 623 20 89

giw@wetgiw.gov.pl

2. Dane historyczne dotyczące rozwoju epidemiologicznego choroby

W Rzeczypospolitej Polskiej stada indyków rzeźnych monitorowano w kierunku zakażeń pałeczkami *Salmonella* od lipca 1999 r., na podstawie instrukcji Głównego Lekarza Weterynarii nr 2/99 zwalczanie salmoneloz w stadach drobiu rzeźnego (IW.ZIIS-2/99), opracowanej na podstawie dyrektywy Rady 92/117/EWG z dnia 17 grudnia 1992 r. dotyczącej środków ochrony przed określonymi chorobami odzwierzęcymi i odzwierzęcymi czynnikami chorobotwórczymi u zwierząt i w produktach pochodzenia zwierzęcego, w celu zapobiegania zakażeniom i zatruciom przenoszonym przez żywność (Dz. Urz. WE L 62 z 15.03.1993, str. 38, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 3, t. 14, str. 40, z późn. zm.).

W latach 2006-2007 przeprowadzono na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z decyzją Komisji 2006/662/WE z dnia 29 września 2006 r. w sprawie wkładu finansowego Wspólnoty na rzecz badania podstawowego dotyczącego występowania bakterii salmonelli u indyków prowadzonego w państwach członkowskich (Dz. Urz. UE L 272 z 03.10.2006, str. 22), badania podstawowe nad występowaniem bakterii *Salmonella* w stadach indyków. Na podstawie wyników tych badań przeprowadzonych we wszystkich Państwach Członkowskich Unii Europejskiej określono minimalny, roczny poziom redukcji liczby stad z dodatnim wynikiem badań.

Od 2010 r. na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest realizowany „Krajowy program zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych”. W 2010 r. serotypy pałeczek *Salmonella* objętych programem stwierdzono w 24 stadach indyków rzeźnych spośród 3 434 zbadanych stad. Odsetek zakażeń w stadach indyków rzeźnych w 2010 r. wyniósł 0,7%. W drugim roku realizacji programu stwierdzono serotypy pałeczek *Salmonella* objętych programem w 21 stadach indyków rzeźnych z 4 648 stad zbadanych. Odsetek stad zakażonych w 2011 r. wyniósł 0,45%.

Głównym, pierwotnym rezerwuarem odzwierzęcych pałeczek *Salmonella* w Rzeczypospolitej Polskiej jest drób. Do zakażeń u ludzi najczęściej dochodzi poprzez

spożywanie skażonych produktów pochodzenia zwierzęcego, tj. mięsa i przetworów mięsnych, głównie drobiowych, oraz jaj i produktów jajecznych.

Informacje o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach w Polsce są zbierane przez Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny, a następnie na ich stronie internetowej publikowane w postaci co dwutygodniowych meldunków o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatruciach.

Rok	Liczba zarejestrowanych zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki <i>Salmonella</i>
2011	8 839
2010	9 719
2009	8 964
2008	9 478
2007	11 566
2006	13 214
2005	15 821

Tab. 5. Dane dotyczące liczby zatruc pokarmowych wywołanych przez pałeczki *Salmonella* w latach 2005-2011. (Źródło: Zakład Epidemiologii Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny)

3. Opis wdrożonego programu

Zgodnie z założeniami art. 4 ust. 5 rozporządzenia nr 2160/2003, cel wspólnotowy określony w rozporządzeniu nr 584/2008 został ustanowiony na okres przejściowy obejmujący trzy lata do końca 2012 roku. Począwszy od 2013 r. program będzie kontynuowany w państwach członkowskich.

W Rzeczypospolitej Polskiej, cel wspólnotowy zostanie osiągnięty w odniesieniu do stad indyków rzeźnych, gdy docelowo odsetek stad z dodatnim wynikiem badań w odniesieniu do *Salmonella* Enteritidis i *Salmonella* Typhimurium zostanie zredukowany do 1 % lub poniżej tej wartości.

Zgodnie z ust. 4.2. załącznika do rozporządzenia nr 584/2008, na potrzeby sprawozdawczości mającej na celu weryfikację celu wspólnotowego, przyjmuje się następującą definicję stada zakażonego – jest to stado indyków rzeźnych, w którym w wyniku pobrania próbek w ramach programu wykryto w jednej lub więcej próbek *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium (inne, niż szczepy szczepionkowe) lub został wykryty efekt hamujący wzrost bakterii.

Zgodnie z przepisami załącznika II część E ust. 1 do rozporządzenia nr 2160/2003 świeże mięso drobiowe pozyskane z drobiu wymienionego w załączniku I do tego

rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium bezpieczeństwa żywności określone w ust. 1.28 rozdz. 1 załącznika I do rozporządzenie Komisji (WE) NR 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych (Dz. Urz. UE L 338 z 22.12.2005, str. 1, z późn. zm.).

Zgodnie z art. 1 ust. 3 rozporządzenia nr 2160/2003, program nie ma zastosowania przy produkcji mięsa pochodzącego z indyków rzeźnych przeznaczonego do sprzedaży bezpośredniej lub na użytek własny.

Właściwy miejscowo powiatowy lekarz weterynarii nadzoruje prawidłowe pobieranie próbek z inicjatywy hodowcy oraz kontroluje dokumentację prowadzoną przez hodowcę. Wykrycie serotypów *Salmonella* objętych programem lub stwierdzenie efektu hamującego wzrost bakterii w próbkach pobranych z inicjatywy hodowcy, powinno być bezzwłocznie zgłaszane właściwemu miejscowo powiatowemu lekarzowi weterynarii przez laboratorium przeprowadzające badanie laboratoryjne próbek.

Dodatkowo w każdym roku realizacji programu, we wszystkich stadach w 10% gospodarstw utrzymujących przynajmniej 500 indyków rzeźnych jest przeprowadzane pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii. Pobranie próbek przez powiatowego lekarza weterynarii jest przeprowadzane przy uwzględnieniu analizy ryzyka, jak również w każdym przypadku, gdy powiatowy lekarz weterynarii uzna, że zachodzi taka potrzeba.

4. Środki przewidziane programem

4.1. Podsumowanie środków przewidzianych programem

Okres trwania programu: 2013 r.

- Kontrola
- Badania laboratoryjne
- Monitorowanie lub nadzór
- Obróbka produktów pochodzenia zwierzęcego
- Usuwanie produktów pochodzenia zwierzęcego
- Inne środki: zniszczenie lub obróbka paszy

4.2. Władza centralna odpowiedzialna za nadzór i koordynację realizacji programu

Zgodnie z art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, Główny Lekarz Weterynarii jest odpowiedzialny za opracowanie programu, a następnie nadzoruje jego realizację oraz informuje Komisję Europejską o postępach w realizacji programu. Na poziomie województwa nadzór nad realizacją programu spoczywa na wojewódzkim lekarzu weterynarii. Bezpośredni nadzór nad realizacją programu na poziomie powiatu sprawuje powiatowy lekarz weterynarii, który jest

również odpowiedzialny za wykonywanie wszelkich czynności urzędowych w ramach programu.

4.3. Opis i określenie obszarów geograficznych i administracyjnych, na których będzie realizowany program

Program będzie realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z podziałem administracyjnym Polski wchodzi 16 województw, 379 powiatów oraz 2479 gmin.

Rys. 4. Podział administracyjny Polski na województwa.

4.4. Środki wdrożone w ramach programu

4.4.1. Środki i stosowne prawodawstwo stanowiące podstawę do rejestracji gospodarstw

Zgodnie z art. 11 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, powiatowy lekarz weterynarii prowadzi rejestr podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną.

Sposób prowadzenia rejestru przez powiatowego lekarza weterynarii określa załącznik do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 24 stycznia 2012 r. w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną (Dz. U. z 2012 r., poz. 128).

Podmioty prowadzące działalność podlegającą nadzorowi organów Inspekcji Weterynaryjnej są obowiązane do spełnienia wymagań weterynaryjnych z zakresu lokalizacji prowadzonej działalności, jak również przyjętych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych i sanitarnych. Wymagania te w sposób szczegółowy określone są w rozporządzeniach wydanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa.

4.4.2. Środki i prawodawstwo w zakresie identyfikacji indyków

Nie dotyczy.

4.4.3. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie powiadomienia o chorobie

Środki stosowane w zakresie powiadamiania o chorobie wynikają z art. 42 ust. 1-9 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Zgodnie z przepisem art. 51 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, organy Inspekcji Weterynaryjnej prowadzą system zbierania, przechowywania, analizowania, przetwarzania danych i przekazywania danych o chorobach zakaźnych zwierząt, w tym o chorobach objętych programem zwalczania.

Powiatowy lekarz weterynarii przekazuje sąsiednim powiatowym lekarzom weterynarii oraz wojewódzkiemu lekarzowi weterynarii informację o powzięciu podejrzenia lub potwierdzeniu wystąpienia serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania, po powzięciu podejrzenia lub stwierdzeniu jego wystąpienia w stadzie indyków rzeźnych. Dodatkowo powiatowy lekarz weterynarii powiadamia właściwego miejscowo państwowego powiatowego inspektora sanitarnego o wystąpieniu serotypu *Salmonella* objętego programem zwalczania w stadzie indyków rzeźnych. Wojewódzki lekarz weterynarii przekazuje informację, o której mowa powyżej Głównemu Lekarzowi Weterynarii.

4.4.4. Środki i stosowne prawodawstwo w przypadku uzyskania wyniku dodatniego

Zostały szczegółowo określone w ust. 1.6 i 1.7 części A programu.

4.4.5. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kwalifikacji indyków rzeźnych i stad

Nie dotyczy.

4.4.6. Sposób przeprowadzania kontroli i środki podejmowane w przypadku uzyskania dodatniego wyniku badania laboratoryjnego

W przypadku uzyskania dodatniego wyniku badań laboratoryjnych próbek pobranych z inicjatywy hodowcy, w zakresie wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem w stadzie indyków rzeźnych, stosuje się przepisy art. 42 ust. 1-5 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt. Powiatowy lekarz weterynarii, stosownie do art. 44 ust. 1 ww. ustawy podejmuje czynności weterynaryjne w celu wykrycia lub wykluczenia choroby, w tym wydaje decyzję administracyjną, w której nakazuje m.in. odosobnienie indyków znajdujących się w gospodarstwie w poszczególnych budynkach inwentarskich lub w innych obiektach oraz zakazuje przemieszczania indyków z

gospodarstwa i do gospodarstwa, chyba, że indyki, na wniosek hodowcy, zostaną przemieszczone do rzeźni.

4.4.7. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie kontroli (badania i szczepienia)

- 1) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2160/2003 z dnia 17 listopada 2003 r. w sprawie zwalczania salmonelli i innych określonych odzwierzęcych czynników chorobotwórczych przenoszonych przez żywność;
- 2) art. 57 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt;
- 3) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 2.8.2006, str.3);
- 4) rozporządzenie Komisji (WE) Nr 584/2008 z dnia 20 czerwca 2008 r. wykonujące rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wspólnotowego celu ograniczenia częstości występowania Salmonelli enteritidis i Salmonelli typhimurium u indyków;

4.4.8. Środki i stosowne prawodawstwo w zakresie odszkodowania dla właścicieli indyków poddanych ubojowi lub zabitych

Nie dotyczy.

4.4.9. Środki zarządzania i infrastruktury w zakresie bezpieczeństwa biologicznego obowiązujących w gospodarstwach

- 1) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 czerwca 2010 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania gatunków zwierząt gospodarskich innych niż te, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej;
- 2) dodatkowe informacje, dotyczące kwestii bezpieczeństwa biologicznego są umieszczane na stronie Głównego Inspektoratu Weterynarii w zakładce „Zdrowie i ochrona zwierząt”.

5. Ogólny opis kosztów i korzyści

Główną korzyścią z realizacji programu dla hodowców indyków rzeźnych oraz podmiotów zajmujących się obrotem drobiem oraz mięsem drobiowym będzie możliwość prowadzenia swobodnego handlu oraz wywozu drobiu. Zgodnie z załącznikiem II rozdziału E rozporządzenia nr 2160/2003, od dnia 1 grudnia 2011 r. świeże mięso drobiowe pozyskane z

drobiu wymienionego w załączniku I do rozporządzenia (kury, indyki) nie może być wprowadzone do obrotu w celu spożycia przez ludzi, jeśli nie zostanie spełnione kryterium bezpieczeństwa żywności określone w ust. 1.28 rozdz. 1 załącznika I do rozporządzenie Komisji (WE) NR 2073/2005 z dnia 15 listopada 2005 r. w sprawie kryteriów mikrobiologicznych dotyczących środków spożywczych

Osiągnięcie celu, czyli ograniczenie liczby zakażonych stad indyków rzeźnych, zwiększy konkurencyjność polskiego drobiu i mięsa drobiowego na rynku wspólnotowym, jak również na rynkach państw trzecich.

Ponadto należy podkreślić, że salmoneloza jest najczęściej notowaną chorobą odzwierzęcą. Stąd też realizacja programu ograniczy liczbę zakażeń u ludzi, a w związku z tym zredukuje koszty leczenia tych chorób.

Szacowane koszty programu wynoszą 38 181,76 zł. Koszty do ubiegania się o współfinansowanie przez Unię Europejską „Krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach indyków rzeźnych” w 2013 r. wynoszą 6 470,06 euro.

Koszty te zostaną dostosowane do wielkości wydatków przewidywanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013.

6. Sytuacja epizootyczna

6.1. Dane o rozwoju choroby

Rok: **2005-2008**

Stan na dzień: ostatni dzień grudnia każdego roku (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy

hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: **Indyki**

Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba indyków rzeźnych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków rzeźnych objętych programem	Liczba zbadanych stad ^{d)}		Liczba stad z dodatnim wynikiem ^{e)} badań			Liczba stad zlikwidowanych ^{a)}		Łączna liczba indyków rzeźnych poddanych ubojowi lub zabitych ^{a)}		Ilość zniszczonych jaj (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba sztuk lub masa w tonach) ^{a)}	
						1*	2*	(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska						1*	2*	(a1)	(a2)	(a3)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
2005	Indyki rzeźne	1 676	15 658 581	-	-	927	784	22	27	122	7	2	14 000	72 986	-	-	-	-
2006	Indyki rzeźne	1 893	17 985 392	-	-	1 069	844	13	78	63	12	2	7 000	179 600	-	-	-	-
2007	Indyki rzeźne	2 053	20 289 034	-	-	1 146	992	24	73	172	5	2	69 200	93 940	-	-	-	-
2008	Indyki rzeźne	2 043	20 945 198	-	-	1 224	846	7	53	158	10	3	14 950	83 000	-	-	-	-

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada indyków rzeźnych

^{c)} Łączna liczba stad w regionie, włączając stada kwalifikujące się i niekwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad objętych programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania jest brany pod uwagę tylko raz.

1*) Badania laboratoryjne próbek pobranych z inicjatywy hodowcy.

2*) Badania laboratoryjne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii.

a3) Inne serotypy

Rok: **2010-2011** Stan na dzień: ostatni dzień grudnia każdego roku (wyniki badań wykonywanych z inicjatywy hodowcy i przez powiatowego lekarza weterynarii)

Gatunek: **Indyki** Choroba/zakażenie ^{a)}: *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium

Region	Rodzaj stada ^(b)	Łączna liczba stad ^(c)	Łączna liczba indyków rzeźnych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków rzeźnych objętych programem	Liczba zbadanych stad ^(d)	Liczba stad ^(e) z dodatnim wynikiem ^(a)			Liczba stad zlikwidowanych ^(a)		Łączna liczba indyków rzeźnych ubitych lub zabitych ^(a)		Ilość zniszczonych jaj (liczba lub kg) ^(a)		Ilość jaj skierowanych do przetwórstwa (liczba lub kg) ^(a)	
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)
Rzeczpospolita Polska – 2010	Indyki rzeźne	4 163	29 317 941	3 499	24 250 498	3 434	24	154	7	0	37 760	0	-	-	-	-	
Rzeczpospolita Polska – 2011	Indyki rzeźne	5 272	33 167 010	4682	28 718 031	4 648	21	126	10	0	31 534	0	0	0	0	0	

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada indyków rzeźnych

^{c)} Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad objętych programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

e) Jeżeli, zgodnie z przypisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, dodatni wynik badania powinien być brany pod uwagę tylko raz.

6.2. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

6.2.1. Dane rozwarstwione dotyczące badań w ramach nadzoru i badań laboratoryjnych

Rok: 2010-2011

Gatunek zwierząt: indyk

Kategoria ^{a)}: stada indyków rzeźnych

Opis zastosowanych badań serologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 584/2008

Opis zastosowanych badań mikrobiologicznych i wirusologicznych: zgodnie pkt 3 załącznika do rozporządzenia 584/2008

Opis innych zastosowanych badań: nie dotyczy

Region	Badania serologiczne		Badania mikrobiologiczne i wirusologiczne		Inne badania	
	Liczba przeprowadzonych analiz (c)	Liczba badań z wynikiem dodatnim (d)	Liczba przeprowadzonych analiz (c)	Liczba badań z wynikiem dodatnim (d)	Liczba przeprowadzonych analiz (c)	Liczba badań z wynikiem dodatnim (d)
Rzeczpospolita Polska- 2010	60	24	Badanie bakteriologiczne: 320 Badanie efektu hamującego: 320 Badanie skuteczności odkażania: 50;	Badanie bakteriologiczne: 24 Badanie efektu hamującego: 1 Badanie skuteczności odkażania: 0	Inne (np. badanie paszy i wody): 5	brak danych
Rzeczpospolita Polska- 2011	56	21	Badanie bakteriologiczne: 361 Badanie efektu hamującego: 361 Badanie skuteczności odkażania: 24	Badanie bakteriologiczne: 21 Badanie efektu hamującego: 0 Badanie skuteczności odkażania: brak danych	Inne (np. badanie paszy i wody): 11	brak danych

a) Kategoria/dodatkowe określenia, np. zwierzęta hodowlane, kury nioski, brojlery, indyki hodowlane, indyki rzeźne, stosownie do potrzeb.

b) Region określony w zatwierdzonym programie zwalczania chorób państwa członkowskiego.

c) Liczba przeprowadzonych analiz.

d) Liczba badań z wynikiem dodatnim.

6.3. Dane dotyczące zakażenia

Rok: 2010-2011

Gatunek zwierząt: stada indyków rzeźnych

Region (a)	Liczba zakażonych stad (b)	Liczba zakażonych indyków rzeźnych
Rzeczpospolita Polska- 2010	24	37 760*
Rzeczpospolita Polska-- 2011	21	31 534*

(a) Region określony w programie zwalczania chorób państwa członkowskiego.

(b) Stada lub gospodarstwa, stosownie do sytuacji

*liczba indyków rzeźnych ubitych/zabitych w ramach programu

6.3. Dane dotyczące zakażenia – nie dotyczy

6.4. Dane dotyczące programów szczepień- nie dotyczy.

7. Cele

7.1. Założenia związane z badaniami

7.1.1. Założenia w zakresie badań diagnostycznych

Gatunek zwierząt: stada indyków rzeźnych

Region (a)	Rodzaj badania (b)	Populacja docelowa (c)	Rodzaj próbki (d)	Cel (e)	Liczba planowanych badań
Rzeczpospolita Polska	badanie bakteriologiczne	indyki rzeźne	okładziny na buty/ kurz	wykrycie stada zakażonego	361
				stwierdzenie skuteczności przeprowadzonego odkażania	80
				stwierdzenie efektu hamującego	361
	badanie serologiczne			określenie serotypu	56

- a) Region określony w zatwierdzonym programie zwalczania chorób państwa członkowskiego.
- b) Opis badania.
- c) Wyszczególnienie gatunków i kategorii zwierząt objętych programem, w razie potrzeby.
- d) Opis próbki (np. odchody).
- e) Opis celu (np. nadzór, monitorowanie, kontrola szczepień).

7.1.2. Założenia w zakresie badania stad

Rok: **2013**

Gatunek: **Indyki**

Choroba/zakażenie ^{a)}: **Salmonella Enteritidis lub Salmonella Typhimurium**

Region	Rodzaj stada ^{b)}	Łączna liczba stad ^{c)}	Łączna liczba indyków rzeźnych	Łączna liczba stad objętych programem	Łączna liczba indyków rzeźnych objętych programem	Przewidywana liczba stad do zbadania ^{d)}	Przewidywana liczba stad ^{e)} z dodatnim wynikiem ^{a)}			Przewidywana liczba stad do likwidacji ^{e)}		Łączna przewidywana liczba indyków rzeźnych do ubicia lub zabicia ^{a)}		Przewidywana ilość jaj do zniszczenia (liczba lub kg) ^{a)}		Przewidywana ilość jaj skierowana do przetworstwa (liczba lub kg) ^{a)}		
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	(a4)	(a3)	
Rzeczpospolita Polska																		
Ogółem	Indyki rzeźne	5 272	33 167 010	4 682	28 718 031	4 651	20	0	20	-	76 040	-	-	-	-	-	-	-

^{a)} Dla *Salmonella* odzwierzęcej należy wskazać serotypy objęte programem kontroli: (a1) dla *Salmonella* Enteritidis, (a2) dla *Salmonella* Typhimurium, (a3) dla innych serotypów – określić stosownie do sytuacji, (a4) dla *Salmonella* Enteritidis lub *Salmonella* Typhimurium.

^{b)} Stada indyków rzeźnych

^{c)} Łączna liczba stad istniejących w regionie włączając stada kwalifikujące się i nie kwalifikujące się do programu.

^{d)} Liczba stad objętych programem. W tej kolumnie nie należy stada liczyć dwa razy nawet jeżeli przebadano je więcej niż jeden raz.

^{e)} Jeżeli, zgodnie z przepisem d), zbadano stado więcej niż jeden raz, próba pozytywna jest brana pod uwagę tylko raz.

8. Szacunkowa analiza kosztów programu na 2013 r. ¹⁾

Przeznaczenie kosztów	Wyszczególnienie	Szacunkowa liczba jednostek	Szacunkowy jednostkowy koszt (w złotych)	Szacunkowy jednostkowy koszt (w euro)	Suma ogółem (w złotych)	Suma ogółem ² (w euro)	Finansowanie wspólnotowe
1. Badania							
1.1. Koszt badań laboratoryjnych	Badanie bakteriologiczne próbek pobranych przez powiatowego lekarza weterynarii	361 badań	34,81 zł/badanie	8,93	12 566,41	3 222,16	tak
	Badanie efektu hamującego wzrost bakterii	361 badań	1,43 zł/badanie	0,37	516,23	132,37	tak
	Badanie w kierunku stwierdzenia skuteczności przeprowadzonego odkażania	80 badań	33,24 zł/badanie	8,52	2 659,20	681,85	tak
	Inne badania (np. badania paszy i wody)	11 badań	34,13 zł/badanie	-	375,43	-	nie
	Badanie w kierunku określenia serotypu odpowiednich izolatów	56 badań	147,83 zł/badanie	37,91	8 278,48	2 122,69	tak
1.2. Koszt pobierania próbek	Ryczałt za pobrane próbki	622 próbki	1,95 zł/próbkę	0,5 eur/próbkę	1 212,90	311,00	nie
2. Szczepienie lub leczenie	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-

3. Ubój							
3.1. Odszkodowania	Odszkodowanie za pasze	3 tony z 1 stada	1 317 zł/tona	-	3 951,00	-	nie
	Odszkodowania za sprzęt, który nie może być poddany odkażaniu	0 ton	-	-	0	-	nie
3.2. Koszty zniszczenia	Zniszczenie paszy	3 tony z 1 stada	1 256,13 zł/tona	-	3 768,39	-	nie
	Utylizacja odpadów laboratoryjnych	1 648 kg	2,87 zł/kg	-	4 729,76	-	nie
3.3. Strata w przypadku uboju	Program nie przewiduje	-	-	-	-	-	-
3.4. Koszt obróbki produktów	Obróbka chemiczna paszy	0 ton	-	-	0	-	nie
4. Czyszczenie i odkażanie⁵	nie dotyczy	-	-	-	-	-	-
5. Wynagrodzenia (rzeczoznawcy)	Koszt wyceny paszy	2 rzeczoznawców x1 godz. x 1 stado	29,98 zł/godz.	-	59,96	-	nie
	Koszty dojazdu rzeczoznawcy	2 rzeczoznawców x 40 km x 1 stado	0,80 zł/km	-	64,00	-	nie

6. Towary konsumpcyjne i specjalny sprzęt	-	-	-	-	-	-	-
7. Inne koszty	-	-	-	-	-	-	-
OGÓŁEM					38 181,76	-	
OGÓŁEM (koszty kwalifikowane)					25 233,22	6 470,06 +/- 0,01	

Objaśnienia

¹⁾ Analiza obejmuje szacunki kosztów ponoszonych w ramach programu. Wszystkie wartości są podane bez VAT. Koszt programu obliczono wg kursu euro 3,90 zł. zgodnie z wytycznymi Ministra Finansów z dnia 23 grudnia 2011 r. dotyczącymi stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw.

²⁾ Koszt jednostkowy w euro jest podany w zaokrągleniu do 2 miejsc po przecinku

³⁾ Zgodnie z decyzją wykonawczą Komisji 2011/807/UE z dnia 30 listopada 2011 r. zatwierdzającą roczne i wieloletnie programy oraz wkład finansowy Unii w zakresie zwalczania, kontroli i monitorowania niektórych chorób zwierząt i chorób odzwierzęcych, przedstawione przez państwa członkowskie na 2012 rok i na lata następne. Koszt jednostkowy badania laboratoryjnego zawiera koszty materiałowe, koszty personelu wykonującego badania laboratoryjne i 7% kosztów ogólnych. Ryczałt za pobraną próbkę wynosi 0,5 euro.

⁴⁾ Odkazanie jest rutynową czynnością wykonywana zawsze przed zasiedleniem obiektu, stąd jego koszty ponoszone są przez hodowcę Są to szacunkowe koszty realizacji programu, które zostaną dostosowane do wielkości wydatków zaplanowanych na zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt w ustawie budżetowej na rok 2013.

EUROPEAN COMMISSION
HEALTH AND CONSUMERS DIRECTORATE-GENERAL
Veterinary and International affairs
Veterinary control programmes

Brussels, 13 August 2012

Subject: 2013 Salmonella control programmes, PL

Following the assessment of all programmes there is a need for minor additional information in the following points:

SCP laying hens

Programme element and relevant criteria

List additional information that may be required for a complete final assessment of the programme

Information about changes of population during the evaluated period should be provided, as this figure is very important as denominator in prevalence calculations. For example, the number of flocks has grown from 1,533 flocks in 2008 to 2,615 in 2011. – Could this be due to a change of flock definition during the course of the programme?

Definicja “stada” w odniesieniu do drobiu zawarta w art. 2, ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczania chorób zakaźnych zwierząt jest zgodna z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2160/2003.

Definicja ta nie uległa zmianie począwszy od 2008 r. Wzrost liczby stad wynika z rozwoju sektora drobiarskiego w Polsce. Jednakże, w związku z wdrożeniem dyrektywy Rady nr 1999/74/WE w 2011 r. w porównaniu z 2010 r. zaobserwowano spadek liczby zwierząt.

W tabeli w części B, pkt. 6.1. zawarte są dane z realizacji ww. programu za lata 2008-2011, potrzebne do oszacowania częstotliwości występowania serotypów *Salmonella* objętych programem. Do oszacowania prevalencji serotypów *Salmonella* objętych programem brane są pod uwagę takie czynniki jak sytuacja na rynku drobiu oraz wyniki realizacji programu z poprzednich lat.

Data and Indicators given from FBO and OC should be necessary.

Program zakłada, że w każdym przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w badaniu właścicielskim zostanie wykonane badanie urzędowe potwierdzające. Stadem zakażonym jest stado, w którym

wykryto serotyp *Salmonella* objęty programem lub efekt hamujący wzrost bakterii w badaniu urzędowym potwierdzającym, badaniu urzędowym rutynowym lub badaniu urzędowym w przypadku podejrzenia zakażenia *Salmonella*. W związku z powyższym, dane dotyczące liczby stad zakażonych obejmują wyłącznie stada z dodatnim wynikiem badań urzędowych. Dodatkowo, na poziomie Głównego Inspektoratu Weterynarii nie są zbierane dane dotyczące ujemnych wyników badań właścicielskich. Dane z realizacji programu zawarte w programie opierają się na danych przekazanych do Głównego Lekarza Weterynarii przez powiatowych lekarzy weterynarii, za pośrednictwem wojewódzkich lekarzy weterynarii w ramach sprawozdań końcowych. Założenia są opracowywane na podstawie ww. danych na poziomie centralnym. Tabele zawierające liczbę badań wykonanych i planowanych odnoszą się wyłącznie do ww. badań urzędowych, których koszty są pokrywane z budżetu państwa. Natomiast, koszty badań właścicielskich są pokrywane przez hodowców i nie są uwzględniane w kosztach realizacji programu.

Proposed changes and/or additions that may be required:

It is necessary to clarify and give information from FBO and Official Controls separately.

Wyjaśnienia zostały zawarte w punkcie pt. "Data and Indicators given from FBO and OC should be necessary".

Flock definition as epidemiological unit should be clarified.

Definicja "stada" w odniesieniu do drobiu jest zawarta w art. 2, ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochrony zdrowia zwierząt oraz zwalczania chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342 z późn. zm.), a niniejszy program jest załącznikiem do rozporządzenia, który jest aktem wykonawczym ww. ustawy.

The use of confirmatory tests only in exceptional cases (and relevant reference to EU legislation) should be clarified/confirmed.

Jak wskazano powyżej program przewiduje, że próbki urzędowe potwierdzające będą pobierane w każdym przypadku dodatniego wyniku badań właścicielskich, przy czym pobranie tych próbek odbywa się zgodnie z pkt. 2.2.2. rozporządzenia Komisji nr 517/2011. Przepis dotyczący pobierania próbek urzędowych potwierdzających znajduje się w programie począwszy od 2008 r. i ma na celu zapobieżenie nadużyciom oraz zapewnienie racjonalnego wykorzystania środków budżetowych oraz funduszy z Unii Europejskiej. Jednocześnie, przy złej koniunkturze lub przy zmiennych cenach jaj i pasz, mogłoby dojść do sytuacji, kiedy hodowcy byłiby zainteresowani likwidacją stad i otrzymaniem, zgodnie z programem, odszkodowania za likwidowane ptaki i jaja. Należy podkreślić, że koszt dodatkowego próbkobrania we wszystkich stadach z dodatnim wynikiem badań właścicielskich jest znacząco niższy niż koszt wypłaty odszkodowań za likwidowane stada.

Dodatkowo, zgodnie z danymi za 2011 r. badania potwierdzające (w tym badania urzędowe obejmujące pozostałe stada znajdujące się w gospodarstwie, w którym stwierdzono wynik dodatni w badaniu właścielskim) stanowił mniej niż 12 % wszystkich badań urzędowych.

Information about the content of National regulation about ban on use of antimicrobials should be more detailed; - Does this apply to all *Salmonella*, or only to certain serotypes?
Zakaz stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych odnosi się do serotypów

Salmonella objętych programem.

W celu uszczegółowienia informacji, brzmienie części A, pkt. 1.6.7. zostanie zastąpione następującym:

Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje, przeprowadzania szczepień oraz przyznawania odstępstw od obowiązku szczepień są określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów na rzecz zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3). Zakaz stosowania środków zwalczających drobnoustroje odnosi się do serotypów *Salmonella* objętych niniejszym programem, z wyjątkiem przypadków wskazanych w art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia. Począwszy od 2008 r. przeprowadza się szczepienia stad niosek przeciwko *Salmonella* Enteritidis, zgodnie z art. 3 ust. 3 tego rozporządzenia.

SCP breeding flocks

Programme element and relevant criteria

List additional information that may be required for a complete final assessment of the programme (to be performed by the Commission):

The number of official samples seems very low. In the case of 1,984 flocks the estimated number of 2,711 official samples; - this does not correspond to 3 official samples during the production period.

W związku z dynamiczną sytuacją na rynku drobiu oszacowanie z dużym wyprzedzeniem liczby stad czy liczby badań bakteriologicznych, w oparciu o teoretyczne założenia, jest trudne. W konsekwencji w latach poprzednich zakładane koszty realizacji programu znacząco różniły się od kosztów poniesionych. W związku z tym przyjęto rozwiązanie, że dane do tabel określających szacunkowe koszty programu na kolejny rok będą zawierały informacje z wykonania programu w roku poprzednim. Jest to system bardziej przejrzysty niż wcześniej stosowane wyliczenia opierające się o założenia teoretyczne.

Ponadto, trzy badania urzędowe rutynowe odnoszą się do cyklu produkcyjnego, a nie do roku kalendarzowego (sprawozdawczego). W związku z tym, że wstawienia piskląt odbywają się w trakcie całego roku część cyklu produkcyjnego może obejmować miesiące kolejnego roku kalendarzowego i wówczas wykonanie wszystkich badań urzędowych nie przypadnie na dany rok kalendarzowy (sprawozdawczy). Ponadto, w przypadku wcześniejszego zakończenia cyklu produkcyjnego przez hodowcę w związku z zaistniałą sytuacją na rynku, powiatowy lekarz weterynarii może nie mieć możliwości pobrania próbek do badania.

Jednocześnie, pragnę zauważyć, że liczba stad 1 984 odnosi się zarówno do stad objętych jak nieobjętych programem, jak również w tej liczbie zawarte są stada w okresie odchowu, w przypadku których nie sa pobierane próbki urzędowe rutynowe.

The use of confirmatory tests should be clarified.

Jak wskazano powyżej program przewiduje, że próbki urzędowe potwierdzające będą pobierane w każdym przypadku dodatniego wyniku badań właścicielskich, przy czym pobranie tych próbek odbywa się zgodnie z pkt. 2.2.2.2. rozporządzenia Komisji nr 200/2010. Przepis dotyczący pobierania próbek urzędowych potwierdzających znajduje się w programie począwszy od 2007 r. i ma na celu zapobieżenie nadużyciom oraz zapewnienie racjonalnego wykorzystania środków budżetowych oraz funduszy z Unii Europejskiej. Jednocześnie, przy złej koniunkturze lub przy zmiennych cenach jaj i pasz, mogłoby dojść do sytuacji, kiedy hodowcy byliby zainteresowani likwidacją stad i otrzymaniem, zgodnie z programem, odszkodowania za likwidowane ptaki i jaja. Należy podkreślić, że koszt dodatkowego próbkobrania we wszystkich stadach z dodatnim wynikiem badań właścicielskich jest znacząco niższy niż koszt wypłaty odszkodowań za likwidowane stada.

Dodatkowo należy podkreślić, że zgodnie z danymi za 2011 r. badania potwierdzające (w tym badania urzędowe obejmujące pozostałe stada znajdujące się w gospodarstwie, w którym stwierdzono wynik dodatni w badaniu właścicielskim) stanowił mniej niż 5 % wszystkich badań urzędowych.

Information about the content of National regulation about ban on use of antimicrobials should be more detailed; - does this apply to all Salmonella, or only for certain serotypes?

Zakaz stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych odnosi się do serotypów *Salmonella* objętych programem.

W celu uszczegółowienia informacji, brzmienie części A, pkt. 1.6.7. zostanie zastąpione następującym:

Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje, przeprowadzania szczepień oraz przyznawania odstępstw od obowiązku szczepień są określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów na rzecz zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3). Zakaz stosowania środków zwalczających drobnoustroje odnosi się do serotypów *Salmonella* objętych niniejszym programem, z wyjątkiem przypadków wskazanych w art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia.

Proposed changes and/or additions that may be required:

It is recommended to add information about changes in population in the evaluated period. The number of flocks has grown from 965 in 2007 to 1,970 (1,984) in 2011. The figure is very important as denominator in prevalence calculations.

W trakcie realizacji krajowego programu zwalczania niektórych serotypów *Salmonella* w stadach hodowlanych, począwszy od 2007 r. obserwowany jest wzrost liczby stad oraz liczby ptaków co jest związane z rozwojem sektora drobiarskiego. Ciągły wzrost liczby kur hodowlanych w całym okresie realizacji programu przedkłada się tym samym na wzrost liczby niosek czy brojlerów. Natomiast wg danych Krajowej Rady Drobiarskiej-Izby Gospodarczej w 2011 r. w porównaniu do 2010 r. nastąpiło zwiększenie o 1,2 % liczby samic kur hodowlanych mięsnych. Liczebność ta decyduje o poziomie produkcji piskląt brojlerów, która w 2011 r. również wzrosła. Natomiast w odniesieniu do kur

reprodukcyjnych nieśnych nastąpił nieznaczny spadek liczby ptaków co również znalazło odzwierciedlenie w liczebności stad niosek za 2011 r.

W tabeli w części B, pkt. 6.1. zawarte są dane z realizacji ww. programu za lata 2008-2011, potrzebne do oszacowania częstotliwości występowania serotypów *Salmonella* objętych programem. W ostatnich latach obserwowano znaczny rozwój sektora drobiarskiego, jednocześnie oszacowanie czy i w jakim tempie sektor drobiarski w Polsce będzie nadal rozwijał się jest trudne, w związku z czym przyjęto założenie, że liczba stad objętych programem pozostanie na podobnym poziomie jak w 2011 r., natomiast procent stad zakażonych będzie wynosił w 2013 r. 0,9 %.

More information about flock identification and data reporting would be appropriate.

Każdemu gospodarstwu prowadzaczemu działalność nadzorowaną, zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o ochrony zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych nadawany jest weterynaryjny numer identyfikacyjny (WNI). Natomiast, na potrzeby sprawozdawczości, na poziomie powiatu każde stado w gospodarstwie otrzymuje niepowtarzalny numer identyfikacyjny, mający na celu ułatwienie identyfikacji stad przez powiatowych lekarzy weterynarii. Niepowtarzalny numer identyfikacyjny składa się z: weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego/oznaczenia budynku (nie więcej niż 3 znaki)/numeru kolejnego stada w budynku/końcówki roku (rok wstawienia stada).

Wymagania w zakresie przedkładania krajowych programów, zgodne z decyzją Komisji nr 2008/425/WE nie przewidują zamieszczenia informacji dotyczących raportowania danych. Jednocześnie uprzejmie wyjaśniam, że dane zbierane są z poziomu powiatowych inspektoratów weterynarii i za pośrednictwem wojewódzkich inspektoratów weterynarii przekazywane są do Głównego Inspektoratu Weterynarii.

SCP broilers

Programme element and relevant criteria

Information about changes of population during the evaluated period should be provided, as this figure is very important as denominator in prevalence calculations. For example, the number of flocks has grown from 18,156 flocks in 2008 to 29,344 in 2011. – Could this be due to a change of flock definition during the course of the programme?

Definicja “stada” w odniesieniu do drobiu zawarta w art. 2, ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochrony zdrowia zwierząt oraz zwalczania chorób zakaźnych zwierząt jest zgodna z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2160/2003. Definicja ta nie uległa zmianie począwszy od 2009 r. W 2010 r., obserwowany był w skali kraju spadek liczby brojlerów w związku z wejściem w życie przepisów dotyczących maksymalnej obsady w przeliczeniu na 1 m². W pozostałych latach realizacji programu obserwowany był zarówno wzrost liczby ptaków jak i liczby stad. Dynamiczny rozwój sektora mięsa drobiowego spowodowany jest m.in. znacznym wzrostem spożycia mięsa drobiowego w Polsce. Wg. danych Głównego Urzędu Statystycznego (Rocznik statystyczny rolnictwa 2011) spożycie na 1 mieszkańca wynosiło w 2000 r. zaledwie 14,7 kg, w 2008 r. 24,1 kg, natomiast w 2010 r. 24,8 kg. Wzrost spożycia w okresie 2008-2010 o 0,7 kg/1 mieszkańca, przy liczbie mieszkańców 38,5 mln przełożył się na

zwiększenie produkcji żywca. Na ten wzrost liczby żywca ma wpływ również większy o ok. 5,7 % eksport mięsa drobiowego i podrobów.

Tabela w części B, pkt. 6.1. zawiera wszystkie dane z realizacji ww. programu za lata 2008-2011, potrzebne do oszacowania częstotliwości występowania serotypów *Salmonella* objętych programem.

Data and Indicators given from FBO and Official Controls should be necessary.
It is necessary to clarify and give information from FBO and Official Control separately.

Program zakłada, że w przypadku wykrycia serotypu *Salmonella* objętego programem lub efektu hamującego wzrost bakterii w badaniu właścicielskim zostanie wykonane badanie urzędowe potwierdzające, chyba, że na wniosek hodowcy stado zostanie skierowane do rzeźni z zaznaczeniem faktu, że drób pochodzi ze stada, w którym stwierdzono serotyp *Salmonella* objęty programem w badaniu właścicielskim.

W związku z powyższym, dane dotyczące liczby stad zakażonych obejmują wyłącznie stada z dodatnim wynikiem badań urzędowych (rutynowych i potwierdzających) oraz stada z wynikiem dodatnim skierowane na wniosek hodowcy do rzeźni bez wykonywania badań urzędowych potwierdzających.

Dane z realizacji programu zawarte w programie opierają się na danych przekazanych do Głównego Lekarza Weterynarii przez powiatowych lekarzy weterynarii, za pośrednictwem wojewódzkich lekarzy weterynarii w ramach sprawozdań końcowych. Założenia są opracowywane na podstawie ww. danych na poziomie centralnym. Tabele zawierające liczbę badań wykonanych i planowanych odnoszą się wyłącznie do ww. badań urzędowych, których koszty są pokrywane z budżetu państwa. Natomiast, koszty badań właścicielskich są pokrywane przez hodowców i nie są uwzględniane w kosztach realizacji programu.

Flock definition as epidemiological unit should be clarified

Definicja "stada" w odniesieniu do drobiu jest zawarta w art. 2, ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczania chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342 z późn. zm.), a niniejszy program jest załącznikiem do rozporządzenia, który jest aktem wykonawczym ww. ustawy.

More information about flock identification and data on reporting would be appropriate.

Przepisy krajowe nie nakładają obowiązku nadawania weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (WNI) gospodarstwu, w którym utrzymywane są brojlery. Jednakże, na potrzeby sprawozdawczości, na poziomie powiatu każde stado w gospodarstwie otrzymuje niepowtarzalny numer identyfikacyjny, mający na celu ułatwienie identyfikacji stad przez powiatowych lekarzy weterynarii. Niepowtarzalny numer identyfikacyjny składa się z: weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego/oznaczenia budynku (nie więcej niż 3 znaki)/numeru kolejnego stada w budynku/końcówki roku (rok wstawienia stada).

Wymagania w zakresie przedkładania krajowych programów, zgodne z decyzją Komisji nr 2008/425/WE nie przewidują zamieszczenia informacji dotyczących raportowania danych. Jednocześnie uprzejmie wyjaśniam, że dane zbierane są z poziomu powiatowych inspektoratów weterynarii i za pośrednictwem wojewódzkich inspektoratów weterynarii przekazywane są do Głównego Inspektoratu Weterynarii.

Information about the content of National regulation about ban on use of antimicrobials should be more detailed; - Does this apply to all *Salmonella* spp., or only to certain serotypes

Zakaz stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych odnosi się do serotypów *Salmonella* objętych programem.

W celu uszczegółowienia informacji, brzmienie części A, pkt. 1.6.6. zostanie zastąpione następującym:

Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje, przeprowadzania szczepień oraz przyznawania odstępstw od obowiązku szczepień są określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów na rzecz zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3). Zakaz stosowania środków zwalczających drobnoustroje odnosi się do serotypów *Salmonella* objętych niniejszym programem, z wyjątkiem przypadków wskazanych w art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia.

SCP breeding turkeys

Programme element and relevant criteria

It is necessary to clarify and give information from FBO and Official Control separately.

Dodatkowe wyjaśnienia zostały zawarte w analogicznej części uwag dotyczących stad kur hodowlanych.

Flock definition as epidemiological unit should be clarified

Definicja “stada” w odniesieniu do drobiu jest zawarta w art. 2, ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczania chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342 z późn. zm.), a niniejszy program jest załącznikiem do rozporządzenia, który jest aktem wykonawczym ww. ustawy.

More information about flock identification and data on reporting would be appropriate.

Dodatkowe wyjaśnienia zostały zawarte w analogicznej części uwag dotyczących stad kur hodowlanych.

Information about the content of National regulation about ban on use of antimicrobials should be more detailed; - Does this apply to all *Salmonella* spp., or only to certain serotypes?

Zakaz stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych odnosi się do serotypów *Salmonella* objętych programem.

W celu uszczegółowienia informacji, brzmienie części A, pkt. 1.6.8. zostanie zastąpione następującym:

Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje, przeprowadzania szczepień oraz przyznawania odstępstw od obowiązku szczepień są określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów na rzecz zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3). Zakaz stosowania środków zwalczających drobnoustroje odnosi się do serotypów *Salmonella* objętych niniejszym programem, z wyjątkiem przypadków wskazanych w art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia.

SCP fattening turkeys

Programme element and relevant criteria

It is necessary to clarify and give information from FBO and Official Control separately.

Dodatkowe wyjaśnienia zostały zawarte w analogicznej części uwag dotyczących stad brojlerów.

Flock definition as epidemiological unit should be clarified

Definicja “stada” w odniesieniu do drobiu jest zawarta w art. 2, ust. 7 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochrony zdrowia zwierząt oraz zwalczania chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 213, poz. 1342 z późn. zm.), a niniejszy program jest załącznikiem do rozporządzenia, który jest aktem wykonawczym ww. ustawy.

More information about flock identification and data on reporting would be appropriate.

Dodatkowe wyjaśnienia zostały zawarte w analogicznej części uwag dotyczących stad brojlerów.

Information about the content of National regulation about ban on use of antimicrobials should be more detailed; - Does this apply to all *Salmonella* spp., or only to certain serotypes?

Zakaz stosowania środków przeciwdrobnoustrojowych odnosi się do serotypów *Salmonella* objętych programem.

W celu uszczegółowienia informacji, brzmienie części A, pkt. 1.6.7. zostanie zastąpione

następującym:

Zasady stosowania środków zwalczających drobnoustroje, przeprowadzania szczepień oraz przyznawania odstępstw od obowiązku szczepień są określone w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1177/2006 z dnia 1 sierpnia 2006 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 2160/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do wymogów dotyczących stosowania szczególnych metod kontroli w ramach krajowych programów na rzecz zwalczania salmonelli u drobiu (Dz. Urz. UE L 212 z 02.08.2006, str. 3). Zakaz stosowania środków zwalczających drobnoustroje odnosi się do serotypów *Salmonella* objętych niniejszym programem, z wyjątkiem przypadków wskazanych w art. 2 ust. 2 tego rozporządzenia.

Please, insert the answers to the previous questions in this document.

Thank you very much for your cooperation.